



ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੋਬੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

(ਸੈਲ): 718-757-7809

ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 516-439-5420

(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

Address: 1st Park Ave., 2FL, Manhasset, NY 11030

Janya's Beauty Salon
85-03 Roosevelt Ave. Jackson Heights NY 11372

- Threading Waxing
- Facial Men & Women
- Anti-Aging Facial
- Bleach
- Hair Cut, Color and Style

Info: (718) 205-7832 • (646) 764-3316



ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਧਰਮ ਭਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਅਮਨਟੈਲ

AMANTEL.COM

\$100 'ਚ 126 ਘੰਟੇ

Talk One Minute, Pay For One Minute (7560 ਮਿੰਟ)

Customer Service 24/7 ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

Twelfth Year in Publication

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 4, January 22, 2011

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

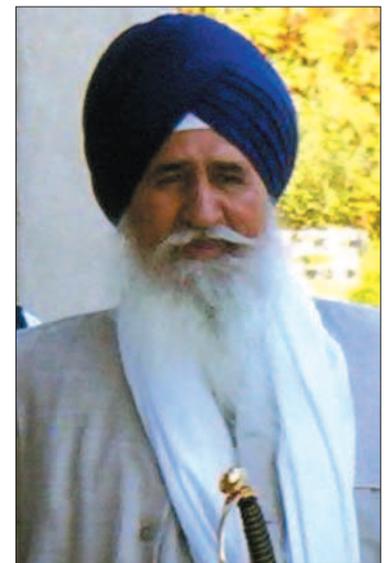


ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਫਿਰ ਪਾਟੋ-ਧਾੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੋ-ਦੋ ਵਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਣ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਅਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਚਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਉਠ ਪਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ

ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ



ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸਮੇਂ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਚਾਵਲਾ, ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂ ਰੁਲਦਾ ਰਾਮ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆ ਕੇ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਮਾਘੀ ਮੇਲਾ: ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਜ ਕੇ ਤੋਹਮਤਬਾਜ਼ੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ 'ਚ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰਾਂ 'ਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ 40 ਮੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਮੇਲਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਖਾਸ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਹੋਈਆਂ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ 'ਚ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਬਿਗਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੀ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸੋਚੀਂ ਪਾਇਆ

ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਕਰਾਂ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਠੁੱਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾਈ ਪਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ, ਕਾਂਗਰਸ, ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ 'ਚ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਲਗਾਈ। ਮੌਸਮ ਸਾਫ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਇਕੱਠ ਰਿਕਾਰਡਤੋੜ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਇੰਨਾ ਇਕੱਠ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਕਦੇ

ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਠ ਪੱਖੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੀ ਪਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਹਰਿਸ਼ ਢੰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਥੇ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੰਕੋਤ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਜਲਦ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ 'ਰਿਟਾਇਰ' ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਰਗੜੇ ਲਾਏ ਪਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ

ਦੇਸੀ ਰੋਟੀ ਡੈਲੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਣਾ ਵੈਸ਼ਨੋ/ਗੈਰ ਵੈਸ਼ਨੋ
ਨਾਨ-ਵੈਜ਼ ਬਫੇ \$6.99

*ਕੈਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜ਼ਬ ਰੇਟ ਅਤੇ ਸਵਾਦੀ ਖਾਣਾ
*ਟੈਕਸੀ ਵਾਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ
*ਮਠਿਆਈ, ਪਿੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰਮਾ-ਗਰਮ ਪਕੌੜੇ

ਫੋਨ: 212-982-9200
430 E 14 St., New York 10009
Between 1st & Ave A

Dhillon Truck Stop
Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM
Gill Manj Gurdaspur Wale

ਪੰਜਾਬੀ ਚਾਬਾ

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
Ph: 575-576-4111, 317-918-6776

Sonu Insurance Company

ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਸੇਵਾਵਾਂ

Auto, Home, Business, Construction liability and Worker's comp.

Ask for Master Mohinder Singh

Ph: 718-847-1878, 718-847-1885
Fax: 718-847-1879, Cell: 646-523-5092
e-mail: sonuinsurance@yahoo.com
116-19 101st Avenue (Above Sabzi Mandi)
S. Richmond Hill, NY 11419

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ-ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਗੁਰਦਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮਹੇਤੂ): ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਭਰਵੇਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹਲਕਾ ਭੁਲੱਬ (ਕਪੂਰਥਲਾ) ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਸ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਆਪਣੇ 28 ਦਿਨ ਦੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੋਂ ਫੋਨ ਉੱਤੇ ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਸਟੇਟਾਂ ਦੇ 26 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੱਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਇਕ ਵਫਦ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਗੇ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਵੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਪਏ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਬੰਧੀ ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਭੰਗ ਹੋਇਆ ਭਰੋਸਾ

ਮੁੜ ਤੋਂ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਵੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ



ਸ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 20% ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਨ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜਗਾਰ ਮਾਹੌਲ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋ ਸਕੇ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਵਧ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ

ਸਬੰਧੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਤੋਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਨਿੱਘਰੀ ਹੋਈ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਲਈ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਤੇਜ ਤਰਾਰ ਬੁਲਾਰੇ ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਚੋਥੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਭਰੋਸੇ ਉਪਰ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਰਿਵਾਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਕੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਸਮੂਹ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਿੱਤਰ ਸ. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਉਚੇਚੀ ਅਹਿਸਾਨਮੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਬਣਾਇਆ।

‘ਜੱਗਾ ਡਾਕੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਾਗੀ ਸੀ’

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਬਜ਼ੁਰਗ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਗਾ ਸੂਰਮਾ ਸੀ, ਡਾਕੂ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਰੰਗੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਬਾਗੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਡਾਕੂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਲੋਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਦੁੱਲੇ ਭੱਟੀ ਵਰਗਾ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਫਰੰਗੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗਦੇ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬੁਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਵਿਚ 91 ਸਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜੱਗੇ ਦੀ ਲੋਕ ਗਾਥਾ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੱਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਹਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਗਰੀਬ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਬੁਰਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ, ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇਕ ਡਾਕੂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਖੋਜਕਾਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੱਗੇ ਦੀ ਬੇਟੀ ਰੋਸ਼ਮ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਹੀ ਨਿਤਾਰਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਲਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜੱਗੇ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬੱਬਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਮਲਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਤੈਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਜੱਗੇ ਦਾ ਬੱਬਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਾਬਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੱਗੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਧੀ ਗਾਥੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਘੁੱਟੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜੱਗੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਬਤੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਜੱਗੇ ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੱਗੇ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਸ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਬਾਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਈਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਐਨ ਅਨੂਕੂਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਏ.ਐਸ.ਓ. ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਇਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ



ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਯੁੱਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਭਾਈ ਇਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਇਥੇ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਇਮਾਨ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਯੂਨਿਟ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸਿੱਖ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਵਰਲਡਵੇਅਰ ਮਾਰੀਨਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰੂ ਰਿਹਾ। ਭਾਈ ਇਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋ ਕੇ ਲੜਨ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਏ. ਐਸ. ਓ. ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੇਕਅਪ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਮਾਘੀ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਆਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ.. ਇੱਕ ਖਬਰ

ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ **IDEA** ਹੀ ਬਾਅਦ 'ਚ ਆਇਆ, ਜੇ ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬੀਬੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਭੀੜ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣੀ ਸੀ..!!

ਟੈਨੀ ਕਲੋਰ

ਸੇਲ: ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦਰਾਮਦਸੂਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 100% ਦੁੱਰਮ ਕਣਕ ਦਾ ਆਟਾ

ਸੇਲ: ਇੰਪੋਰਟਿਡ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਗਾੜ੍ਹਾ ਕਰਨ, ਖੋਏ ਦੀਆਂ ਮਿਠਾਈਆਂ, ਖੀਰ ਅਤੇ ਕੇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡੈਨੋ ਮਲਾਈਦਾਰ ਪਾਊਡਰ

ਚੈਂਪੀਅਨ ਆਟਾ ਚਪਾਤੀ, ਰੋਟੀ, ਕੇਕ, ਬ੍ਰੈਡ ਅਤੇ ਬੇਕਿੰਗ ਲਈ

ਟਰੁਥਹਾਲ ਗਾਜਰ ਦਾ ਰਸ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜੂਲੀ: ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅੰਬਾਂ ਦਾ ਸੁਰਬਤ

ਸਿਹਤਮੰਦ ਖਾਓ ਮੀਡੋ ਬ੍ਰੈਡ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਮੁਕਤ ਵਨਸਪਤੀ ਘਿਓ ਵਰਤੇ

Wholesale Supplies: AFN 908-486-0077/United Cash & Carry 917-682-5604/ P. West 718-272-6383

When in Queens, NY tune on your radio to 1620AM to listen Hindi songs 24 Hrs.

ਆਦਰਸ਼ ਸੁਸਾਇਟੀ:31 ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਸਥਿਤ ਵਿਵਾਦਤ ਆਦਰਸ਼ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ 31 ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਢਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਵੇਗੀ।

ਰੱਖਿਆ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਕੋਲਾਬਾ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਅਸਲ 'ਚ ਛੇ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫਲੈਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਪਰ 31 ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫਲੈਟ ਨੇੜਵਾਂ, ਉਚ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਇਮਾਰਤ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਈ ਸੀ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢਾਹੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ।

ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਢਾਹਾ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨਾ ਢਾਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰੀ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਿਹਾ

ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ

ਲਈ ਗਈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ, ਆਦਰਸ਼ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.



ਆਦਰਸ਼ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ 31 ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਬਿਲਡਿੰਗ

ਲਈ ਤੱਟੀ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਜ਼ੋਨ (ਸੀ.ਆਰ.ਜ਼ੋਨ) ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 1991 ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ

ਜ਼ੋਡ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 1991 ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਆਦਰਸ਼

ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਤੀਸ਼ ਮਾਨਸਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਇਸ ਹਫਤੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਲੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰੀ ਸੰਜੇ ਦੇਵਤਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, 'ਅਸੀਂ ਆਦਰਸ਼ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ ਤੇ ਫੇਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਹਨ?' ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਆਦਰਸ਼ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ 31 ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 12 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ?

ਸ਼੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਹੋਰ ਰਾਹ ਵੀ ਸੋਚੇ ਗਏ। ਇਕ ਰਾਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵਾਧੂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਡੇਗਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਲਈ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਦਾ ਅਰਥ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਰਾਹ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧੀਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 2.50 ਤੋਂ 2.54 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਤਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਮੰਤਰੀ ਮੁਰਲੀ ਦਿਓੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵਧਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਚ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਹੋਰ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਪਰ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਚੱਲੀ ਤੇ 16 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੀ ਰੁਪਏ ਤਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 15-16 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ 2.94 ਤੋਂ 2.96 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀ ਕੀਮਤ 92 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਾਵੇਡਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ 7ਵੀਂ ਵਾਰ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੈਟਰੋਲ ਉਤਪਾਦਨ 30 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਪੈਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ 60 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਲੁੱਟ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਤ:ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਟਾਟਾ ਕੈਮਲੋਟ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 102 ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਤ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਮਲੋਟ ਦੇ ਫਲੈਟ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੂਖਨਾ ਝੀਲ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਟਾਟਾ ਹਾਊਸਿੰਗ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਮੰਜ਼ਿਲਾ ਕੈਮਲੋਟ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 102 ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਆਗੂ ਕਸੂਤੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਫਸ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਬੇਨੋਮੀ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਟਾਟਾ ਹਾਊਸਿੰਗ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ 18 ਮੰਜ਼ਿਲਾ (ਕਈ ਟਾਵਰ 35 ਮੰਜ਼ਿਲੇ) ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਟਾਵਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸੂਖਨਾ ਝੀਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੂਖਨਾ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਰੱਖ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰੀ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼

ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ? ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਰੱਖ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੂਖਨਾ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਰੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਟੀਮ ਨਾਲ ਟਾਟਾ ਹਾਊਸਿੰਗ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਵੀ ਸਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੂਰੀ ਉਤਰੀ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ 123 ਮੀਟਰ ਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪਾਸੇ ਤੋਂ 183 ਮੀਟਰ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਉਤਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬੋਰਡ ਤੇ ਟੀ.ਐਚ.ਡੀ.ਸੀ. ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਕੱਤਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ। ਹੁਣ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦੀ ਹੋਈ ਇਸ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਢਕਣ ਲਈ ਇਸ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਵੱਖਰਾ ਨੋਟ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯੂ.ਟੀ. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਛੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਟੀ.ਐਚ.ਡੀ.ਸੀ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨਿੱਕੀ ਹੈਲੇ ਨੇ ਗਵਰਨਰ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ): ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੀ ਨਮਰਤਾ ਨਿੱਕੀ ਰੰਧਾਵਾ ਹੈਲੇ ਨੇ 12 ਜਨਵਰੀ ਬੁਧਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਦੇ 90ਵੇਂ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੁੰ ਚੁਕ ਕੇ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। 38 ਸਾਲਾ ਨਿੱਕੀ ਹੈਲੇ ਦੂਜੀ ਅਮਰੀਕਨ ਭਾਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੋਬੀ ਜਿੰਦਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੈ।

ਸਹੁੰ ਚੁਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਿਸੀਸਿਪੀ ਦੀ ਗਵਰਨਰ ਬਾਰਬੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਮੀਰਾ ਸੰਕਰ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਸਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਨਿੱਕੀ ਦਾ ਪਤੀ ਮਾਈਕਲ ਤੇ ਬੱਚੇ 8 ਸਾਲਾ ਨਾਲੀਨ ਤੇ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਰੀਨਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਨਿੱਕੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੀ ਹਾਂ। ਦੱਖਣੀ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਲਈ ਇਹ ਮਹਾਨ ਦਿਨ ਹੈ ਤੇ ਅਜ ਇਕ ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਏ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਡਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਸਨ। ਨਿੱਕੀ ਨੇ ਨਵੰਬਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ 'ਤੇ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰਾਲਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਵਿਰੁਧ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਚ ਇਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਇੰਡੀਅਨ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ਼ ਐਕਟ 1885 ਅਧੀਨ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤਕ ਜੁਰਮਾਨੇ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।

ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲਾਬੀਕਾਰ ਨੀਰਾ ਰਾਡੀਆ ਦੇ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਬਾਰੇ

ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਰਤਨ ਟਾਟਾ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੈਪਿੰਗ ਜਾਂ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ 500 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਭਾਵੀ ਸੋਧਾਂ ਬਾਰੇ ਆ ਰਹੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤਕ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਔਵਲ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਭਾਰਤੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕੁੱਲ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ 2009 ਵਿਚਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 49.9 ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ, ਚੀਨੀ, ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਤੇ ਫਿਲਪੀਨੀ ਹਨ। ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 64 ਫੀਸਦੀ ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2011 ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 65 ਹਜ਼ਾਰ ਐਚ-1 ਬੀ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇਣੇ ਹਨ।

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ **ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼**

- ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼
- ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼
- ਬੇਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼
- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK CALIFORNIA

T 718.672.8000 T 510.796.9000

JACKSON HEIGHTS, NY 11370 3939D CIVIC CENTER DR. SUITE 170 FREMONT, CA 94538 FREMONT, CA 94538

• ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.

Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.

Credit card terminals -Verifone, Hypercom...

Transfer existing CC processing to us for lower rates.

99% approved same day. We specialize in high risk businesses.

ATMs - TRANAX/TRITON/WRG, starting at \$69/mo.* (Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)

Need Money? We provide cash advance against credit card processing with NO collateral or personal guaran-tee.

Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A. *Credit restrictions apply.

Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526 or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com

www.GoldCoastATM.com

FREE CREDIT CARD TERMINAL!

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਛੇਤੀ ਹੱਲ ਕਰਾਂਗੇ: ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ

ਜਲੰਧਰ: ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਦੌਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਸ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਏਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਆਮ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸੰਜੀਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਵਿਆਹਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੇ ਧੋਖੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਆਈ.ਜੀ. ਬੀਬੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦਿਓ ਕਰਨਗੇ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਆਉਂਦੀ ਪ੍ਰੈਸ਼ਨੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸੁਵਿਧਾ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਇਸ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ

ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਸਕਣਗੇ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਿੰਗਲ ਵਿੰਡੋ' ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਏਗੀ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 15.8 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ।

ਸੰਮੇਲਨ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਘੱਟ ਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਰਨ ਫਿੱਕਾ-ਫਿੱਕਾ ਰਿਹਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਹਾਲ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਖਾਲੀ ਸਨ। ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਧੇਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਘੱਟ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।" ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਚੰਦ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇ। ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਐਮ.ਪੀ. ਵਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਨ. ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਰੈਂਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਰਨਗੇ।

ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਮੌਤ

ਅਬੋਹਰ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਘੇ ਆਗੂ ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜਾਖੜ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਪਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਜਾਖੜ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਾਫ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲ ਗਈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਜਾਖੜ ਇਫਕੋ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਹਿਕਾਰੀ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਜਾਖੜ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਤੇ ਅਬੋਹਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਚੌਧਰੀ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜਾਖੜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਜਾਖੜ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਧੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੇ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਪੰਜਕੋਸੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਇਫਕੋ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਚੁਣੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕ੍ਰਿਭਕੋ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਫਕੋ, ਟੇਕੀਓ-ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਸਰਵੋਤਮ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਅਬੋਹਰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਜਾਖੜ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 174 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਕੋਸਤੁਬ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲੀਸ ਆਪਣੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਵੇਦਾਂਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਹੁਣ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ: ਜਥੇਦਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਵਲੋਂ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਨਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਵੇਦਾਂਤੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਹੁਣ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਹੁਣ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪੰਜਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਕੇਵਲ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੱਦੋ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਕੌਮ ਦੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਦਰੁਸਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਅਤੇ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜੋ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਨਵੀਆਂ

ਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਥਕ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹੋਂਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੂਰਜੀ ਪੁਣਾਲੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਵੇਖ ਕੇ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਕੈਲੰਡਰ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੈਲੰਡਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਨ।

ਬੰਡੂਗਰ ਚੁੱਪ ਤੋੜਨ: ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਵਲੋਂ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ 'ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ ਪਰ ਦਰੁਸਤ' ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੰਡੂਗਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਮੌਕੇ ਰਹੇ ਅੰਤਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸੋਧਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਇਤਿਹਾਸ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ।

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਪੁਨੀਆ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ: 94173-34049

ਅਸੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ iPhone ਹੈ? ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ iPhone ਤੇ ਹੀ iHues.com ਦਾ ਫਰੀ App ਐਡ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ



ਜਿਆਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ www.ihues.com ਤੇ ਜਾਵੋ

iHues.com ਦਾ ਫਰੀ App ਲੈਣ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ iPhone ਦੇ App Store ਵਿੱਚ ihues media ਸ਼ਬਦ ਟਾਈਪ ਕਰੋ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ



Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733
Yuba City Ph: 530-383-2785

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਸਟਾਕਟਨ
ਫੋਨ: 209-992-7185

***ਪੱਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਦੂਤਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਧਰਨੇ ਦੇਣ-ਮੱਕੜ**

-ਤੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਧਰਨੇ ਕਿੱਥੇ ਦੇਣੀ ਮੱਕੜ ਸਾਬੂ?

***ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਕਰੜੇ ਹੱਥੀਂ ਸਿੱਝਾਂਗੇ-ਸੋਨੀਆ**

-ਬੱਸ ਆਹ ਜ਼ਰਾ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵਰਗੇ ਦੇ ਕੁ ਘੁਟਾਲੇ ਹੋਰ ਕਰ ਲਈਏ!

***ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ-ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ**

-ਤੇ ਫਿਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਵੇਲੇ 'ਚ ਬਾਂਹ ਆਈ ਐ ਪਈ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੈਂ?

***ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਵਿਧਾਇਕ**

-ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ!

***ਸਿੱਕ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਗੋਲੀ ਨਿੱਛ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਨੌਕ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ-ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਦੀ ਖਬਰ**

-ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ! ਹੁਣ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰੋਜ਼ ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ।

***ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਉਤੇ ਜਾਅਲੀ ਵਿਆਹ ਦਾ ਦੋਸ਼**

-ਕਿਉਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਦੇ ਓਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਿੱਕੇ-ਮੋਟੇ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੋ।

***ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੱਸਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਡੱਬਿਆ**

-ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਪਿਓ-ਪੁੱਤ (ਬਾਦਲ) ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦੇ ਐ ਬਈ ਅਸੀਂ (ਆਪਣੇ) ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਐ।

ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਵਿੰਗ-ਏ.ਐਸ.ਓ.

ਨਿਉ ਯਾਰਕ: ਅਮੈਰਿਕਨ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਖਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਿਆ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ, ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅੰਦਰ ਦਬਦਬਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ।

ਅਮੈਰਿਕਨ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ-ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਭਾਈ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੋਰਟਲੈਂਡ, ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਆਟਲ, ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਕਿ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਮੋਹਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੰਥਕ ਏਜੰਡਾ ਕੌਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਧ ਪੰਥ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅੱਡਰੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ 2003 ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੂਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲਾ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਬਿਕਰਮੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 2003 ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਅਸਲ ਕੈਲੰਡਰ ਤੋਂ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲਾ 7 ਸਾਲ ਖੁਦ ਆਕੀ ਕਿਉਂ ਰਿਹਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚਤਾ ਨਜ਼ਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਈ? 1936 ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ

ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਪੰਥ-ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ? ਕੀ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ?

ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਇਹ ਸਾਧ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੋਹਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਸਤਿਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੁੰਮਾ ਵਲੋਂ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਵਿਰੁਧ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਮੁਖੀ ਨੇ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਉਲੀਕਿਆ ਸਿਰਫ ਇਕੱਲਾ ਬਾਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਦਸੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਕਰਕੇ ਵਾਪਰੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੇ ਵਿਉਂਤਬੰਦ ਤਰੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈਜੈਕ ਕੀਤਾ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 12 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ ਵਿਖੇ ਸੱਦੀ ਪੰਥਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸੇ ਭਾਈ ਧੁੰਮੇ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ ਪਾ ਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟਰੇਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਧੂਮਲ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਕਿ ਇਸ ਟਰੇਨ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤਦ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਉਹ ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ ਵਾਂਗ ਬਾਬਾ ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਆ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਪੰਥ ਦੋਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਘੇ ਚਿੰਤਕ ਡੇਵਿਡ ਐਲਨ ਲੌਗਫੈਲੋ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਉਘੇ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਸਿੱਖਿਸ ਦੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਲੇਖਕ ਲਾਰਡ ਮੈਕਾਲਿਫ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹੇ ਡੇਵਿਡ ਐਲਨ ਲੌਗਫੈਲੋ ਦਾ ਇਥੇ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸੁਵੱਖਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 67 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਲੰਘੀ 18 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਇਥੇ ਸੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਸਨ।

ਸੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਵਿੰਗ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਲੌਗਫੈਲੋ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੋਨਰੇਡ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਲੌਗਫੈਲੋ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੰਗੀ ਪਕੜ ਸੀ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸਫਾ 30 ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Matrimonials

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ

Gursikh girl for Jatt Sikh Pannu handsome boy, 27, 6'1", BA+3yrs comp. course, father retd. & brother working in army. Divorcee can be considered. No demand. Call: 408-866-8519

Good looking, well educated USA settled family girl for Ramgharia Sikh cleanshave boy, 28, 5'10", M.S from USA, Settled in Michigan, permanent job. Caste no bar. Contact: 425-773-9030, 425-307-1050 or email psingh03850@gmail.com.

Alliance for handsome, clean shaven, sincere, God fearing, 43, 5'-7" Sikh boy. Masters in Edu., Bachelor in Computer math from US, teaching professional, divorcees considered, cast no bar, Ph: 323-573-9315, e-mail: Singhb1@yahoo.com

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

Ramgarhia Sikh parents seek professionally, qualified boy under 35 (issueless, if divorced) from US/Canada for their dentist daughter, 31 yrs, 5'-6", divorced/issueless, living in Canada. Please respond with bio data and recent picture to: match2k@gmail.com

INDO US EXPRESS, INC.

Worldwide Couriers * Freight Forwards

Domestic & Local Delivery

We Thank Our Customers For Their Trust & Loyalty

17 Years of Excellent Customer Service

FOR COMPETITIVE RATES CALL

1-800-870-5845

PICK-UP & DELIVERY

ANYWHERE IN USA

43-50, 11th St., Suite No. 109, LIC, New York, N.Y.11101

Tel: 212-447-5720 • Fax: 212-213-3622

www.indousexpress.com

Email: GSingh9070@aol.com • Cell: 1-347-538-7041

7 Days A Week

CALL ABOUT OUR SPECIAL RATES TO

INDIA

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ

ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਲੋਡ

*Fuel advance

*We pay every 15 days (after complete paper work). Every 1st & 15 of month.

*We pay for toll and help for repair on road

*No forced dispatch

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਟੈਕਸਸ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਨਾਰਥ-ਈਸਟ, ਨਾਰਥ-ਈਸਟ ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਰੂਟ ਹਨ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ-ਫੋਨ: 317-702-6452

Somal Trucking Company

Novelsville, IN, Ph: 317-702-6452

Punjab Times

Established in 2000
12th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:

Mann Mandeep
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Circulation

Harbhajan Singh
917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota, New York

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 80 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 375 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਫਿਰ ਪਾਟੋ-ਧਾੜ

ਬੋਲੋਤਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।
ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।



ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ, 24 ਨਵੰਬਰ ਤੇ 10 ਦਸੰਬਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ 5 ਜਨਵਰੀ ਤੇ 11 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। 2003 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧੇ ਗਏ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਗਏ।

ਇਸ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਿਕਰਮੀ ਤੋਂ ਚੰਦਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਜ਼ਾਦਾ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ, ਖਗੋਲ-ਭੂਗੋਲ ਤੇ ਕੈਲੰਡਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸੰਦ ਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ

ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਕੈਲੰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਉਣ।

ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਤੇ ਜੰਤਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੇ ਦਿਨ ਤਿਉਹਾਰ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਇਹ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਤੇ 2003 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲੋਤਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ ਕਾਰਨ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਦੀ ਰੂਹ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 2003 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੂਰਜੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸੋਧ ਕੇ ਜਾਰੀ

ਹੋਏ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਚੰਦਰਮਾ ਹੈ। ਸੂਰਜੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸਾਲ ਦੇ ਦਿਨ 365 ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਚੰਦਰ ਤਾਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਦਿਨ ਵਧਦੇ-ਘਟਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰਪੁਰਬ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਤਿਉਹਾਰ ਵੀ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੂਰਜੀ ਆਧਾਰ ਵਾਲਾ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਕੰਮਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅੰਡਰੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈ ਗਈ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਠੀਕ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਗੇ ਸਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ 22 ਅਪਰੈਲ, 2008 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੁਗਟਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 16 ਅਗਸਤ 2008 ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੋਈ ਵੀ ਲਿਖਤੀ

ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2003 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਅਚਨਚੇਤੀ ਇਸੇ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਸੋਧ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ।

ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ ਦ੍ਰਿੜ

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਬਾਰੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਉਹ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਫੇਰਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੰਥਕ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ।

ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ 30 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਵਾਲੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ 2003 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਗੁਰਮਤਾ ਨੰਬਰ ਇਕ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮੀ ਮਹੀਨੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਗਰਾਂਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਏ ਸੁਝਾਅ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ ਸੀ। ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਡੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣੀ ਸੀ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦੇਸੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦਿਨ ਉਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਰੰਭਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮੀ ਸੰਗਰਾਂਦਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਇਸ ਮੂਲ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਟਾ ਕੇ ਬਿਕਰਮੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨਾਲ ਰਲਗੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ

ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ ਨੂੰ ਕਸੂਤੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਦੋਹਰੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ 30 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਦੇ ਮਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਕਾਪੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ ਅਤੇ ਤਖਤ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਂਦੇਤ ਦੇ ਮੀਤ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਬਾਰੇ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਝਾਅ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਖੁਦ ਗਿਆਨੀ ਨੰਦਗੜ ਨੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਖੁਦ ਹੀ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ ਨੂੰ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਸਟੈਂਡ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੇ ਹੋਏ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮਾਘੀ ਮੇਲਾ: ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਜ ਕੇ ਤੋਹਮਤਬਾਜ਼ੀ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਪਲੇਬਾਜ਼, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇੰਨੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਗਬਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 'ਸੁਬਰੇ' ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉੱਜ ਸਾਬਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਵੱਡੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਬਾਹਲਾ ਚਾਅ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ

ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਕਰੀਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੈਲੀ 'ਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਸਨ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪੀਲੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ 23 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਖਟਕਤ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਪੱਖ ਤੋਂ ਤੀਸਰੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਲ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਜਦਕਿ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਜੱਦੀ ਵਸਨੀਕ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸਾਬਕਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ. ਪੀ. ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਦੋਂਕਿ ਮਾਲਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਭੈਅ ਖਾਣ

ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਮਪੁਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

- | | | |
|-------------------------|--------------------------------|-----------------------------------|
| ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.) | ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ | ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ |
| ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) | ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ | ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ |
| ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ | ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ | ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ |
| ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ | ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ | ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ |
| ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ | ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ | ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) |
| ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ) | ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ |
| ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ | | |

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਾਲਮਟੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਪੰਜਾਬ' ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਤੇ ਤੰਬਾਕੂ-ਰਹਿਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ

ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ



ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਇਹ ਬਣਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਤਰਜਮਾਨ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੌਥੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ-ਸਿਆਸੀ ਕੇਂਦਰ

ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਸਕੇ।

ਕੰਗ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਾਗੀ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰੀਵੀਊ ਪਟੀਸ਼ਨ

14 ਫਰਵਰੀ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਦਲੇ ਪੈਂਤੜੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ (1997-2002) ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਗਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਗ ਵਿਰੁਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੇਸ ਠੱਪ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।



ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਕੰਗ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਧੱਕਾ ਲੱਗਿਆ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 24 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚੋਂ ਰੀਵੀਊ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ। ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰੀਵੀਊ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਠੱਪ ਕਰਨ ਦੀ ਜੋ ਅਰਜ਼ੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮਾਂ ਤੇ ਨਾਨੀ ਦਾ ਕਤਲ

ਪੱਟੀ: ਬਾਣਾ ਖੇਮਕਰਨ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਭੁਰਾ ਕਰੀਮਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਲੋਹੜੀ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮਾਂ ਤੇ ਨਾਨੀ ਦਾ ਦਾਤਰ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਮਸਤਗੜ੍ਹ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਭੁਰਾ ਕਰੀਮਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਲੇ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਤੇ ਸਹੁਰੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਚੱਲ ਸੀ।

ਉਸ ਦਾ ਸਾਲਾ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਆਨਾਕਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਕਰਾਰ ਦੌਰਾਨ ਮਾਮਲਾ ਇੰਨਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਤਰ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਨਾਨੀ ਦੀਪੋ (76) ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੁਗਿੰਦਰ ਕੌਰ (55) ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਨੂੰ 'ਤੁੱਛ ਆਧਾਰ' 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕਰਨ।

ਜਸਟਿਸ ਆਫਤਾਬ ਆਲਮ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐਮ. ਲੋਛਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰਨ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

'ਸਰਕਾਰੀ ਖਾਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ'

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸੁੱਖ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਖਾਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼ ਨੂੰ ਕਈ ਨਿੱਜੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਾਫ਼ੀਆ

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਜੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਾਂ ਭੂਮੀ ਦੀ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਾਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਾਫ਼ੀਆ ਦੱਬ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਕੇ ਪੜਚੋਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਗੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਜਿਹੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ

ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆ ਆਪਣੇ ਪੱਲਿਓ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹੋਰ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਜੇ

ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇਣ ਤਾਂ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪਿੰਡ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਟੋਰਾਂਟੋ, ਲੰਡਨ ਵਰਗੇ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਅਧੂਰੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮਾਤੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਮੁਢਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਸੰਖਣ ਹਨ। ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮਾਰੂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਦੇਸ਼, ਸੂਬੇ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਿਕ ਰਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਵੇ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਕਚਹਿਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੈਦੀ ਫ਼ਰਾਰ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀਆਂ 'ਚ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਣ ਆਇਆ ਇਕ ਕੈਦੀ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚਕਮਾ ਦੇ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਇਕ ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਇਕ ਸਕਾਰਪੀਓ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਕੁਤਾਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਰਾਕੇਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਹੌਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੀ ਨਵੰਬਰ ਬਿੱਲਾ ਗੁੱਜਰ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਇਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੌੜ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਕਤੂਬਰ 'ਚ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦਾ ਖਾੜਕੂ ਕਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਪੁਲੀਸ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਾਅਲੀ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ: ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਜਾਅਲੀ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਧੰਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਹੱਤਯੋਗ ਉਪਰੰਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਾੜੇ-ਲਾੜੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਲੰਬੀ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ 'ਚ

ਬੋਲਦਿਆਂ ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ 10 ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ

ਬਾਹਰ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਐਮ.ਪੀ. ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਬੁਲੰਦ ਹੌਂਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿੱਸ ਰੂਬੀ ਢਾਲਾ ਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਐਮ.ਪੀ ਲਾਰਡ ਦਲਜੀਤ ਰਾਣਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖ਼ਤਰਾ: ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਧਨਬਾਦ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਖ਼ਤਰਾ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਹ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਧਨਬਾਦ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਇਥੇ ਕਰਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸੁਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ



ਕਿ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 160 ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ 13 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ

ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਰਾਂ 'ਚ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਫ਼ੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਈ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਤੀਸਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕੀਏ ਤਾਂ ਬੋਲੀਏ ਜ਼ਰੂਰ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੌਕੇ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਮੋਹਨ ਕਾਹਲੋਂ, ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪਾਸਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਖੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਝਾਰਖੰਡ, ਬਿਹਾਰ, ਬੰਗਾਲ, ਅਸਾਮ, ਉਤੀਸਾ ਤੇ ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਾਈ ਸੋ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਹਿਸਾ ਲਿਆ ਉਥੇ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉਤੀਸਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਸਾਲ 2030 ਤਕ ਸ਼ਹਿਰ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦੇਣਗੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤ 'ਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਬੁਝਾਂ ਦੀ ਮਾਰ, ਗੁਰਬਤ ਤੇ ਜਹਾਲਤ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਖੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਕਿਨਸੀ ਗਲੋਬਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ (ਐਮ.ਜੀ.ਆਈ.) ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ 'ਚ 2030 ਤਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਬਾਦੀ, ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਜਾਏਗੀ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੇ "ਅਸਲ ਭਾਰਤ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ", ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਐਮ.ਜੀ.ਆਈ. ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ 'ਚੋਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਬਾਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਗੁਜਰਾਤ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਵਲ ਚੀਨ 'ਚ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2008 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ 34 ਕਰੋੜ ਸੀ ਤੇ 2030-40 ਤਕ ਇਸ ਦੇ 59 ਕਰੋੜ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ 68 ਸ਼ਹਿਰ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ, 13 ਸ਼ਹਿਰ 40 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਛੇ ਮੈਗਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਸ਼ਹਿਰ (ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਮੁੰਬਈ) 2030 ਤਕ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪੰਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ 'ਚ 42 ਸ਼ਹਿਰ ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਬਾਦੀ ਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਪੱਖੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰ ਅੱਜ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹੋਣਗੇ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਮੁੰਬਈ ਮੈਟਰੋਪਾਲੀਟਨ ਰੀਜ਼ਨ ਦਾ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ 2030 ਤਕ 265 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪੁਰਤਗਾਲ, ਕੋਲੰਬੀਆ ਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਐਮ.ਜੀ.ਆਈ. ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਕਾਰਨ 2008-2030 ਤਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਐਮਪੀ ਆਮਦਨ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ। 90,000 ਰੁਪਏ

ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ



ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜੁੜੀ ਭੀੜ

ਸਾਲਾਨਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 20 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘਟ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦਕਿ ਮੱਧ ਵਰਗ (ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ) ਘਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 3 ਕਰੋੜ 20 ਲੱਖ ਤੋਂ 14 ਕਰੋੜ 70 ਲੱਖ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵੱਡੇ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਉਣ ਲਈ 70 ਕਰੋੜ ਤੋਂ 90 ਕਰੋੜ ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਥਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਦੋ ਨਵੇਂ ਮੁੰਬਈ ਜਾਂ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ 350 ਤੋਂ 400 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਮਟਰੋਜ਼ ਤੇ ਸਬਵੇਅ ਬਣਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰ ਸਾਲ 19000 ਤੋਂ 25000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਪਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ 'ਚ ਜੇਕਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਦਰ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮੰਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ 20 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਇਹ ਢਾਂਚਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਗਮਗਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਨ ਔਸਤ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਉਣ ਨਿਰਬਾਹ ਹੋਰ ਕਠਿਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਜਲ ਸਪਲਾਈ 105 ਲੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਕੇਵਲ 65 ਲੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ, ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਐਮਪੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਤਕ ਬਿਲਕੁਲ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ 70-80 ਫੀਸਦੀ ਸੀਵਰੇਜ ਅਣਸੌਧਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਨਿੱਜੀ ਕਾਰ ਮਾਲਕੀ ਵਧੇਗੀ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਜਿਹੀ ਕਸੂਤੀ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਆਲਮੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਮੁਕਾਮੀ, ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਮੁਹਾਣ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਢਾਂਚੇ ਉੱਤੇ ਭਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਮੁਨਾਫ਼ਾਮੁਖੀ ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਢਾਂਚਾ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ, ਨਿਕਾਸ, ਆਵਾਜਾਈ ਤੇ ਕੂੜਾ ਸਮੇਟਣ ਵਰਗੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲੇ ਅਣਗੌਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਪਿੱਛੇ 70 ਸਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਾ ਸਾੜਿਆ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਪਿੰਡ ਚਹਿਲ ਵਿਖੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਾਰੀ ਪਿੱਛੇ 70 ਸਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਾ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਦਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ 15-16 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਦਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੰਦਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਤੇ ਨਹਿਰੀ ਖਾਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਚਲਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ 11 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤ 'ਚ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਗਏ ਤਾਂ ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ

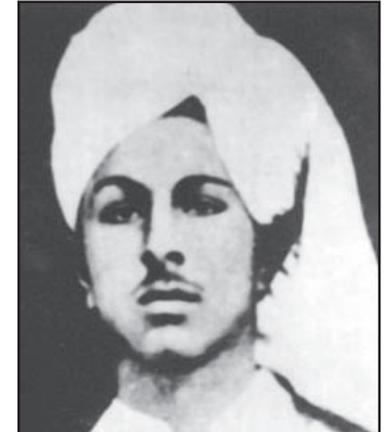
ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੰਦਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਚਹਿਲ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਤਲ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਤਲ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਮਹਿਜ਼ 11 ਮਿੰਟ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਦਾ ਝਗੜਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਬੇੜਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ।

ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ ਕਿਉਂ ਨੀ ਭਗਤ ਸਿਆਂ ਲੱਗਦੀ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿੱਢੇ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਿਰ ਸਜਾ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਤਾਂ ਛਪ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ 101ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ 27 ਸਤੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਢਾਈ ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੈਸਵਾਲ ਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੇਨੀ

ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਮੇਤ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਇਸ ਸਿੱਕੇ ਬਾਰੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਕੇ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੋਪ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਅੱਪੜਨ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾਇਆ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੋਪ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ 1907-2008 ਤੇ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਉਕੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਖਟਕ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ

'ਚ ਬਣਾ ਕੇ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਗਾਇਕ ਨਿਸ਼ਵਾਨ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਗਾਇਆ ਕਿ 'ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ ਕਿਉਂ ਨੀ ਭਗਤ ਸਿਆਂ ਲੱਗਦੀ ਨੋਟਾਂ 'ਤੇ' ਉੱਥੇ ਸ਼ਾਇਰ ਰੋਸ਼ਮ ਕਰਨਾਣਵੀ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅੰਗਮਈ ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਢੁੱਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ



ਸੁਨੱਖੇ ਸ਼ਹਿਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵੀ ਦੌੜੇਗੀ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਵੀ ਜਲਦ ਹੀ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਖਰਚਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਖਰਚਾ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ

ਮੁਤਾਬਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ) ਤਕ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉੱਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚਾ ਰਲ ਕੇ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਚੀਫ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨਾਲ 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੱਲੀ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਐਸ.ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉਰਵਸ਼ੀ ਗੁਲਾਟੀ ਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਟਰੋ

ਨੂੰ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ) ਤੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 20 ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਟ ਨੂੰ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਤੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 20 ਤਕ ਵਧਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਰਜ਼ਾਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚੇ ਦਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਰਲ ਕੇ ਅਦਾ ਕਰਨਗੇ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ

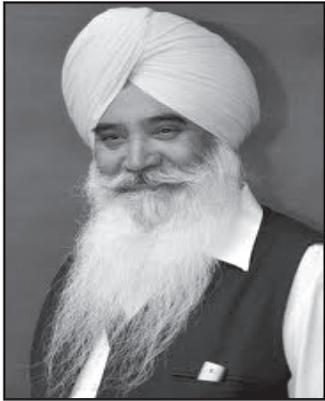
ਫੀਸਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਭਰੇਗਾ। ਤਿੰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵੀ ਰਜ਼ਾਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਟਰੋ 'ਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚਾ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਪੱਲਿਓਂ ਭਰਨਗੀਆਂ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਟਰੋ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਰੂਟ ਉੱਤੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ

ਖਰਚ ਆਉਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਮੈਟਰੋ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 2014-15 ਤਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿੱਥਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ 10.765 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਉਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 20 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਗਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਚ ਮਾਸ ਰੈਪਿਡ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸਿਸਟਮ ਦਾ 52.4 ਕਿਲੋਮੀਟਰ, ਬੱਸ ਰੈਪਿਡ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ 190.5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੇ ਕਮਿਊਟਰ ਰੇਲ ਸਰਵਿਸ ਦਾ 195 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ 'ਤੇ 320 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਖਰਚਾ ਮਿੱਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਰਾਤਲ 'ਤੇ ਇਹ ਖਰਚਾ ਘਟ ਕੇ 140 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਦੋ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਲਟਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੋਹਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੈਸੇ ਲਈ ਹਮੀ ਭਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।



ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ, ਸਿੱਕੇ ਜਾਰੀ ਕਰ ਨਾ ਸਕੀ ਐਪਰ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਮਾਰਚ ਤੇ ਸਤੰਬਰ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜੀ ਅਡੰਬਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਵੇਂ ਉਹ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮਹਿਜ਼ ਵਿਖਾਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਪੱਤਰ ਵੀ ਭੇਜਣਗੇ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਿੰਡ ਖਟਕ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 3 ਕਰੋੜ 52 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਤਤਾਲ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈਲਪ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿੱਤਣਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਚੌਧਰੀ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਬਹਿਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਲੋਕ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ 'ਚ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ



ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਨ ਲਾਲ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ ਚਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਵੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨੀਆਂ ਹਥਿਆਉਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅੱਗੇ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਵਿਧਾਇਕ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਝੇ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਵੀ ਦੋ-ਦੋ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਰਨਾਲਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਮੋਗਾ, ਮਾਨਸਾ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ,

ਪਟਿਆਲਾ, ਰੋਪੜ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਬਾਠ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਨ ਲਾਲ (ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ), ਕਾਹਨੜਵਾਨ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ (ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ) ਤੇ ਧਾਰੀਵਾਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ (ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਖੁਸ਼ਹਾਲਪੁਰ

ਨੂੰ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਲੇਬਰਫੈਡ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਰਵੀਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਟਿਊਬਵੈਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਹਲਾ ਸੂਗਰਫੈਡ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ।

ਮਰਹੂਮ ਮੰਤਰੀ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਟੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾਲਮ ਐਸ.ਐਸ. ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਮਰਹੂਮ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਜਗਦੀਸ਼ ਵਾਲੀਆ ਦਾ ਬੇਟਾ ਚੈਰੀ ਵਾਲੀਆਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੰਜਾਬ ਐਨਰਜੀ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਸੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਇਕ ਲੋਧੀਨੰਗਲ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੰਜਾਬ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਗਿਣਤੀ 18 ਹੋ ਗਈ। ਕੈਪਟਨ ਬਾਠ ਨੂੰ ਹਲਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਾਦਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਾਮਲੇ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾਵਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਣ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਜ਼ ਭਲਾਈ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਭਾਗ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸਪੀਕਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਡਾ.ਉਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕੈਪਟਨ ਬਾਠ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਹਲਕੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ 1997 ਤੋਂ ਉੱਥੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਚੰਗੇ ਬੁਲਾਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਵੀ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹਨ। ਹਲਫ਼ਦਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਇਕ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਮੰਤਰੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਨਾ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬਾਗੀ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਜਾਂਦੇ ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਹੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ।

'84 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਬਹਿਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰੱਦ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਸੁਖ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਂਡਰਿਊ ਕਾਨੀਆ ਵੱਲੋਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਵੇ ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਠੋਸ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰੱਦ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੱਗੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰੇ ਤੇ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰੇ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਵਾਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕੱਲੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ 2990 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ

ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਕੋਲ ਗੁਹਾਰ



ਜਲੰਧਰ: ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 1984 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ 26 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ 'ਇਨਸਾਫ਼ ਮਾਰਚ' ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਲਈ 300 ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਇਸ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਵਾ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਇਸਾਈ ਤੇ ਹੋਰ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ 'ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ

ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸਰਕਾਰ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।' ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 26 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ 10 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ 'ਵਰਸਿਟੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਦਸ ਸਰਵੋਤਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਦਸ ਸਰਵੋਤਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਚੁਣੀ ਗਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ 'ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਦ ਪੈਟੈਂਸ਼ੀਅਲ ਫਾਰ ਐਕਸੀਲੈਂਸ' ਦੇ ਦਰਜੇ ਸਮੇਤ 50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਪ੍ਰੋ. ਏ.ਐਸ. ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਖਰੀ ਛੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਦ ਪੈਟੈਂਸ਼ੀਅਲ ਫਾਰ ਐਕਸੀਲੈਂਸ' ਦਰਜੇ ਲਈ ਨਿਰੀਖਣ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ' ਵੱਲੋਂ ਮਈ 2010 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ 50 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ 16ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੰਟ ਸਾਇੰਸ ਜਰਨਲ ਅਨੁਸਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਜਰਨਲਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਖੋਜ ਪਰਚਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 8ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਸੀ.ਐਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਚੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ 22ਵਾਂ ਸਥਾਨ, ਕੈਮੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਵਿਚ 12ਵਾਂ ਸਥਾਨ, ਅਰਥ ਸਾਇੰਸ 'ਚ 13ਵਾਂ, ਮੈਥੋਮੈਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚ 8ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸਬੰਧੀ ਝਗੜਿਆਂ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਰਵੱਈਏ, ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੋਟੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਰਕਮਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਤੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਜ਼ੋਰਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ। ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਂਬਰ ਫਾਰ ਸਰਵਿਸ ਇੰਡਸਟਰੀ (ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ.ਆਈ.) ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਭਖਵੀਂ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਲ 2011 ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਹਨਰ ਵਿਕਾਸ ਵਰ੍ਹੇ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸਬੰਧੀ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਵਣਜ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀ ਆਉਣ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਪੈਕੇਜ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਦਕਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ

ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਹੁਣ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ, ਖਾਸਕਰ ਪਛੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ, ਮੁਹਾਰਤ ਤੇ ਉਦਮੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ 12ਵੀਂ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਅਪਨਾਉਣ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ.ਜ਼ ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਯੂ.ਕੇ. ਤੋਂ ਮਹੇਂਦਰ ਖਾਰੀ, ਵੁੱਡਬਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਤਿੰਦਰ ਧੀਮਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਐਸ.ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ (ਉਦਯੋਗ) ਐਸ.ਐਸ. ਚੰਨੀ, ਐਡਮੰਟਨ, (ਕੈਨੇਡਾ) ਤੋਂ ਪੀਟਰ ਸੰਧੂ, ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁੱਲਾਪੁਰੀ ਤੇ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਨਾਮੀ ਆਯੁਰਵੇਦਿਸਟ ਡਾ. ਅਰੁਨ ਗੁਪਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿੱਥੇ ਸਨ?

14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉੱਚਤਮ ਅਦਾਲਤ (ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ) ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਸਵਾਮੀ ਅਗਨੀਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੇਮਚੰਦਰ ਪਾਂਡੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਬੀਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਈ ਕਿ "ਸਾਡਾ ਗਣਰਾਜ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।" ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਜਸਟਿਸ ਆਫਤਾਬ ਆਲਮ ਅਤੇ ਜੇ ਐੱਲ ਲੋਧਾ ਬੈਂਚ ਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਚੇਰੂਕੂਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੇਮਚੰਦਰ ਪਾਂਡੇ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਇਹ ਤਾੜਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਮਲਾ ਇੰਨਾ ਸਿੱਧਾ-ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ 'ਸੁਰੱਖਿਆ' ਏਜੰਸੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਤਰੇਹਟ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਹੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਲਹਿਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦੌਰ। ਨਾਗਾਲੈਂਡ, ਕਸ਼ਮੀਰ, ਮਨੀਪੁਰ ਆਦਿ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ, ਹਰ ਥਾਂ ਦਹਿ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 2000 ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਕਹਿ ਕੇ ਖੁਰਦ-ਖੁਰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਅਸਲ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਿਣਤ ਝਲਕ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖੀ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ "ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਬੱਚੇ" ਨਹੀਂ ਸਨ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੇ ਕੁਝ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ' ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਜਲਾਦ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕੇ.ਪੀ.ਐੱਸ.ਗਿੱਲ ਵਰਗੇ

ਮੁੱਖ ਮੁਜਰਮ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਰਲਾ ਦੇ ਨਕਸਲੀ ਆਗੂ ਵਰਗੀਜ਼ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਜ਼ਾ, ਸੁਰਖੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੀ ਪਰ ਜਸਟਿਸ ਤਾਰਕੁੰਡੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਤੱਥ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿੰਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ? ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਐਨ ਨੱਕ ਹੇਠ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗਰੀਨ ਹਿੱਟ ਤਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਸਵਾ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਖੂਨੀ ਹੱਥ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਹਿਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ?

ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਕਤਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ ਦੇ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਰੁਕਵਾ ਲਿਆ। ਹਰ ਵਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਪਸੰਦ ਲੋਕ ਹੱਥ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੋਈ ਐਸੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪੈ ਸਕੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਖੁਦ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਲੈ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਚਿੰਦਬਰਮ ਵਰਗੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ-ਅਸਿੱਧੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ?



ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਚੇਰੂਕੂਰੀ ਉਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੇਮਚੰਦਰ ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਕਥਿਤ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ (ਅਦਾਲਤ) ਗਣਰਾਜ ਨੂੰ 'ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੁੱਤਰਾਂ' ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਕੁਨ ਸਵਾਮੀ ਅਗਨੀਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੇਮਚੰਦਰ ਪਾਂਡੇ ਦੀ 30 ਸਾਲਾ ਪਤਨੀ ਬਬੀਤਾ ਵੱਲੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, "ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਠੀਕ ਢੰਗ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮਨ ਲੱਗਦਾ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ।" ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ

ਮੈਂਬਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਚੇਰੂਕੂਰੀ ਉਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ 1-2 ਜੁਲਾਈ 2010 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਦਿਲਾਬਾਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਤੱਥ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਝੂਠਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਕੋ-ਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਰਾਈਟਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਓ.) ਜੋ ਮਾਨਵੀ ਹੱਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀ ਸਮੂਹ ਹੈ, ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਤੇ 21 ਅਧੀਨ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ, ਤੇ ਹੁਕਮਤ ਕਿੱਥੇ ਹੈ...?

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਹੇਮਚੰਦਰ ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸਦੇ ਕਤਲ ਉੱਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲਗਾਤਾਰ ਮੈਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਗਰ ਸਥਿਤ ਸਾਡੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਓਥੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਹ ਝੂਠਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ।

ਦੀਆਂ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਹੈ?



ਪੁਲਿਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦਾ ਡੈਸਕਟੌਪ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਲੈਪਟੌਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਫੈਕਸ ਮਸ਼ੀਨ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ)। ਉਥੇ ਗੁਪਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਘੜਤ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਭਟਕਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਇਕ ਇੰਚ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ, ਪਰ ਝੂਠ ਮੀਲਾਂ ਲੰਮੇ

ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਤਲ ਖਿਲਾਫ ਉਠਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ

- ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ (ਇਥੋਂ ਹੀ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ) ਕਿਸੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਹੀ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।
 - ਜਸਟਿਸ ਮਾਲੀਮਥ, ਕੋਰਲ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਜੱਜ
- ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ 110 ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ...ਸਾਰੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜਾਂ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੱਚੀ ਹੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ ਹੋਵੇਗੀ।
 - ਜਸਟਿਸ ਏ ਪੀ ਸ਼ਾਹ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ
- ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਅਗਵਾਈ ਸੇਧਾਂ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬੇਬੰਛ ਹੋ ਕੇ ਐਸੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
 - ਕੇ ਜੀ ਕੰਨਾਬਿਰਾਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਘੁਲਾਈਆ
- ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਆਪ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ।
 - ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਚੇਰੂਕੂਰੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੇਮਚੰਦਰ ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਝੂਠਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ "ਆਊਟ ਲੁੱਕ" ਨੇ "ਆਜ਼ਾਦ ਦਾ ਕਤਲ" ਨਾਂ ਹੇਠ ਲੰਮੀ ਰਿਪੋਰਟ ਛਾਪੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਸਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੀਤੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੰਦੇ ਚੇਰੂਕੂਰੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਢੰਗ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਦੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਗਿੱਠ ਕੁ ਜਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਦਿਲਾਬਾਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਇੰਚ ਉਪਰ ਵੱਲ ਇਕ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਅੰਡਾਕਾਰ ਜ਼ਖਮ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਗੋਲੀ ਲੱਗਕੇ ਦਿਲ ਪਾਤਕੇ ਕੰਗਰੋੜ ਦੇ ਨੌੜੇ 'ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਮਣਕੇ ਵਿਚਲਿਉਂ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਥਾਂ ਜ਼ਖਮ ਸੀ ਉਥੇ, "ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਪੱਲੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਥਾਂ" ਉੱਤੇ "ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਲੂਹੇ ਹੋਣ" ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਫਾਰੈਂਸਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਜੋ ਗੋਲੀ ਦੇ ਘਾਟਕ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਬੁਝਾਰਤ ਬੁੱਝਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮੁਤਾਬਿਕ "ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਲੂਹੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ"

ਭੇਤ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੈਂਕੜੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਹਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜ਼ਖਮ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤੇ "ਲੂਹੇ ਹੋਣ" ਦੇ ਨਾਲ



ਕਾਮਰੇਡ ਆਜ਼ਾਦ "ਕਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ" ਪਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀ 7.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਫਾਸਲੇ ਤੋਂ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ ਲਈ, 'ਆਊਟ ਲੁੱਕ' ਨੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਤੇ ਬਾਰੂਦੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਤੁਅੱਸਬ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤਮੁਖੀ ਰਾਏ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਸਾਰਤੱਤ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਨੇੜਿਉਂ, ਸਾਇਦ 7.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਨੇੜਿਉਂ, ਗੋਲੀ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਮੈਡੀਸਿਨ ਦੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਿਸਟ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਿਜ਼, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਮੈਡੀਸਿਨ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਅਧਿਐਨ

ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਸੁਧੀਰ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਤਾਂ ਬਾਰੇ



ਪੁਣਛਾਣ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਜਿਹੇ 30 ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਘੱਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ "ਨੇੜਿਉਂ ਗੋਲੀ" ਮਾਰੀ ਗਈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ: "ਜਦੋਂ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕਾਲਾ ਦਾਗ ਪੈ ਕੇ ਚਮੜੀ ਕਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਲੂਹੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਏ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਬੰਦੂਕ ਚਲ ਕੇ ਨਿੱਕਲੀ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਲਾਟ ਅਤੇ ਪੁੰਝੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੇੜਿਉਂ (ਐਨ ਨੇੜਿਉਂ) ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੰਕੇਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਗੋਲੀ ਐਨ ਨੇੜਿਉਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ (ਲਾਟ) ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਫਾਸਲੇ ਤੱਕ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਚਮੜੀ ਲੂਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੇੜਿਉਂ ਵੱਜੀ ਗੋਲੀ ਦੇ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਚਮੜੀ ਵਿਚ ਘਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਗ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਮੈਡੀਸਿਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ ਹਨ। ਡਾ. ਬੀ ਉਮਾਦੇਤਨ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਮੈਡੀਸਿਨ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਤਿਰੂਵਨੰਤਪੁਰਮ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਸਰਜਨ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਮੈਡੀਸਿਨ ਦੇ ਅਸੂਲ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ' ਫਾਰੈਂਸਿਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ: "ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਐਨ ਨੇੜਿਉਂ, 7.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਫਾਸਲੇ ਤੋਂ, ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਜ਼ਖਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਲੂਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਅਣ-ਮੱਚੇ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਗੋਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੰਝੇ ਨਾਲ ਥਾਂ ਕਾਲੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਸੂਤੀ ਕਮੀਜ਼ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਦਾਗ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਸੰਕੇਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਕੇ ਚਮੜੀ ਲੂਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸੰਕੇਤ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨ ਨੇੜਿਉਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੈ।"

ਤੀਜਾ ਮਾਹਿਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਬਲੀਅਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਂ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਦਾ ਇਹ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਾਰੂਦੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਗੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸੱਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਦਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਲੂਹਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਇਹ ਲਗਭਗ ਯਕੀਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀ ਐਨ ਨੇੜਿਉਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ।"

ਕਾਮਰੇਡ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਤੱਥ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾ ਗਈਆਂ ਮੁਕਤਸਰ ਰੈਲੀਆਂ

ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ

ਐਨ ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਤੇਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਮਾਘੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਟੇਜਾਂ ਨੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਤਕਰੀਬਨ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰੈਲੀਆਂ ਉਥੇ ਕਈ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਗਠਜੋਤ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ, ਦੂਜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਹਾਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ। ਹੋਣ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ 'ਵਾਦਤੀਆਂ-ਸਜਾਦਤੀਆਂ' ਨਿਭਣ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਰੀਤ ਕਾਰਨ ਇਹ ਤੀਜੇ ਥਾਂ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਰੈਲੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਬਾਜ਼ਿੰਦਾ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਿਹੜਾ ਨਿਰਦਾਰ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਮਾਘੀ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਅਜੇ ਤਕ ਭੁੱਲਾ ਨਹੀਂ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਸ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜੇ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਰੈਲੀ ਓਥੇ ਇਸ ਵਾਰੀ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਦੀ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਲਈ ਜੇ ਕੁਝ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਆਗੂ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਗਏ।

ਦੂਜੀਆਂ ਦੋ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ, ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤਿੰਨੋਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਭਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹੋ ਭਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਫ਼ਰਕ ਇੰਨਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦਾ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਾਜੀ ਚਿੰਤਕ ਤੋਂ ਸ਼ਰੀਕ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਸ਼ਰੀਕਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਪੰਡਾਲ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਰੈਲੀ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਂਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸਾਈ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮਾਘੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ

ਦੋਵਾਂ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਦਿਨ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਕੇ ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਆਖਰੀ ਵਕਤ ਕਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਸਭਕ ਉਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਫਿਰ ਵੀ ਦੁੱਗਣੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਸ਼ਰੀਕਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਬਾਹੂ-ਬਲੀ ਧਾੜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਲੋਕ ਹੋਰ ਵੀ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਰੈਲੀ ਮੌਕੇ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਰੈਲੀ ਨਾਲ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਿਆਫ਼ੇ ਲਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡੋਪਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ।

ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਚੌਦਾਂ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣੇ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਿੱਤ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਦੇ ਅੱਖ-ਮਟੱਕੇ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਪਾਸੇ ਰਸਤੇ ਜਾਮ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਈ ਸੱਜਣ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨੀਤੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਜ਼ਰਾ ਪਾਸੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵੇਖਣ ਮਗਰੋਂ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਾਂਗੇ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਜਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਉਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਦਕਿ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਮੌਕੇ ਵੀ ਅਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਸਥਾਪਨਾ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਭੁੱਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਹੀ ਆਉਣਾ ਭੁੱਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਗਈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਾਲੀ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਐਨ.ਟੀ. ਰਾਮਾਰਾਓ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈ ਚੋਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਾਰਵਤੀ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਜਵਾਈ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਗ਼ੈਰੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫੂਕ-ਫੂਕ ਕੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੀ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਕੋੜ ਹੈ।

ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਨ ਲਾਲ

ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਜਦੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਉਦੋਂ ਬਹੁਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣ ਗਏ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇਹੋ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਅੰਦਰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕੋਈ ਹੁਣ ਨਹੀਂ, ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋ ਕੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਕੌਸਲਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮੇਅਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਚਾਲ ਨਾਲ ਹਾਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੀ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਆਪ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਮੇਅਰ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਹੀ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾਣਗੇ, ਜਦਕਿ ਉਦੋਂ ਤਕ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਵੀ ਲਏ ਸਨ।

ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸਭ ਅੱਛਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਬੰਦੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸੁਣੀਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਟੀਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸਾਂਭੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੱਗ ਜਾਣ, ਉਸ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ; ਜੜ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖੋਖਲੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਮਿਸਾਲ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਸੀ। ਜੋ ਹਾਲ ਉਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸੀ, ਉਹੋ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਰਾਣੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸੱਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਖੈਰ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਰਾਜਾ ਸਲਾਮਤ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ ਤਕ ਹੀ ਰਾਣੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸੌਕਣ ਦਾ ਸਾਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪੋ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੂਜੀ ਦੀ ਖੈਰ ਨਹੀਂ ਮਨਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸੁੱਖਣਾ ਵੀ ਸੁੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੇਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੀ ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਗਲੋਂ ਲਹਿ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੀ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਰਾਜੇ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਖੈਰ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਸਿਖਰਲੇ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਪਤਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਸਬੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਦੀ ਇਕ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਜੂਨੀਅਰ ਅਫ਼ਸਰ ਨਾਲ ਫੜੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਲੈ ਗਏ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੇ ਇੰਜ਼ਚ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਤਾਂ ਲਿਆ ਪਰ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਜੂਨੀਅਰ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ 'ਹਵਾਲੇ' ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਧੋਬੀ ਤੋਂ ਸਪੁਰਦਦਾਰੀ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਭਰਵਾ ਕੇ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ 'ਸੱਤ' ਦੇ ਸਾੜੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਫਿਰਦੇ ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦੇ ਸੱਤ ਕੁ ਜਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣ ਤਾਂ ਬਚ ਜਾਣਗੇ, ਵਰਨਾ ਔਖਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਹੋ ਸੱਤ ਕੁ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇੜੀ ਦੇ ਪੱਥਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ।

ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਹਿਤ ਚਿੰਤਕ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਾਡਾ 'ਸੱਤ ਰਾਣੀਆਂ' ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਯਾਦ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਤ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ 'ਸਪਤ ਰਿਸ਼ੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਤ ਕੁ 'ਤਾਰੇ' ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇੰਨੇ ਔਖੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਕੋਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟਣ ਦਾ ਮਹੂਰਤ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾਂ ਕੁ ਚਹੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਬੰਗਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਫਾਇਰ ਹੋਣੇ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਕੰਮ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰ ਫੇਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੰਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਰੈਲੀ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ 'ਬਜ਼ੁਰਗ' ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਇਹ ਕਿ 'ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ

ਹਨ।' ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਲਈ 'ਪਿਤਾ ਜੀ' ਦੀ ਬਜਾਏ 'ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਸਹਿਵਨ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਨਿਕਲਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਪਿਆ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ "ਸੁਖਬੀਰ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ, ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੀ ਹਾਂ।" ਆਖਰ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਕਿਵੇਂ ਗਈ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ; ਪਰ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਣ ਦੇ ਕਈ ਅਰਥ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਕੱਢੇ, ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਰਗਾ ਖੰਡਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਸੁਖਬੀਰ, ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅਜੇ ਵੀ ਅਠਾਈਆਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗਾ ਹਾਂ। ਨਹੀਂ ਯਕੀਨ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈ।" ਇਹ ਗੱਲ ਪਿਤਾ-ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਹਾਸਾ-ਠੱਠਾ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜਸੀ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਪਿਛਲਾ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਅਸੀਂ ਇਹ ਚਰਚਾ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਬਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਭਾਵ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ, ਸੁਖਬੀਰ ਹੀ ਕਾਹਲੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਹੋ ਦੋਵੇਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ 'ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ' ਕਹਿ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ 'ਬਜ਼ੁਰਗ' ਵੀ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਇਹ ਗੱਲ ਚੱਲ ਪਈ ਕਿ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਦੇ ਕੇ ਬੇਟਾ ਗੱਦੀ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਾਹਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਹਾਲੇ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਜਿਸ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਗਿੱਟੇ ਸੋਕਣ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਖਾਹਿਸ਼ਮੰਦ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹੀ ਵਾਹਵਾ ਘਾਟੇਵੰਦੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤੇਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇੰਜ ਇਸ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੈਲੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣ-ਚੱਕਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਵਿਚ 'ਬਜ਼ੁਰਗ' ਬਾਦਲ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਥਿਤੀ ਸਾਂਭ ਲਵੇ, 'ਜਵਾਨ' ਬਾਦਲ ਦੀ ਫੌਜ ਜੱਖਣਾ-ਪੁੱਟਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਲੱਗਦੀ।

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਰਾਲਾ

ਅਟਾਰਨੀ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ*
ਸਰਕਾਰੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਆਏ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਟੈਕਸਸ, ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਈ ਸੀ ਈ ਡਿਟੈਨਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣਾ ਜੱਦੀ ਦੇਸ਼ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਡਰੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਈ.ਸੀ.ਈ. ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਿਸੇ ਮਾਹਿਰ ਅਟਾਰਨੀ ਰਾਹੀਂ ਸਰਨਾਰਥੀ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰੇ।

ਤਸੱਦਦ ਖਿਲਾਫ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਧੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਕਦਰ ਵਿਗੜ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ

ਲਈ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ, ਤਸੱਦਦ ਤੇ ਲਾਪਤਾ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖ ਇਨਸਾਫ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨਾ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਰਾਏ, ਸਮਾਜਿਕ ਗੁਰੁਪ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ, ਧਰਮ, ਨਸਲ ਕਰਕੇ ਨੇੜ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਸੱਦਦ ਖਿਲਾਫ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼

ਵਿਚ ਤਸੱਦਦ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗੁਰੁਪ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਿਮ, ਇਸਾਈ, ਦਲਿਤ (ਕੁਝ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਵੀ) ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਰਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਯੂ ਐਸ ਸੀ ਆਈ ਐਸ ਵਿਚ ਤੁਰੰਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਫਰਮੇਟਿਵ ਅਸਾਈਲਮ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਏਜੰਟਾਂ ਵਲੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਈ ਸੀ ਈ ਵਲੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 'ਰਿਮੂਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗ' ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਡਿਫੈਂਸਿਵ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਸ

ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਿਸੇ ਅਟਾਰਨੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਜਬਰ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਟਾਰਨੀ ਖੁਦ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸਾਇਲਮ ਅਫਸਰ ਵਲੋਂ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵਾਕਿਆ ਖਤਰਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੀ ਅਸਾਇਲਮ ਅਫਸਰ ਵਲੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਕੀਲ ਬਾਂਡ 'ਤੇ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਲ ਦੀ ਅਟਾਰਨੀ ਬਾਂਡ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਂਡ ਸੈਟ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਈ.ਸੀ. ਈ. ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੱਗੇ 'ਰਿਮੂਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗ' 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਟਾਰਨੀ

ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਨ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਕੇ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਕੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇਕ ਫੈਡਰਲ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਕਰਦੇ ਅਟਾਰਨੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੁਵੱਕਲਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਨ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੈਰਵੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੈਰਵੀ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

*ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇਕ ਫੈਡਰਲ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਟੈਕਸਸ, ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਆਈ.ਸੀ.ਈ. ਡਿਟੈਨਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਰਨਾਰਥੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 718-672-8000 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 22 ਜਨਵਰੀ 2011

ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਸੱਚ

ਸਿਆਸੀ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗੂ ਤੋਂ ਐਤਕੀਂ ਮਾਘੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਪਹਿਲੇ ਮੇਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਕਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਵਿਉਤਬੰਦੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਫ਼ਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਐਤਕੀਂ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰ ਪਈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਮੁੱਖ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸਿਆਸੀ ਅਖਾੜਾ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਬਾਗ਼ੀ ਆਗੂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਹੋਰਾਨ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰੀਕ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਇਕ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਸ ਮੇਲੇ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਠੁੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪਿੜ ਜਿਹਾ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੜ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਤਰਨ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਇਕ ਸੁਨੇਹਾ ਇਹ ਵੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਡੰਗ ਟਪਾਉ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਕਾ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਛੇ ਉਂਗਲਾਂ ਸਦਾ ਘਿਓ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਔਕਾਤ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਗੱਡੀ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼, ਬਾਪੂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਦਬੰਗ ਵਿਚਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਨੰਬਰ ਉਸ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਪਤਨੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦਲ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਦਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ, ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਕਸਾਰ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਦਾਂ ਦੇ ਪਾੜੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪਹਿਲੇ ਅਕਾਲੀ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਗੱਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਸੁਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਸ ਜ਼ਬਤ ਅਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਫ਼ੇਲ੍ਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਸੱਟੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪੂ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਤੱਕ ਨਾ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹਮਾਇਤ ਨੂੰ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਫ਼ਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗੂ ਤੋਂ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਤੁਰਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ। ਬਤੌਰ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਉਸ ਨੇ ਸੂਬੇ ਲਈ 4 ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਜਟਾਂ ਉਪਰ ਜੇ ਤਰਦੀ-ਤਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਏਜੰਡਾ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਰਤਾ ਕੁ ਛਿਲ-ਤਰਾਸ਼ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੇਂਦਰ/ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਹ ਮਾਰੂ ਸਿਆਸਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਖਾਮਿਆਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ/ਕਾਂਗਰਸ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਦਾ ਅਜਿਹੇ ਨੇਤਾ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਟਿੱਡ ਵਿਚ ਕਾਨਾ ਪਾਈ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੂਰਤ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਉਹੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ। ਜੱਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕਿਸ ਕਦਰ ਨਾਕਾਮ ਅਤੇ ਨਾਲਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵੀ ਬੜੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ ਪਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੁਬਾਨ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੇੜੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਫ਼ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਥੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਮਿਥੇ ਬਿਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੇੜਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੁੱਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਰਹੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਸਿੱਧੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਕੀਕੀ ਜਮਹੂਰੀ ਬਦਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼

ਕਰਮ ਬਰਸਟ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹੌਲ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਗਰਮ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਗਰਮਾਹਟ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀ 'ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ ਯਾਤਰਾ' ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ/ਰਾਜਸੀ ਕੁਨਬੇ ਵਿਚ ਖਲਬਲੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤਵਰ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਗਾ ਵੀ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਦੂਜਾ, ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜੱਕੇ ਤਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਹਿੰਦੇ ਵਰਤੇ ਰਾਜ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ, ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਸਲ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਕ ਸਮੇਂ ਖੁਦ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋਟੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ਕ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਵਰਗੇ ਘਾਗ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨੇ ਦੂਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਖੇਡਦਿਆਂ, ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਗੰਢਤੁੱਪ ਵੀ ਆਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡਿਆ ਸਿਆਸੀ ਬਣ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ ਅੰਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੋੜਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੈਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਵੱਕਤ ਕਦੋਂ ਦੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਲਈ ਬੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ "ਚੋਰ ਚੋਰ ਮਸੇਰੇ ਭਾਈ" ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ। ਰੋਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਰ "ਈਮਾਨਦਾਰ ਚੋਰ" ਵਾਲੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਆਨਾਕਾਨੀ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਥਾਪਤ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ "ਉਤਰ ਕਾਟੋ, ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਾਂ" ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਮੁਤਾਬਕ ਅਗਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਬਣਨੀ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਬਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਬੇਸ਼ਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਈ ਜਾਵੇ, ਲੇਕਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦੇਣਾ ਹਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਦੇ ਵਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਅਸੰਬਲੀ ਵਿਚ ਘਟੋਘਟ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰੀ ਸੀ।



ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਵਕਤ ਪਿਆ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲਾ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਵੱਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੇ ਲਾਹੇ ਅਤੇ ਨਾਅਰੇ ਦੇਣਗੀਆਂ।

ਕਰਜੇ ਅਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਂ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅੱਲਗ ਹੋਏ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਵੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿੱਗਰ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਮੌਸਮ ਮਨਪ੍ਰਚਾਢੇ ਦਾ ਵਧੀਆ ਸਰੋਤ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਸਧਾਰਨ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਬਣੀ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿਨ ਨੇੜੇ ਢੁਕ ਰਹੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਫੈਕਟਰ ਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ, ਤਦ ਵੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾਈਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਟਾਲ ਸਕਦਾ। ਫ਼ਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੇ ਸਥਾਪਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਬਲਵੰਤ



ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਗੋਵਾਲ), ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ, ਸੱਜੀਆਂ-ਖੱਬੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਨਕਸਲੀ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂਜੋੜ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਹਾਕਮ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਠੰਢੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਗੁੱਠੇ ਲਾਉਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਠੋਸ ਜਨ ਆਧਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬਾਪੜਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦਰਲਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੜਾ ਤਾਂ ਹਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਹਮਲਾਵਰ ਚੌਠੇ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਈ 2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੀ ਪਾਟੋਧਾੜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਤੇਵਰਾਂ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ "ਜਹਾਦ" ਦੀ ਲੀਰਾਂ ਦੀ ਖੁੱਦੋ ਉਧਤਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਲੇਰੀ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਅਕਾਲੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਗੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਣ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਗਰਕ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਲੰਗੇਟੀਆਂ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਘਪਲੇ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਣ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਸ਼ਾਹੀ ਫਰਜ਼ੰਦ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਵੀ ਰਹੇ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਇਸ 'ਗਤਕੇਬਾਜ਼ੀ' ਨੂੰ ਮੰਤਕੀ ਸਿੱਟੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸੇ ਖੇਡੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਉਭਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਭਾਵੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਭਰੂਣ ਰੂਪ ਸਿਆਸੀ ਗਰਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤਾਂ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ਲੇਕਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੋ ਧਿਰੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਡੂੰਘਾ ਟੋਆ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਣਗੇ।

'ਤੀਜੇ' ਜਾਂ 'ਚੌਥੇ' ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ-ਲੁਭਾਉ ਵਾਅਦੇ, ਲਾਹੇ ਅਤੇ ਨਾਅਰੇ ਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਲੇਕਿਨ ਜਾਨਦਾਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੰਬਲੀ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁਠਾਲੀ ਵਿਚ ਢਾਲ ਸਕਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਵੀ ਲਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਖੇਡ ਵਿਚੋਂ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਜਨਤਾ। ਇਸ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਭਰਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਤਵੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੋਕੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ

ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤਦ ਵੀ ਪਿਛਲੇ 63 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ "ਸੇਵਾ" ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਨਤਾ ਰੂਪੀ ਘੋੜੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਕੇ "ਰਾਜ" ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਇਕ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਉਠੇ ਵੀ, ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਠੱਸ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਗੱਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਾਂ ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਜਕਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨੇ, ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬ ਵੰਡ ਕਰਨੀ, ਹਰਿਆਣੇ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿਵਾਉਣਾ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣਾ ਆਦਿ ਉਪਰ ਸਬਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ, ਸੋਨੀਆ-ਮਨਮੋਹਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ



ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕ ਲੁਭਾਉ ਵਾਅਦੇ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਇੰਨੀ ਵੀ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਕਮ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਕਿਰ ਰਹੀ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।

ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਤ ਇੰਨੀ ਪਤਲੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਿੰਨੀ ਇਸ ਵਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਅੱਕੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਦਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲਾ ਪਾ ਕੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਆਗਾਮੀ ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਉਨਾ ਹੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਲਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲਾਹੇ ਵੀ ਖੋਖਲੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ 'ਮਾਇਆ ਦੇਵੀ' ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਝੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੂਟਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਉਵੇਂ ਹੀ ਠੱਗੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਤਰੇਹਣ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਇਕੋ ਹੀ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਿਸੇ ਹਕੀਕੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਬਦਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਮਾਘੀ ਮੇਲਾ ਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ!

ਟੁੱਟੀ-ਗੰਢੀ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ 'ਕੱਠ ਕਰਕੇ, ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਤਾਣ ਦਿਖਲਾਇ ਦਿੱਤਾ। ਕੈਪਟਨ ਸਾਬੂ ਵੰਗਾਰਿਆ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ, ਪਹਿਲੋਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਤੀਰ ਚਲਾਇ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ 'ਕਾਲੀਆਂ ਨੇ, ਘਸਿਆ ਪਿਟਿਆ ਹੀ ਰਾਗ ਸੁਣਾਇ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਂਡੀ ਕਾਠ ਦੀ ਚਾੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਪਏ ਕਾਹਲੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਰੋਸ ਜਤਾਇ ਦਿੱਤਾ। ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ ਚਿੱਟਿਆਂ-ਨੀਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਪਰਜਾ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆਈ ਹੁਣ ਤੱਤਤੀ ਜੀ। ਮਾਘੀ ਮੌਕੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਦੇਖ 'ਜਲਵਾ', ਹੋ ਗਏ ਦੰਗ 'ਹੱਥ-ਪੰਜਾ' ਤੇ 'ਤੱਕਤੀ' ਜੀ!

ਨਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕੈਨਕਨ ਵਿਖੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵੱਲੋਂ ਸੱਦਿਆ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਮੇਲਨ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜੇ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਕੋਪਨਹੈਗਨ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਸਾਰਥਿਕ ਸਿੱਟੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਡੂੰਘੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੇ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੰਧੋਜ ਵਾਲੀ ਸੰਧੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਮੁਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਜਲਵਾਯੂ ਸੰਮੇਲਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਸਬੰਧੀ ਅੰਤਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਨਲ ਨੇ

ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲਿਜਾ ਸੁੱਟੇਗੀ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼?

ਬੁੱਖਮਰੀ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਵੱਲ ਧੱਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਨ੍ਹੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਉਰਜਾ ਦੀ ਬੇਹਿਸਾਬ ਵਰਤੋਂ, ਖਾਸਕਰ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਮੱਧ-ਵਰਗ ਲਈ ਸ਼ੁਕਰੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਕਹੀਏ ਆਟੋ-ਮੋਬਾਈਲ ਸਨਅਤ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਅੱਜ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਤਕਰੇ

ਜਮਾਤ ਲਈ ਏਅਰ-ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਥੋਂ ਭਰਪੂਰ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਆਟੋ-ਮੋਬਾਈਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਅਰਕੰਡੀਸ਼ਨ ਵੀ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ 2050 ਤਕ ਏਅਰਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਕਾਰਬਨ ਨਿਕਾਸ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।

ਇਥੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਰਜਾ ਦੀ ਖਪਤ ਉਤੇ ਟਿਕੀ ਇਹ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸਨਅਤ, ਜੋ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਲਈ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਕ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਮੱਧ-ਵਰਗ ਜਮਾਤ ਦੀ ਐਸੋ-ਆਰਾਮ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਤਪਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਠਦੇ ਭਿਆਨਕ ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ, ਸੋਕਿਆਂ ਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਾਡੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਾਏ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ, ਤਪਸ਼ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਫ਼ਰੇਬੀ ਨਾਅਰਿਆਂ ਤੇ ਫੋਕੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕੈਨਕਨ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਬੇਹੱਦ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 19.6 ਬਿਲੀਅਨ ਟਨ ਕਾਰਬਨ ਗੈਸਾਂ ਛੱਡੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਨ ਪਰ 2007 ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਵਧ ਕੇ 29.32 ਬਿਲੀਅਨ ਟਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ 2050 ਤਕ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੱਧਰ ਇਕ ਮੀਟਰ ਤਕ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਸਬੰਧੀ 1988 ਵਿਚ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੇ 'ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਸਬੰਧੀ ਅੰਤਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਨਲ' ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। 1990 ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 0.5 ਡਿਗਰੀ ਵਧਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਧੇਗਾ।

1994 ਵਿਚ 154 ਦੇਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਕਿ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਸੰਨ 2000 ਤਕ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 1990 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤਕ ਘਟਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਓ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ। 1995 ਵਿਚ ਇਸ ਪੈਨਲ ਨੇ ਫਿਰ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 2100 ਤਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 3.5 ਡਿਗਰੀ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਖ਼ੀਰ 1992 ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਕ 'ਕਯੋਟੋ' ਸੰਧੀ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੀ ਜੋ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਉਤੇ 2012 ਤਕ ਕਾਰਬਨ ਗੈਸਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਵਿਚ 5.2 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤਕ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੰਧਿਸ਼ ਲਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਇਸ ਉਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਵੀ ਕੀਤੇ ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

2001 ਵਿਚ ਅੰਤਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਨਲ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਤਪਸ਼ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਡਬਲਿਊ ਬੁਸ਼ ਨੇ ਕਯੋਟੋ ਸੰਧੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਵੇਗੀ, ਭਾਵ ਅਮਰੀਕੀ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚੋਂ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦੇਵੇਗੀ। ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ 8 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸੰਧੀ ਉਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਇਹ ਸੰਧੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆ ਸਕੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅਮਲ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਇਹ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕ ਮਹਿਜ਼ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸਾਂ, ਗੱਲਬਾਤਾਂ ਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਰੁਮਾਂਸ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਅਤੇ

ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪਹੁੰਚ ਪਿਛਲੇ ਕੋਪਨਹੈਗਨ ਤੇ ਹੁਣ ਕੈਨਕਨ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ਛਾਈ ਆਲਮੀ ਮੰਦੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਸਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਬੇਹੱਦ ਧੀਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਉਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਬੰਧਿਸ਼ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੀਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਫੋਕੀ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਕਯੋਟੋ ਸੰਧੀ (ਜੋ 2012 ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ) ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਅਮਰੀਕਾ, ਰੂਸ, ਜਾਪਾਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਫ਼ਰਾਂਸ ਆਦਿ ਸਭ ਨੇ ਕਯੋਟੋ ਸੰਧੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਤਪਸ਼ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੇ ਇਹਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੰਧੋਜ ਵਾਲੀ ਸੰਧੀ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੰਗਲ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ 'ਗਰੀਨ ਫੰਡ' ਕਾਇਮ ਕਰਨ, ਕਾਰਬਨ ਗੈਸਾਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਦੇਣ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਫੋਕੇ ਤੇ ਫ਼ਰੇਬੀ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੰਮੇਲਨ ਫੋਕਾ ਇਸ ਲਈ ਰਿਹਾ ਕਿ 'ਗਰੀਨ ਫੰਡ' ਸਿਰਫ਼ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਟਕਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਵੇਗਾ, ਇਹ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਕੋਪਨਹੈਗਨ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ 2012 ਤਕ 30 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ 30 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਤਕ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ 1.8 ਅਰਬ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ 3 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੈਸਾ ਵੀ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗਰਾਂਟ, ਇਹ ਵੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਫ਼ੌਜੀ ਖ਼ਰਚਾ ਹੀ 700 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਜੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਯਮਨ ਉਤੇ ਬੰਬ ਵਰਸਾ ਕੇ ਵਾਤਵਰਣ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਲਕ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਰਾਹੀਂ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖ਼ੁਦ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਭਰ ਰਹੇ ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਮੁਲਕ ਵੀ

ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਘਟਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉਤੇ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਟਾਈ ਤੇ ਖਾਨਾਂ ਦੀ ਪੁਟਾਈ ਲਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਕਿਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਤੇ ਕਿਤੇ ਰੈਡੀ ਭਰਾ ਵਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਬਲਿਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਥਾਂ ਟਾਟਾ, ਮਾਰਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਆਟੋ-ਮੋਬਾਈਲ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਦੀਆਂ ਟੈਕਸ ਛੋਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਖ਼ਰੀਦਣ ਲਈ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਗੱਢੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 2 ਫ਼ੀਸਦ ਤਕ ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ 50 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਬਿਜਲੀ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹਨ ਤੇ 70 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਉਰਜਾ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਲੱਕੜ ਤੇ ਗੋਹੇ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ 20 ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਸ ਦਿਹਾੜੀ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਐਨਰਜੀ ਖ਼ਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ?

ਚੀਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਥੇ ਵੀ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਜਿਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹੱਤਯ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਿਰਤੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉਤੇ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜੋ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਲਈ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪੂਛ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੱਧ-ਵਰਗ ਜਮਾਤ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

ਇਹ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਰਾਪ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਚੱਲੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਕਾਰਨ, ਅਨਾਜ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਨ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 5 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤਕ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਗਾਊਂ ਸੌਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸੌਕਾ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਪਿਛਲੇ ਉਛਾਲ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ 10 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਹੋਰ ਭੁੱਖਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਨਕਨ ਸਮਝੌਤਾ ਸਸਤੀ ਗਰੀਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ-ਆਧਾਰਤ ਪੀਊ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੰਦੀ 'ਕਲੀਨ ਐਨਰਜੀ' ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 169 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਸੋ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਗਾੜ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਕਹਿਰ ਵਜੋਂ ਵੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਘੋਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਰਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।



ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਨਅਤੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ

ਆਪਣੀ ਹੁਣੇ ਦਿੱਤੀ ਚੌਥੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2010 ਦਾ ਇਹ ਸਾਲ, ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰਮ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਰਮੀ ਵਾਲਾ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2007 ਤੇ 2009 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਾਰ ਸਮੁੰਦਰ 'ਤੇ ਬਰਫ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਪੱਧਰ ਤਕ ਘੱਟ ਵੇਖੀ ਗਈ, ਭਾਵ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਿਘਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ 3.4 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਪਈ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਬਰਫ਼ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਵਿਚ ਲੂਹ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਨੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਆਮ ਨਾਲੋਂ 7.6 ਸੈਲਸੀਅਸ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੰਗਲ ਅੱਗ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ। ਤਪਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਅਣਕਿਆਸੇ ਤੇ ਅਗਾਂਵੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ, ਗਰਮ ਲਹਿਰਾਂ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ, ਸੁਨਾਮੀ ਲਹਿਰਾਂ, ਹੜ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਸੋਕਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਤੇ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਵਾਪਰਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਹ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ 'ਚ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਆਉਣ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਿਆ ਖੜ੍ਹਿਆ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਕੋਈ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਉਸਰੇ ਉਸ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਉਰਜਾ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਤੇ ਬੇਕਿਰਕ ਵਰਤੋਂ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਲੁੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਨਤਾ ਨੂੰ

ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੇ ਉਰਜਾ ਦੀ ਇਹ ਅੰਨ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਜਮਾਤ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਰਜਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖ਼ਪਤ ਨੂੰ ਹੀ ਵੇਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 2008 ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ 14240 ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 618 ਯੂਨਿਟ ਸੀ। ਉਰਜਾ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਰੋਤ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਦੀ ਖ਼ਪਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 3458 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 108 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈ। ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ 1000 ਪਿੰਡੇ 4780 ਲੋਕ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 71 ਹਨ। ਅੱਜ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉਰਜਾ ਖ਼ਪਤ ਸਿਰਫ਼ 5 ਫ਼ੀਸਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਗਰੀਬ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ 150 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜੇ ਬਿਜਲੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 300 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਰਵਾਇਤੀ ਸਾਧਨਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਲੱਕੜ, ਗੋਹਾ ਜਾਂ ਕੋਇਲਾ ਆਦਿ) ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਤਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਸਤ ਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਜਾਂ ਬੇਹੱਦ ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਰਜਾ ਦੀ ਇਹ ਅਸਾਵੀਂ ਵੰਡ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਇਹ ਵਿਕਸਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

ਇਹ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਘਣੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚੋਂ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2007 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ 2030 ਤਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਵਸੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਵਸੋਂ ਤੇ ਵਧਦੀ ਤਪਸ਼, ਮੱਧ-ਵਰਗ



ਕੈਨਕਨ, ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੇੜੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕੰਢੇ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਵਿਰੁਧ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗਰੀਨ ਪੀਸ ਦੇ ਕਾਨਕਨ ਆਪਣੇ ਜਿਸਮਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ 'ਹੋਪ' (ਆਸ) ਸਿਰਜਦੇ ਹੋਏ

ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸਦੀ ਮਰਜ਼ੀ

“ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਜਜ਼ਬਾ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੀਹ ਵਿਚ ਅਕਲ ਅਤੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜ ਲਗਭਗ ਟੁੱਟ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ-ਵੇਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹ ਖਾਕਾ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ‘ਫਰੇਮ’ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਦੇ ਹੀ ਲਾਲੇ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ, ਉਥੇ ਜਨਮੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਕਾਹਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ? ਜਿਹੜੇ ਜਵਾਨੀ ਪਹਿਰੇ ਹੀ ਵਿਗੜਿਆਂ-ਤਿਗੜਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਹੋਣ, ਅਕਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਲੀਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭਣੀ ਹੋਵੇ! ਰਹੀ ਗੱਲ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਟੁੱਟਣ ਦੀ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਲੱਦ ਗਏ ਜਦ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕ ਮੁਖੀਏ ਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਪ ਦਾ ‘ਰਾਜ-ਭਾਗ’ ਚੱਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਇੰਜ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਅਕਲ ਦਾ ਭੋਗ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ‘ਹਕੂਮਤ’ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਚੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਹੋਈ ਔਲਾਦ ਸਾਰੀਆਂ ਕਸਰਾਂ ਕੱਢ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। “ਪੁੱਤ ਰਾਜ ਮਲੋੜ ਰਾਜ” ਵਾਲਾ ਅਖਾਣ ਬੰਦੇ ਦੀ ਉਸ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬਾਪ ਆਪਣਾ ਪੜ-ਤੇਜ਼ ਗਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਜਿਉ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਇਕੱਲੀ ਔਲਾਦ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਰ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਅੰਗ-ਸਾਕ ਵੀ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਫੜ ਕੇ ਘੁੰਮਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੱਖ ਨਾ

ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਅੱਕ ਚੱਬਣਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਧਰੋਂ ਸਿਤਮ ਇਹ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ‘ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ’ ਜਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੱਥੀਂ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ‘ਜ਼ੀਰੋ’ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ-ਪਤੇ ਅਤੇ ਅੰਡਾ-ਮੀਟ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਜਾਣੂ ਸੱਜਣ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਲਈ ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤਿ ਵਰ ਤਾਂ ਲੱਭ ਲਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ ਬਰਾਤ ਦੀ ‘ਸੇਵਾ’ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਈ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਮੰਨਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਇਹ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸੋ, ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਚੁਟੀਏ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਕੁੱਕੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਗੀਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ। ਸੋਮ ਰਸ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦੇ ਢੱਕਣ ਖੁੱਲ੍ਹੇ। ਬਰਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਆਈ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦਾ ਅਖਾਤਾ ਵੀ ਭਖਿਆ। ਸਾਰੇ ਵਿਆਹ ਦੌਰਾਨ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤਾਂ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹਵਾਈਆਂ ਵੀ ਉਡਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਟੇਬਲਾਂ ਉੱਤੇ ਪਏ ਮੀਟ ਦੇ ਡੱਗੇ ਅਤੇ ਸਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਵੱਲ ਤਿਰਫ਼ੀ ਨਜ਼ਰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕੁੜੀ ਦਾ ਬਾਪ ਸਬਰ ਦੇ ਘੁੱਟ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਧੀ ਦੇ ਡੋਲੀ ਵਿਚ ਬਹਿਣ ਸਮੇਂ ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਰੋ ਰਹੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਲੋਕੀ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਧੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਸੱਚਮੁਚ ਵਿਚਾਰੇ ਦੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕਾਇਮ ਹੋਏ ਅਸੂਲ, ਔਲਾਦ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਤੀਲਾ-ਤੀਲਾ ਹੋ ਗਏ!

ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਕੇ-ਸੋਧਿਆਂ ਦੇ ਹੱਠ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਦਾਦੀ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਕਸ਼ੀਰਾ ਵਾਲਾ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਆਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਦੂਰ-ਨੇੜੇ ਦੇ ਸਾਕ-

ਸਬੰਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਿੱਤਰ-ਸੱਜਣ ਸਭ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭੋਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੀ ਇਕ ਭੂਆ, ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਵੀਰਾ, ਮਾਂ ਦੇ ਨਮਿਤ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭਾਡੇ, ਬਿਸਤਰ ਅਤੇ ਵਸਤਰਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ?

ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਪੰਗਾ!! ਭਾਈਆ ਜੀ ਸਾਡੇ ਪੱਕੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਜ਼ੂਲ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਮਨਮਤਾਂ ਦੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਡਟ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਭੋਗ ਮੌਕੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਦੇ ਉਹ ਜਾਣੂ-ਪਛਾਣੂ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸੋਗ ਸਮਾਗਮਾਂ ਮੌਕੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਫੋਕਟ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨ ਦਿੱਤੇ। ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਆਮ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਪੱਖੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸਟੈਂਡ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ‘ਗਿਆਨੀ ਜੀ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਭਾਡਿਆਂ-ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏ!

ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲਿਆ ਕੇ ਪਰਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਡਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਾ ਵਸਤਰਾਂ ਜਾਂ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਦੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਢਕਵੰਜ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤੋਰੀ-ਫੁਲਕਾ ਚੱਲਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰਨ ਬਾਬਤ ਜਿਨਾ ਕੁ ਇਤਿਹਾਸ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੂਆ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ। ਲੇਕਿਨ ਭੂਆ ਜੀ ਸਿਰ ਫੇਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ, “ਆਪਣਾ ਇਹ ਗਿਆਨ-ਧਿਆਨ ਤੇ ਲੈਕਚਰਬਾਜ਼ੀ ਰੱਖ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ। ਭੋਗ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਕੁਝ ਧਰਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੁਣਿਆਂ?”

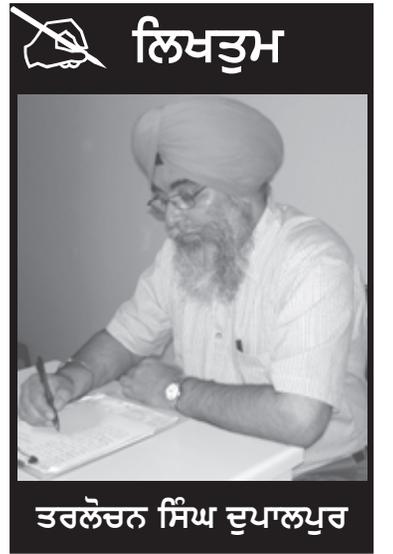
ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਢਹਿਣੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਹੱਥਲੇ ਵਜੋਂ

ਭੋਗ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸੁਣਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਦਤਾਂ ਉਪਰੰਤ ਭਾਡੇ-ਬਿਸਤਰ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਦੋ ਗਜ਼ ਕਫ਼ਨ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੇ-ਗਤੇ ਹੀ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ?

ਹੁਣ ਭੂਆ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਖਰੀ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਲਏ ਦੁਪੱਟੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਦਿਆਂ ਹਟਕੋਰੇ ਭਰੇ- “ਜੇ ਭਰਾਵਾ, ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਵੇ ਨੂੰ ਇੰਦਾ ਈ ਖੱਜਲ ਕਰਨੈ ਤਾਂ ਕਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ!” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੋਰਨੀਆਂ ਦੀ ਕਢਾਈ ਵਾਲਾ ਆਪਣਾ ਝੋਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਉਠਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ‘ਵੀਟੋ ਪਾਵਰ’ ਵਰਤਣ ਵਾਂਗ ਉਹ ਪੈਕੇ ਘਰੋਂ ਰੁੱਸ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਈਏ ਹੁਰੀਂ ਲੱਗ ਪਏ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮੁੱਠੀਆਂ ਵੱਟਣ!!

ਖੜ੍ਹ ਪੈਰ ਜਾਡਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਬੰਦਾ ਦੌੜਾਇਆ ਗਿਆ। ਜੁੱਤੀ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਭਾਡੇ ਆਦਿ ਸਗਲੀ ਰਾਮ ਪੰਡਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ। ਭੋਗ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸੀਏ ਭਾਈ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼: “ਵਿਛੜੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਮਿਤ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਸਤਰ, ਬਰਤਨ ਅਤੇ ਬਿਸਤਰਾ... “ ਭਾਈਆ ਜੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਫਲਣੀ-ਫਲਣੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਭੈਣ ਦੇ ਮਨ-ਮਤੀਏ ਹਠ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਭਰਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਉਸਰਿਆ ਬੁਰਜ, ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਲਾਇਕ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਬਣਵਾਸ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਦਸਰਥ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਸ ਗਈ। ਭਾਰਤੀ ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚਲੇ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਵੱਲੋਂ ਕੈਕਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ‘ਵਚਨ’ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਾਰੀ ਰਾਮਾਇਣ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਬੇ-ਤਰਸ ਚੱਕੀ ਨੇ ਕਿੱਤਾ ਉੱਪਦਰ ਮਚਾਇਆ ਕਿ ਸਦੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮਨੋਰੰਜਕ ਕਥਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ



ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਬਾਇਸ ਬਣ ਗਈ।

ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਛੇ-ਸੱਤ ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਰੌਸੇ ਉਪਰ ਬੋਚ-ਬੋਚ ਕੇ ਪੈਰ ਧਰ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਹੋਈ ਨਟਣੀ ਜਦੋਂ ਛੱਤਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਥੱਲੇ ਉਤਰੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਬਾਬੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੁੜੇ ਭਾਈ...ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਕਰਤਬ ਕਰਦਿਆਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ?”

“ਬਾਬਾ, ਪਾਪੀ ਪੇਟ ਕੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਮੁਝੇ ਡਰਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ!” ਨਟਣੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਖੁਦ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆ ਬੈਠਾ ਹਾਂ।

ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਸਹਿੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਚਫ਼ਤਾਰੀ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਾਸੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਅੰਦਰੋਂ’ ਖੁਸ਼ ਸਮਝਣਾ, ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ।

ਮੁਸਤਕਿਲ ਹੰਸਨੇ ਕੀ ਆਦਤ ਸੇ ਪ ਤਾ ਚਲਤਾ ਹੈ, ਤੁਮਨੇ ਸੀਨੇ ਮੇਂ ਕਿਸੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕੇ ਛੁਪਾ ਰੱਖਾ ਹੈ।

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparaikalan.com

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਪਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਾਲੇ ਕਥਾ ਰਾਗੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ‘ਸੇਵਾ’ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਉਠਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਲਟਕ ਰਹੀ ਘੜੀ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਫਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਮਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਘੰਟਾ ਮਰ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਅੱਗੇ ਬੋੜੀ ਦੂਰ ਇਕ ਮਾਤਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗੋਡੀ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਫ਼ਤਿਹ ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮਾਤਾ ਜੀ, ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ? ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?” ਮੈਂ ਇਕੋ ਸਾਰੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਗਿਆ। “ਹਾਂ ਪੁੱਤ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਅਜੇ ਆਈ ਨਹੀਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ,” ਮਾਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਰਾਹ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗੀ। “ਮਾਤਾ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਉਸ ਦਾ ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ‘ਕਾਲ’ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ,” ਮੈਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਦੱਸੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਮਾਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਨੂੰ

ਵੀ ਕਥਾ ਸੁਣੀ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਕੰਮ ਉੱਤੇ ਜਾਣਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਵਗ ਤੁਰੇ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਛਿਪਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਇੰਜ ਸੁਣਾਇਆ:

“ਪੁੱਤ ਜੇ ਮਾਂ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਨਾ ਕਰੀਂ, ਮਾਂ ਨੇ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਪਈ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਬਾਪੜਦਿਆਂ ਗੱਲ ਤੋਰੀ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਕ ਵੱਡੀ ਧੀ ਕੰਤੋ ਗੋਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਘਰਵਾਲਾ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਮਾਪਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦਿਉਰ ਦੇ ਬਿਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਕਰਮਾਂ ਮਾਰੀ ਕਿੱਥੇ ਜਾਂਦੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਸਬਰ ਕਰਦੀ ਦਿਨ ਕੱਟਣ ਲੱਗੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਉੱਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਲਾਈ, ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਪੁੱਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੱਸ-ਸਹੁਰਾ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਮੇਰਾ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿਲ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਪੇਕੀ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲ ਆਉਂਦੀ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਥਾਈਂ ਰੰਗੀ ਵੱਸਦੇ ਸਨ। ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਕਦੋਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਪੁੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਧੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਈਂ ਰੋਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਹਾਨੋਂ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਰੋਹੀ ਦੀ ਕਿੱਕਰ ਵਾਂਗ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਹੁਰੇ ਰਹਿ ਕੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਦੋ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਵਾਲੀ ਸੱਟ ਨੇ ਸੱਸ-ਸਹੁਰਾ ਵੀ ਦਬੋਚ ਲਏ। ਫਿਰ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਤੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦਿਨ ਕੱਟਣ ਲੱਗੀ।

ਅੱਲ੍ਹਤ ਉਮਰੇ ਪਏ ਰੋਣੇ ਨੇ ਮਨ ਪੱਥਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਚਦੀ ਰੱਬ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰੋਣਾ ਹੀ ਮੁਕ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਹੰਝੂ ਮੌਤਾਂ ਨੇ ਖੋਹ ਲਏ। ਹੁਣ ਕੰਤੋ ਮੁਟਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕੰਤੋ ਲਈ ਵਰ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਫ਼ੌਜੀ ਮੁੰਡਾ ਲੰਮਾ ਸੋਹਣਾ ਤੇ ਸੁਨੱਖਾ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਪੂਰੀ ਜੱਚ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਹੁਣ ਦੁੱਖਾਂ

ਐਸੀ ਪਈ ਦੁੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਮਾਰ

ਮਾਰੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੱਚਣਗੀਆਂ ਪਰ ਪੁੱਤ ਕਿੱਥੇ... ਪੜਝੜ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ! ਕੰਤੋ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਧੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਤੋ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਫ਼ੌਜੀ ਜਵਾਈ ਨੇ ਬਹੁਤ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਕੰਤੋ ਅੱਖੋਂ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੀ ਰਹੀ।

ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਮਾਮਾ ਜਰਮਨੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪੁੱਤ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੁੱਤ ਦੀ ਜੁਦਾਈ ਵੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ। ਦੋ ਛੋਟੀਆਂ ਧੀਆਂ ਜੱਸੀ ਤੇ ਪੀਤਾ ਸਕੂਲੋਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਕੰਤੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਭਰਾ-ਭਰਜਾਈਆਂ ਗੋਤਾ ਮਾਰ ਜਾਂਦੇ। ਮਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਵਕਤ ਕੱਢਣਾ ਹੀ ਮਰਨ ਨਾਲੋਂ ਭੈੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫ਼ੌਜੀ ਵੀ ਹੁਣ ਕੰਤੋ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਕੇ ਫ਼ੌਜੀ ਨੂੰ ਟਿਕਾ ਲੈਂਦੇ। ਕਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜੱਸੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਹੁਣ ਪੁੱਤ ਗਏ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਪੇਪਰ ਨਾ ਬਣੇ। ਮਾਮੇ ਨੇ ਪਿੰਡ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਲੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਚਾਈਂ-ਚਾਈਂ ਪੁੱਤ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਕੰਤੋ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਟੋਹ ਕੇ ਰੋਂਦੀ ਕਿ ਵੀਰਾ! ਜੇ ਅੱਖਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਨਾ ਰੱਜਦੀ! ਪੁੱਤ ਕੀ ਦੱਸਾਂ... ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਦਾ ਚਾਅ ਅਜੇ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਕੰਤੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਗਨਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਤ ਬੁਰੇ ਆ ਨੱਚਣ ਲੱਗੀ। ਕੰਤੋ ਦੇ ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫ਼ੌਜੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ। ਝੱਟ ਦੁਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ, ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੰਤੋ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਹੀ ਉਡੀਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਪੁੱਤ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਸੰਤਾਪ ਹੰਚਾਇਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਸੰਤਾਪ ਹੰਚਾਉਂਦੀ ਨੇ ਮਰ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਤੁਰਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਰੱਬ

ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਉਂਦੀ ਕਿ ਰੱਬਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਵਿਖਾ ਦੇ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਸੁਹਣਾ ਪੋਤਰਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਪੋਤਰਾ ਅਜੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉੱਤੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤ ਵੀ ਥਾਈਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਫਿਰ ਟੁੱਟ ਪਿਆ। ਕਦੇ ਭਰ ਜਵਾਨ ਨੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ, ਕਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੋਤਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਧਾਹੀਂ ਰੋਂਦੀ। ਪੁੱਤ ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਉਜੜ ਗਿਆ। ਮਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖੂਹ-ਟੋਭੇ ਪੈ ਜਾਵਾਂ। ਜੱਸੀ ਤੇ ਪੀਤਾ ਵੀ ਮੁਟਿਆਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ, ਜੱਸੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਵਿਚਾਰੀ ਜੱਸੀ ਵੀ ਡਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬੀ-ਕਬਾਬੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਤੇ ਨਰਕ ਹੀ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਮੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਜੱਸੀ ਲਈ ਮੁੰਡਾ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬੀਬਾ ਮੁੰਡਾ। ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦੇ ਆਏ ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਂ, ਪੀਤਾ ਤੇ ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਇਕ-ਦੂਜੀ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ-ਲੱਗ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ। ਪੁੱਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਵੀ ਮੁੱਕੇ ਹੋਏ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜਣੀਆਂ ਪੋਤਰੇ ਨਾਲ ਲਾਡ ਲਡਾ ਕੇ ਮਨਪ੍ਰਚਾਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਖੁਸ਼ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪਹਾੜਾਂ ਵਰਗੇ ਦੁੱਖ ਛਿਪੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਮੇਰੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਨੇ ਮੇਰਾ ਬਬੇਰਾ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਇਆ। ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪਾਸਾ ਨਾ ਵੱਟਿਆ। ਭੈਣਾਂ ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖਾਂ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ! ਹੁਣ ਜਵਾਈ ਵੀ ਬਬੇਰਾ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਾ। ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ। ਜੱਸੀ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਚਾਅ ਨਾ ਚੁੱਕ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਮਿਹਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਵਾਈ ਦੀ ਭੈਣ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲੋਹੜੀ ਮਨਾਉਣ ਪਿੰਡ ਗਈ। ਪੁੱਤ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ

ਹੈ...ਜਵਾਈ ਟਰੈਕਟਰ ਕੱਚ ਕੇ ਖੇਤ ਲੈ ਗਿਆ। ਭਾਣਜਿਆਂ ਨੂੰ ਟਰੈਕਟਰ ਟਿੱਬੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਵਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਟਰੈਕਟਰ ਟਿੱਬੇ ਤੋਂ ਪਲਟ ਗਿਆ। ਜਵਾਈ ਥੱਲੇ ਆ ਗਿਆ। ਸਾਂਝੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ।

ਸਾਂਝੀ ਦੇ ਦੱਸਣ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਖੇਤ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਜਵਾਈ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੱਸੀ ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੋ ਗਈ। ਜਨਾਨੀਆਂ ਕਹਿਣ ਤੁੰ ਰੋ, ਤੇਰਾ ਬੰਦਾ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਪਰ ਜੱਸੀ ਪੱਥਰ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਜੱਸੀ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਮੇਰਾ ਜਵਾਈ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਪੁੱਤ ਸੀ। ਜੱਸੀ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਦਿਨ ਕੱਟਣ ਲੱਗੀ।

ਜਵਾਈ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੀ ਭੈਣ ਨੇ ਪੀਤਾ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੇ ਜਵਾਈ ਕੋਲ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਸੀ। ਨੇਕ ਘਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। ਪੀਤਾ ਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੱਗ ਗਏ। ਇਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪੀਤਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹੀ। ਜਵਾਈ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਆਉਂਦਾ। ਆਹ ਦੇ ਬੱਚੀਆਂ ਪੀਤਾ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰਹ ਤੇ ਪੋਤਰੇ ਦਾ ਫਿਕਰ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਆਹ ਬੱਚੀਆਂ ਦਾ ਮੋਹ ਟਿਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਉਮਰ ਹੀ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਝੱਲ ਗਈ... ਆਹ ਪੀਤਾ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪੁੱਤ ਦੇ ਦੇਵੀ।”

ਇਸ ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਰੁਆਇਆ। ਕੰਮ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਛੱਡ ਕੇ ਫਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਅਰਦਾਸ-ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਧੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਦੇਹ ਪਰ ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਨਾਲ ਇੰਜ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਠਾਂ ਨਾਲ ਹੰਚਾਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਜੇ ਕਦੇ ਮਾਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਬੁਲਾਈਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਧਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੁਖੀ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਕੇ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਖੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਦੇ ਹੱਸੇ ਨਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਦੇ ਉਲਟੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ!

ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਬਾਗੋਬਾਗ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਬਕਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸਭ ਕਿਸਮਾਂ ਅਰਾਈਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਖੋਮਾ ਬਾਗੋਬਾਗ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1947 ਦੀ ਵੰਡ 'ਚ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਔਰਤਾਂ ਵਿਧਵਾ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਵੱਡਾ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਹੋਇਆ। ਦੇਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਨਾ ਹੋਏ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 64 ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਜੇ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ। ਅੱਜ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ



ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ

ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਢਾਈ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ

ਹੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਅਪਣਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਕਿਉਂ ਤਬਾਹ ਕਰਨ? ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਅਮਰਵੇਲ ਵਾਂਗ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕਰਜ਼ਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 23 ਮਾਰਚ ਤਕ ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੇ ਆਸਾਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦੇਣਗੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1966 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਏਜੰਡਾ ਦਿੱਤਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਏਜੰਡੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਹੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਲੀ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਸੰਕਟਾਂ 'ਚ ਫਸੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਿਚ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਤਪ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਖਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹੈ ਤੇ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਕਾਰੇ ਹੋਏ ਲੀਡਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਵਿਧਾਇਕ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੋਸ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੌਹਲ, ਕੁਸ਼ਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਹਾਸ਼ਾ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਉਧਰ ਪੜਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਵਿਧਾਇਕ 23 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 23 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਐਲਾਨਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਇਸ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਅੱਪੜ ਜਾਣ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਉਹ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦੇਣ।

ਅਕਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਪਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਮੇਲਾ ਮਾਘੀ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਬੁਲਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵਰ੍ਹੇ ਪਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, 'ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਅੱਗੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ।'

ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਖੀਰ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੀ ਬੋਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਉਪਰੰਤ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮੰਚ ਤੇ ਪੰਡਾਲ 'ਚ ਕਾਫੀ ਹਿਲਜੁਲ ਹੋਈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਬੋਧਨੀ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਸਿਰਫ ਸਿੰਘਾਈ ਮੰਤਰੀ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਹੀ ਬੋਲੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ

ਸਾਬਕਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਾਲਾ ਪੈਟਰਨ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਕਿਸੇ' ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਬੇਮਤਲਬੀ, ਅਹਿਮਕਾਨਾ ਤੇ ਬਚਕਾਨਾ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ 'ਹਨੇਰੀ' ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਦੱਸਣ ਲਈ ਇਕ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੇਮ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ ਲੱਖਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕਰਨਾ, 17 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਦੇਣਾ, ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਵੰਡਣੇ, ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਾਉਣੇ, ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਰਿਫਾਇਨਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਹਾਲੀ, ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ, ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ, 7 ਸੌ

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਹਰ ਹਲਕੇ 'ਚ ਮੁਫਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ 'ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ' ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਉਪਰ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘਪਲੇਬਾਜ਼, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ

ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ, ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ, ਮਲੋਟ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਕੰਦੀ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।



ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਮੰਚ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ

ਸਰਕਾਰ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਤਕੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਜਾਗੋ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ' ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕਰਜ਼ਦੀ ਸੂਬਾ ਕਹਿਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਝੂਠ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਿਰ 2 ਲੱਖ 21 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਿਰ ਦੋ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਿਰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸਿਰਫ 65 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਤਿਵਾਦ ਵੇਲੇ ਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ ਉਦੋਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਵਧ ਕੇ 11 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਇਹ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਛੋਟੇ ਵੀਰ' ਵੱਲੋਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਭੱਜ ਸਕਦੀ। ਅਸੀਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਿਰ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇ।'

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇੰਨੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਗਬਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 'ਸੁਥਰੇ' ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆਉਂਦਾ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਰੀ

'ਸੁਖਬੀਰ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੀ ਹਾਂ'

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਾਲੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰ 'ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ' ਵੀ ਕਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ 'ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸੰਬੋਧਨ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਸਨ।

'ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ' ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਸਕਈਏ ਹੱਸਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਰਮਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ। ਅਖੀਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਨਜ਼ ਨਾਲ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਸੁਖਬੀਰ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ, ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੀ ਹਾਂ।' ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾ ਕਿਹਾ ਕਰੋ, ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਮੈਂ ਅਜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਹੀਂ।'

ਆਮ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਗਾਰਾਂ ਤੇ ਆਪ ਲੁੱਟੀਆਂ 'ਬਹਾਰਾਂ'

ਬਠਿੰਡਾ: ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਬੱਸ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਵਗਾਰ ਵਿਚ ਬੱਸਾਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਦੋਂਕਿ ਔਰਬਿਟ ਤੇ ਨਿਊ ਈਪ ਬੱਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਬੱਸ ਵੀ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਉਸ ਦਿਨ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵਿਚ ਔਰਬਿਟ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਹੀ ਦਿਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਇਕੱਲੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ 800 ਬੱਸਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਪਟਿਆਲਾ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ 24 ਬੱਸਾਂ ਔਰਬਿਟ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਬਿਟ ਦੀਆਂ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ 24 ਬੱਸਾਂ ਗਈਆਂ ਜੋ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਊ ਈਪ ਬੱਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੱਸਾਂ ਚੱਲੀਆਂ। ਬਠਿੰਡਾ ਬੱਸ ਔਡਾ ਫੀਸ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 14260 ਰੁਪਏ ਔਡਾ ਫੀਸ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ 8000 ਰੁਪਏ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਔਰਬਿਟ ਤੇ ਨਿਊ ਈਪ ਬੱਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੂਟ ਹੀ ਚੱਲੇ ਹਨ। ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 300 ਮਿੰਨੀ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਰੂਟ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ 98 ਦੇ ਕਰੀਬ ਰੂਟਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸਾਂ ਚੱਲੀਆਂ। ਲਿਬੜਾ ਬੱਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵੀ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਰੂਟ ਮਿਸ ਸਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵਿਚ ਆਮ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਖੱਲ ਖੁਆਰੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ।

ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ. ਦੇ ਬਠਿੰਡਾ ਡਿਪੂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਕਾਫੀ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਡਿਪੂ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਹੋਈ।

ਜ਼ਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਤਲ ਕਾਂਡ 'ਚੋਂ ਲੈਨਿਨ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿਟ

ਮਾਸਕੋ: ਰੂਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਜ਼ਾਰ ਨਿਕੋਲਸ ਦੋਇਮ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਜਾਂਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਮੁੱਖ ਤਫਤੀਸ਼ਕਾਰ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਸੋਲੋਵਯੋਵ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਲੈਨਿਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸੋਲੋਵਯੋਵ ਨੇ 'ਇਜ਼ਵੇਸਤੀਆ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਬੋਲਸ਼ੇਵਿਕ ਆਗੂ ਜਾਂ ਇਲਾਕਾਈ ਅਹਿਲਕਾਰ ਯਾਕੋਵ ਸਵਰਦਲੋਵ ਨੇ 1918 ਵਿਚ ਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਰੂਸ ਨੇ ਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਾਂਚ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਂਚ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਰੂਸੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਵਿਚ ਜ਼ਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਦਮਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਰਦਾਨਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤਫਤੀਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬੂਤ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਸੰਵਾਰਿਆ-ਕੈਪਟਨ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਰਗੜੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਚਾਰ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਲਈ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਮਰਾਹ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਹਿਸ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈਣ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਲੇ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਹੀ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ

ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਹਨ, ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਇਸ ਵੇਲੇ 1 ਲੱਖ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਪਰ ਆਮਦਨ ਸਿਰਫ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਹੈ। ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਕਿੱਤ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲੜ ਰਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਕੋਈ ਭਵਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਲਏਗਾ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤਲਾਸ਼ਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਲੱਭਿਆ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰੇਤਾ, ਸਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ



ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ

ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਖਾਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ

ਬਾਰੇ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀ

ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਨਾਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਧੜਾਧੜ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਵੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਵੀ ਗੜਬੜੀ ਪਾਈ ਗਈ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ

ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਵਧਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਨ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਫਾਫਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਸਾਢੇ ਹੇਠ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੇਣਾ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਅਸਲ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਬੇਰੀਆ-ਬਿਸਤਰਾ ਗੋਲ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵੱਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ 50 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਰੁਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ?

ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦੀ ਹੋਂਦ ਜ਼ਰੂਰੀ:ਮਾਨ

ਤਖਤਪੁਰਾ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਤਖਤਪੁਰੇ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਤਖਤਪੁਰਾ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ ਪਰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਈ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪਰਿਪੱਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਣ ਤੇ ਜਾਬਰ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਬਲਕਿ ਦੁਖੀਆਂ, ਲਿਤਾਇਆਂ, ਗਰੀਬਾਂ, ਬੇਸਹਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ



ਤਖਤਪੁਰਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸਿਰੋਪਾਓਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ. ਮਾਨ

'ਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਬਰ-ਜੁਲਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੋਂ

ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਉਣ ਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹੱਲ ਹੈ ਕਿ 'ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ' ਦੇ

31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੈਮਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ, ਜੀਓ ਤੇ ਜੀਊਣ ਦਿਓ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ, ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ, ਹਿੰਦ ਹਕੂਮਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰੇ, ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਲਿਖਤੀ ਮੁਆਫੀ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਬੰਦ ਕਰਨ, ਪਰਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟ ਹੱਕ ਦੇਣ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਘੱਟ

ਗਿਣਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਹੱਦਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਆਦਿ ਦੇ ਮਤੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਨੋਲਾ, ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਮਾਸਟਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ (ਨਾਰੀਕੇ), ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ), ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਲਾ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ (ਮੋਗਾ), ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਖਾਈ), ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਦੀਨਾ ਸਾਹਿਬ), ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ (ਬਰੀਵਾਲਾ), ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਜੂਮਾ (ਸੰਗਰੂਰ), ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਡੱਲਾ (ਜਗਰਾਓਂ), ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਘੋਤਾ (ਬਰਨਾਲਾ), ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲ (ਮੋਹਾਲੀ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ।

ਪੰਜਾਬ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ ਨੇ ਸਿੰਧੋ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਕੈਰੀਅਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਿਫਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਇਥੇ ਡਾ. ਜੋਹਲ ਵੱਲੋਂ 'ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬਦਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੋਰ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੋਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਚੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਗਰੀਬੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਨਿਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਿਹਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵੈਮਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜੁਅਰਤ ਕੀਤੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਾਣ

ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪ ਖੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਜੂਝਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸੱਬਾਂ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਦੁੱਖਵਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਲੱਗੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਇਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮੌਕੇ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਜੋ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਜਾਮ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਤੇ ਪੁਲ ਹੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਉਘੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਡਾ. ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਾਨਕਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੂੰ ਵਿਧਾਇਕ ਸ. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲਾ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸੁਰੇਸ਼ ਸੇਠ, ਆਈ.ਐਮ.ਏ. ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦਾਹੀਆ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਨੋਦ ਬਾਪਰ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ 4 ਮਾਰਚ ਤੋਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਆਖਰੀ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ 4 ਤੋਂ 25 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਵੇਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਉਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਬਜਟ ਸਦਨ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਰੇ ਬਜਟ ਸ੍ਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਹ ਮੰਤਰਾਲਾ ਬੀਬੀ

ਉਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਰਾਜਪਾਲ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਵਜੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਉੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਹਲਕਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 13ਵੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ 11ਵਾਂ ਬਜਟ ਸਮਾਗਮ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

To Advertise with us
Call: 847-359-0746
Fax: 847-705-9388
 e-mial:
punjabtimes1@sbcglobal.net

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪਿਛਲੇ 11 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਉਸਾਰੂ ਰੋਲ ਦੇ ਮਾਣ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ, ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਅਤੇ ਸੁਪੋਰਟਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਉਥੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਅਖਬਾਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਉਘੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਮਯਾਬ ਅਖਬਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੱਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਸਾਡੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਉਤਰਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਉਦਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਹੌਸਲਾ-ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਾਮਗਰੀ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ।

ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਰੋਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਕੇ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਵਧਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਸ਼ਖਸ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਸਟ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਛੱਤ ਥੱਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਭਾਵੇਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪੈਣ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਵਾਰਿਸ ਹੀਰ ਨਾ ਲਿਖਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀਰ-ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਹੁਣ ਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਕਦੇ ਨਾ ਬਣ ਪਾਉਂਦੀ।

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਆਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣਾ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਬਹੁਤ ਹਨ ਅਤੇ ਕਲਮਾਂ ਅਕਸਰ ਵਿਕ ਵੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਰੀਦਦਾਰ ਕਲਮਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਲਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਮਾਣ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਭ ਦੀ ਖਬਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਚੰਗਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਟੱਲ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਤਾਂ

ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਮਿਆਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਜੋ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਖਾਸ ਅਕਸ ਵਾਲਾ ਅਖਬਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਸਾਰੂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸੋਚ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਸਾਡਾ ਹੈ।

ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਖੱਡ ਕਲੱਬ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਮਿਡਵੈਸਟ

ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਇਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਮੁਅਜ਼ਜ਼ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਕ ਐਸੇ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਜੋ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਇਕ ਪੱਛੜੇ ਪਿੰਡ ਕੁੱਤੇਵੱਢ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆ ਕੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨਾਂ ਦਾ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਣਾਈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਫਖਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬਣਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ।

ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਸਟ ਸ੍ਰੀ ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਪੀੜੀ ਪਕੜ ਹੈ, ਉਨੇ ਹੀ ਉਹ ਚੰਗੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ।

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਇਲੀਨਾਏ (ਯੂ ਐਸ ਏ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਰਪੱਖ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਕਰਕੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ ਜੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਹੀ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ (ਯੂ ਐਸ ਏ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਹਿਣ ਲਈ ਹੀ ਮਿਆਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਖਬਾਰ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਿਆਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਖਬਾਰ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਨੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਉਸ ਲਈ ਇਕ ਇਬਾਦਤ ਬਣ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਖਬਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਛੂਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ ਨੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਅਤੇ ਚਤੁਰਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ।

ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁਲਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 11 ਸਾਲ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਨ 2000 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕੁਝ ਹੀ ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਛਪਣ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਨੰਬਰ-1 ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਬਣ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਛਪਦੇ 3 ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ 21 ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਪੀਆਂ ਦੀ ਛਪਣ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਹੈ। ਇੰਨਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)



ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਮੌਕੇ ਖੱਬਿਓਂ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਤੇ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਮਿਆਰੀ ਅਖਬਾਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਪੰਜਾਬ ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਜੇ ਇਕ

ਸ਼੍ਰੇਠੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਗੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵੀ ਪਛਾਣ ਬਣ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ

ਵਲੋਂ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 11 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਇਹ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਦਮ ਹੈ। ਕੁਝ



ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ

ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵੈਬਸਾਈਟ ਜ਼ਰੀਏ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਨਮਾਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੈ। ਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ 1998 ਦਾ ਉਹ ਸਮਾਂ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਸੂਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਸ੍ਰੀ ਲਖਵੀਰ ਸਹੋਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੁਕਾਮ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ



ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ, ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸ੍ਰੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਅਤੇ ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਜੀਨੀਆ ਤੋਂ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ,

ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼) ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੇਡੀਓ 'ਰੋਣਕ ਮੇਲਾ' ਦੀ ਹੋਸਟ ਪੰਮੀ ਗਿੱਲ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਪੰਮੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਰੇਡੀਓ 'ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ' ਦੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ ਅਤੇ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਨੇ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਕਿਟ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਚੰਗੀ ਰੋਣਕ ਲਾਈ। ਸਤਿੰਦਰ ਸੁਸਾਣਾ ਨੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜਰੀ ਲਵਾਈ ਜਦੋਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੇਖਕ ਜਨਾਬ ਭੱਟੀ ਨੇ 'ਚਾਹ ਤੇ ਲੱਸੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਹਾਸਰਸੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚੰਗੀਆਂ ਢਿੱਡੀ ਪੀੜਾਂ ਪਾਈਆਂ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੱਦਾਰ ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਚੋਪੜਾ, ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੇਲੀਆ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਮਿਡਵੈਸਟ ਵਲੋਂ ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਜਗਦੇਵ ਖੇੜਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਬਸਰਾਓ, ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ (ਇਲੀਨੋਏ, ਯੂ ਐਸ ਏ) ਵਲੋਂ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਦੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਸੈਕਟਰੀ ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ,

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਥ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਜਸਕੀਰਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਰਵੀ ਹੰਝਰਾ, ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਆਸਾ) ਵਲੋਂ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ

ਵਿਦਰੀ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਿੱਧਾ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੱਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਗਾ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਹੋਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਡਾ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਤਾ, ਭੁਪਿੰਦਰ (ਬੌਬ) ਹੁੰਦਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬੌਬ) ਸੰਧੂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸੋਨੀ ਜੱਜ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਭੰਵਰਾ, ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ, ਰਿਨੋ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਵਰਜੀਨੀਆ ਤੋਂ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਰੇਡੀਓ ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਸਟ ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ, ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ, ਸੋਨੂ ਖਹਿਰਾ, ਬਾਬ ਵੁਲਫ, ਪਿੱਕਾ ਪੇਲੀਆ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਧੂ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਤਿੰਦਰ ਚੌਹਾਨ, ਰਾਬਰਟ, ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਸਿੰਘ ਘੁਮਾਣ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।



ਗੁਰਮੁਖ ਭੁੱਲਰ (ਖੱਬਿਓਂ ਦੂਜੇ) ਸਨਮਾਨ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ



ਡਾ. ਖਹਿਰਾ (ਵਿਚਕਾਰ) ਸ. ਦਿਓਲ ਅਤੇ ਸ. ਸਾਹੀ ਕੋਲੋਂ ਸਨਮਾਨ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ

ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਸਭ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਬੋਧਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਪਰ ਅਖਬਾਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਿਰ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਪੂਰਦਾ।

ਆਪਣੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅੱਜ ਜੋ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ, ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਜ ਤੁਹਾਡੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਸੰਪਾਦਕ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਪਰ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਭਾਰਤ 'ਚ ਹਰ ਚਾਰ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੋਹਰੀ ਮੰਨਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕੌਮੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹਰ ਚਾਰ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਤਿੰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਘਰੇਲੂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹਨ।

ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਤਾਂ ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ-2009' ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 1,27,151 ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 68.7 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਉਮਰ 15 ਤੋਂ 44 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

2008 ਵਿਚ 1,22,902 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ ਤੇ 2009 'ਚ ਇਹ 1.7 ਫੀਸਦੀ ਵਧ ਕੇ 1,27,151 ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 14,648 ਮਾਮਲੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (14500), ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ (14424), ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (14300) ਤੇ ਕਰਨਾਟਕ (12,195) ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ 55.1 ਫੀਸਦੀ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 1,477 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। 15 ਤੋਂ 29 ਸਾਲ ਵਿਚਾਲੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਰੁਣਾਚਲ ਦੇ ਕੁੱਲ 110 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਚੋਂ 62 ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ 1477 ਕੰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ 817 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ

ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 3.3 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 1999 ਤੋਂ 2009 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 15 ਫੀਸਦੀ ਵਧੇ ਹਨ। 1999 ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਮਲੇ 1,10,587 ਸਨ, ਜੋ 2009 ਵਿਚ 1,27,151 ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਘਰੇਲੂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਾਰਨ 23.7 ਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ 21 ਫੀਸਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਸਿਰਫ 2.9 ਨੇ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀ, ਜਦ ਕਿ ਦਾਜ, ਨਸ਼ਾ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 2.3 ਫੀਸਦੀ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਭਾਵਕਤਾ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਮੋਹਰੀ ਹਨ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ

ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 18.8 ਤੇ 15.1 ਫੀਸਦੀ ਹਨ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ 2009 ਵਿਚ 2,472 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਜਾਨ ਦਿੱਤੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ ਹੈ 14 ਸਾਲ ਤਕ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ 51:49 ਰਿਹਾ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕਰਨਾਟਕ ਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਕੁੱਲ 2,951 ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਜਾਨ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 54.5 ਫੀਸਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ।

To Advertise with us
call: 847-359-0746

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਿਲੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਉਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੇਤਨ ਹਨ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਤਤਕਾਲ ਜਦੋਂ ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਆਈ, ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਦੇ ਪਾਵੇ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਜੋਤਿ ਦੀ ਚਰਨ ਛੂਹ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੀਬੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਗਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਝਾੜੂ ਅਤੇ ਪੋਚਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਪਰ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।



ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬੀਬੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵੀਰ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਕਿ ਉਹ ਬੀਬੀ ਹੈ ਸਰਾਸਰ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਣੀ ਸੁਣਨ-ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੁੱਚ-ਭਿੱਟ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ-ਮੁੱਢੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਗਿਆਨ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਿੱਕ ਅਤੇ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਰਾਗ ਆਸਾ ਵਿਚ ਪੰਚਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਹਜ਼ੂਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਭਗਤ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੂੰ

ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ

ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਅਲੰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਇਉਂ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, “ਲਾਲ ਚੋਲਨਾ ਤੈ ਤਨਿ ਸੋਹਿਆ॥ ਸੁਰਿਜਨ ਭਾਨੀ ਤਾ ਮਨੁ ਮੋਹਿਆ॥ ਕਵਨ ਬਨੀ ਰੀ ਤੇਰੀ ਲਾਲੀ॥ ਕਵਨਿ ਰੰਗ ਤੂੰ ਭਈ ਗੁਲਾਲੀ॥” (ਪੰਨਾ 384)

ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਜੋਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਬੀਬੀ ਨਾਨਕੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਦਮ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਸਲਨ ਜਦੋਂ ਵੇਈ ਨਦੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਨਦੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਦੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਬੀਬੀ ਨਾਨਕੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, “ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਡੁੱਬ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਤੇ ਆਪ ਡੁੱਬਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਆਇਆ ਹੈ।”

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਵਿਚ ਸੱਤੋ-ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲੰਗਰ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ (ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ) ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਧੀਆ ਲੰਗਰ ਛਕਾ ਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, “ਬਲਵੰਡ ਖੀਵੀ ਨੇਕ ਜਨ ਜਿਸੁ ਬਹੁਤੀ ਛਾਉ ਪਤਾਲੀ॥ ਲੰਗਰਿ ਦੁਲਿਤਿ ਵੰਡੀਐ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੀਰਿ ਘਿਆਲੀ॥” (ਪੰਨਾ 967)

ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਅਮਰੋ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਾਸੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਦਿਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਬੀ ਅਮਰੋ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੜੁਹ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਰਹਿ ਪਏ, ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਚੌਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਗੁਰੂ-ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜਿਸ ਪੀੜੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਪਾਵਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਨੇ ਉਸ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪਾਵੇ ਬੱਲੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਪੀੜੇ ਨੂੰ ਟਿਕਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ।

ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਿਵਰਜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਵਰਜਤ ਕਰਨਾ ਬਿਪਰ ਰੀਤ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਪੰਡਤ

ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਲੜਾ ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਵੀ ਸੀ। ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਚਾਦਰਾਂ ਦੀ ਕਢਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਫੁਲਕੇ ਲਾਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਲਈ ਫੁਲਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਪਕਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੁਆਰੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਫੁਲਕਾ ਪਿਤਾ ਨਹੀਂ ਛਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੁਆਰੀ ਪੁੱਤਰੀ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸਾਂ, ਸਾਡੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਵੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੂਠਾ ਭਾਂਡਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁੱਕਣ ਦਿੰਦੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਕਿਧਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਡੁੰਘੇ ਉਤਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਆਪ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਨਿਆਸੀ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੋਣ ਰਿਹਾ। ਸੰਨਿਆਸੀ ਸਾਧੂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਹ ਵੇਦਾਂਤਕ ਫਲਸਫੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਰਹੂ-ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਡੋਰੇਦਾਰ ਸੰਤ। ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰਹੂ-ਰੀਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਧਰੋ ਦੇ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਏਨਾ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਸਮਝ ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ? ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਝਾੜੂ-ਪੋਚੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹੱਕ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1994 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਯੋਗੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਬੀਬੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਚਾਅ ਠਾਠਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਸੇਵਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਧਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹਿਆ ਅਤੇ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਨੇ ਹਰ ਅੜਿੱਕੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਇਆ। ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਸਾਥਣ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵੁਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਰਸਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਭ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ 'ਤੇ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਕੜ ਏਨੀ ਪੀੜੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਪਾ ਸਕਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਧਰਮ 'ਤੇ ਏਨੀ ਹਾਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸਹੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਧੁੰਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮਨੋਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਧੂਰਾ ਵੀ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਖੰਡੋ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ (ਕਈਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ) ਨੇ ਪਤਾਸੇ ਪਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਮਿਠਾਸ ਅਤੇ ਮਾਤਰੀ ਪੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮਿਠਾਸ ਬਖਸ਼ੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਐਲਾਨਿਆ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ (ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ) ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਮਾਤਰੀ ਪੱਖ ਦੀ ਅਮਲੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਕਰਤਾਰੀ ਅਮਲ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਇਸ ਹੱਕ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਇਸੇ ਮਾਣ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ 1990-91 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਬੀਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀ ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਫੇਸ-2 ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਫੇਸ-1 ਦਾ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਕੇ ਵਾਪਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫੇਸ-2 ਵਿਚ ਆਈ। ਜਿੰਨਾ ਇਕੱਠੇ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਅਲੌਕਿਕ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਉਸ ਅਲੌਕਿਕਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜੋ 'ਚਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਤਤਾਉਣ' ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਇੱਕਸੁਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਅਨਮੋਲ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ। ਇੱਕ ਸਿਰ ਬਦਲੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਅਮੁੱਕ ਹੈ।

1992-93 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਸਾਊਥਹਾਲ ਦੇ ਹੰਸਲੋ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਦਘਾਟਨ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗਾਰਡ ਆਫ ਆਨਰ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਸਜਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਾਰਡ ਆਫ ਆਨਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਬਿਪਰਨ ਦੀ ਰੀਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀਆਂ ਨੇ ਬੜਾ ਵਾਵੇਲਾ ਮਚਾਇਆ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਤੱਕ ਕੱਢ ਲਈਆਂ। ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਤੌਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਇੱਕ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਪਹੁਦਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਕਾਰਨ 'ਲਵ ਕੁਸ਼ ਦੀ ਔਲਾਦ' ਕਹਿ ਕੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਕੈਲੰਡਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਸਹੀ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਵਾਪਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਕੈਲੰਡਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੌਂਗਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਬਾਕਾਇਦਗੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਹਜ਼ਰ ਫੇਰ ਉਹੀ ਹੋਇਆ।

ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਥਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਮਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਉਹੀ ਹਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਜੋ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਜਿਹੜੇ ਰੋਜ਼ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਲਈ 'ਬਿਪਰਨ' ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰੁਚਿਤ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ, ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਚਰਚਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। (ਚਲਦਾ...)

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

- (1) ਨਾਗਰਿਕ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੇਸ਼ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।
- (2) ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਗੋਲੀ, ਤਸ਼ਦਦ, ਫੌਜ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- (3) ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਪਰਜਾ ਦਾ ਗਲ ਵੱਢਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਲਈ।
- (4) ਜੁਲਮਾਂ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਫਸਲ ਨਹੀਂ ਕਟਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਵੀਆਂ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- (5) ਜੂਨ 84 'ਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ-ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਬਕ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖ ਸਕੇ ਹਾਂ।
- (6) ਜਦੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਪਵਿੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੋਵੇ, ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਪ੍ਰਿਯ ਹੈ।
- (7) ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਲੜਨ ਮਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਬਹੁਤ ਪੁਲ ਬੰਨਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- (8) ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਅਜੇ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ।
- (9) ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮਰਦੀ ਨਹੀਂ। ਬਗਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਵੀ ਦਿਉ ਤਾਂ ਵੀ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਚਿਣਗ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਪਈ ਸੁਲਘਦੀ ਰਹੇਗੀ।
- (10) ਅਤੀਤ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਾਸਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- (11) ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੈ।
- (12) ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀਜ਼ਾਦ ਦੀ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- (13) ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਆਰ ਜਾਂ ਪਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (14) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਾਂਗ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਪੂਜਿਆ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਲੱਖ ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ।
- (15) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੰਗ ਹੈ।
- (16) ਸੁੰਦਰਤਾ ਉਹ, ਜੀਹਦੀ ਸੌਂਕਣ ਵੀ ਉਠ ਕੇ ਤਾਰੀਫ ਕਰੇ।
- (17) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਧਮਕਾਉਣ ਲਈ ਬੜਾ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਫੱਟ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬਧ ਹਨ।
- (18) ਜਿਵੇਂ ਲੂਣ ਦੀ ਖਾਣ ਵਿਚ ਡਿੱਗੀ ਚੀਜ਼ ਲੂਣ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਹਾਲ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਰੂਪੀ ਖਾਣ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।
- (19) ਕਈ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਾਡਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਸਾਡੇ ਵੀਰ ਨੇ, ਨਹੁੰ ਨਾਲੋਂ ਕਦੇ ਮਾਸ ਟੁੱਟਾ ਹੈ? (ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕੋ ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਣੀ ਜਾਓ, ਅਗਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ 1984 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ, ਕਾਨਪੁਰ ਜਾਂ ਬੋਕਾਰੋ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਨੰਬਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਗਣਾ ਸੀ।
- (20) ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੈਨਾ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ ਤੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ। ਇਹ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਕੇ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸਕਦੇ ਪਰ ਦੋਸਤ ਬਣਕੇ ਜ਼ਹਿਰ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- (21) ਅਸਫਲਤਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬੋਧਦੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- (22) ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਹੰਭਾਇਆ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ।
- (23) ਤਿੰਨ ਬੁਰੀਆਂ ਨੇ- ਯਾਰੀ, ਗੱਦਾਰੀ, ਚੀਰ ਵਾਲਾ ਫੋੜਾ।

ਪ੍ਰੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ ਸਵਿਸ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਭੇਤ

ਲੰਡਨ: ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਅਹਿਮ ਭੇਤਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਕੇ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਈ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਵੈਬਸਾਈਟ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 2000 ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ 'ਕਾਲਾ ਪਨ' ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ ਛੁਪਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਵਿਸ ਬੈਂਕ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰੁਡੋਲਫ ਏਲਮੇਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 2000 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗੁਪਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਧਰ ਇਸ ਖੁਲਾਸੇ ਨਾਲ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧੁੜਕੂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਡੇਰ ਸੋਨਟੈਗ' 'ਚ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ

ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਦੋ ਡਿਸਕਾਂ 'ਚ 1990 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2009 ਤਕ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਵਿੱਤੀ ਫਰਮਾਂ ਤੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਵਿਸ ਬੈਂਕ 'ਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਏਲਮੇਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਧਨ ਕਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹੀ ਛੁਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਦੇ ਮੋਢੀ ਜੂਲੀਅਨ ਐਸਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਏਲਮੇਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ ਵਾਂਗ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੱਗਾ ਸੂਰਮਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਬਣ ਜਾਣਾ...

ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਘੜੂਆਂ

ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ, ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਂਦੀ ਧੁੱਪ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗਰਮਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਧੁੱਪ ਦਾ ਨਿੱਘ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਖ ਝਮਕਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਅਰਸ਼ਦ ਵਿਰਕ ਨੇ ਸਟੀਰੀਓ ਦਾ ਬਟਨ ਦਬਾਇਆ, ਮਨ ਮੋਹਣੇ ਸੰਗੀਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕਦਮ ਚੁਕੰਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਸੁਸਤੀ ਲਾਗ ਦਿੱਤੀ। "ਲਓ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ! ਇਹ ਕੈਸੇਟ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਲਾਈ ਏ," ਅਰਸ਼ਦ ਵਿਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਬੁਲੰਦ ਤੋਂ ਸੁਰੀਲੀ



ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਘੜੂਆਂ

ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਟੱਪਾ ਸੁਣਿਆ: "ਜੱਗਾ ਜੰਮਿਆ ਫਜ਼ਰ ਦੀ ਬਾਂਗੇ, ਲੋਢੇ ਵੇਲੇ ਖੇਡਦਾ ਫਿਰੇ", ਦੂਜਾ ਟੱਪਾ ਸੀ: "ਜੱਗਾ ਜੰਮਿਆ ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਧਾਈਆਂ, ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰਦਾ।" ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਕਦਮ ਨਿਕਲ ਗਿਆ: "ਯਾਰ ਇਹ ਜੱਗਾ ਤੇ ਸਾਡਾ ਏ।"

"ਨਹੀਂ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੱਗਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ, ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਰਿਹਾ?" ਇੰਨਾ ਆਖ ਕੇ ਅਰਸ਼ਦ ਵਿਰਕ ਖਿਤਖਿਤਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਲੱਗਦੇ ਹੱਥ ਨਵੀਦ ਵੜੇ ਚਾ ਵੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਲੱਤ ਅੜਾਉਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰ ਆਇਆ: "ਦੇਖੋ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ! ਨਾ ਜੱਗਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਏ, ਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਏ। ਜੱਗਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਏ। ਜੱਗਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਰਦਾਰ ਜੋ ਹੋਇਆ।" ਇਹ ਟੱਪੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ ਸ਼ੌਕਤ ਅਲੀ ਨੇ ਗਾਏ ਸਨ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਟੱਪੇ ਚੱਲਦੇ ਗਏ, ਮੇਰੇ ਜਿਸਮ ਵਿਚ ਝਰਨਾਹਟ ਜਿਹੀ ਛਿੜ ਗਈ। ਅਜਿਬ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਚਿਣਗਾਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਲ ਚਾਰਦੇ 'ਜੱਗਾ' ਗਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸਿੱਖ ਡਾਕੂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਇਧਰਲੇ ਤੇ ਉਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ

ਜੱਗਾ ਡਾਕੂ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਨਾਇਕ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਣਖੀਲੇ, ਜੁਝਾਰੂ ਅਤੇ ਮੋਹਵੰਤੇ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁਲਿਆ-ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਤਕ ਅਸੀਂ ਜੱਗੇ ਡਾਕੂ ਬਾਰੇ ਟੱਪੇ ਜਾਂ ਗੀਤ ਹੀ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਸਾਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਘੜੂਆਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੱਗੇ ਬਾਰੇ ਖੋਜ-ਖੁਰਾ ਲੱਭਣਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੱਗੇ ਦੀ ਧੀ ਗਾਬੋ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲਿਆ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪਿੰਡ ਵਣਵਾਲਾ (ਮੁਕਤਸਰ) ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗਾਬੋ ਦੀ ਆਖਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਇਕ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਦੇਖ ਸਕਣ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਘੜੂਆਂ ਨੇ ਜੱਗੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਬੜੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਜੱਗੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਪਤੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਉੱਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਮੈਨੂੰ ਜੱਗੇ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਜਾਣਨ ਦੀ ਤਲਬ ਜਿਹੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਨਾਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪਹਿਲਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮਾਂ ਉਤੇ ਬਰੋਟੋ ਹੋਨ ਜੱਗੇ ਦੀ ਸਮਾਧ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਥੇ ਹੀ ਜੱਗਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਉਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਫਿਰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ...ਜੱਗੇ ਦੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: "ਜੱਗੇ ਮਾਰਿਆ ਲਾਇਲਪੁਰ ਡਾਕਾ, ਤਾਰਾਂ ਖੜਕ ਗਈਆਂ।" ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜੱਗਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਓਸ ਪਾਸੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਚਾਨਕ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜੱਗੇ ਦਾ ਖੁਰਾ ਲੱਭ ਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਗੇ ਦਾ ਜਨਮ 1901 ਤੋਂ 1902 ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਰਣਸਿੰਘਵਾਲਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਚੂਨੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਸੂਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਜੱਗੇ ਦੇ ਬਾਪੂ ਸਰਦਾਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਇਆ ਜੱਗੇ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਉਠ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਜੱਗੇ ਦੇ ਚਾਚੇ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੱਗੇ ਦੀ ਮਾਂ ਭਾਗਣੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੱਗਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਸੀ। ਜੱਗੇ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: "ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਜੱਗੇ ਨੇ ਮਰ ਜਾਣਾ, ਇਕ ਪੁੱਤ ਹੋਰ ਜੰਮਦੀ।" ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਏ, ਜੱਗੇ ਦੇ ਛੇ ਭਰਾ ਅਠਮਾਹੇ ਜਾਂ ਸ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਰ ਗਏ ਸਨ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੱਗੇ ਦਾ ਬਾਪ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡ ਸੋਢੀਵਾਲਾ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਜੋ ਬੜੇ ਤਪੱਸਵੀ ਸਨ। ਭਾਈ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਕਰਾ ਖਰੀਦ ਲਿਆਉਣਾ, ਬੱਚਾ ਜੰਮਣ ਉਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਬੱਕਰੇ ਨੂੰ ਲਗਵਾ ਕੇ ਬੱਕਰਾ ਘਰ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣਾ।" ਅਖੀਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ ਬੱਕਰੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਤਾਕੀਦ ਹੋਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ 'ਜ' ਤੋਂ ਨਾ ਰੱਖਣਾ ਪਰ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਬੱਚੇ ਦਾ ਚਾਚਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰ ਕੇ ਨਾਮ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਬੱਕਰਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਸਰਦਾਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਹੋਰ ਬੱਕਰਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਬੱਕਰੇ ਦਾ ਪੁਟਾ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਬੱਕਰਾ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। 12 ਸਾਲ ਬੱਕਰੇ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਹ ਮਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਰੇ ਬੱਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ-ਬਿੱਲਾ ਨਾ ਖਾਵੇ।

ਜਦੋਂ ਜੱਗਾ ਜ਼ਰਾ ਪਠੀਰ (ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ) ਹੋਇਆ, ਉਹ ਸੋਢੀਆ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂ ਚਾਰਨ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਚਾਚਾ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੱਗਾ 50 ਕਿੱਲੋ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਡੰਗਰ ਚਾਰਦਾ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦੇ ਚਾਚੇ ਇੰਦਰ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਗੰਨਿਆਂ

ਦੀ ਸੱਥਰੀ ਪੁੱਟ ਲਿਆਇਆ। ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੱਗੇ ਦੇ ਧੌਲ-ਧੌਫ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਰਾਤੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੂਹ ਦਾ ਬੈਠ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ?" ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਰਣਸਿੰਘਵਾਲਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਘਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇਲੀਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਸਿਰਫ਼ 17-18 ਘਰ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੋਤ ਸਿੰਧੂ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਬੜੇ ਪਿਆਰ-ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਉਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਘੁਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤੇਲੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਜੱਗੇ ਨਾਲ ਅਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਘੁਲਣ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਸੋਹਣਾ। ਸੋਹਣਾ ਤੇਲੀ ਨੇ ਜੱਗੇ ਨਾਲ ਮਰਦੇ ਦਮ ਤਕ ਦੋਸਤੀ ਨਿਭਾਈ। ਜੱਗੇ ਦੀ ਭਲਵਾਨੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ: "ਜੱਗੇ ਜੱਟ ਦਾ ਜਾਂਘੀਆ ਪੱਟ (ਰੋਸਮ) ਦਾ, ਕਿੱਲੀ ਉਤੇ ਟੰਗਿਆ ਰਿਹਾ।" ਜੱਗੇ ਦੀ ਵਿਆਹ ਬੁਰਜ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਬੇਟੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਗਾਬੋ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਗਾਬੋ ਲੰਬੀ (ਮੁਕਤਸਰ) ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਵਣਵਾਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 90 ਸਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੈ।

ਫ਼ਿਰੰਗੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਹਰ ਉਸ ਗੱਭਰੂ ਉਤੇ ਨਿਗੂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਣੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤਬੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਕਾਈ

ਜੋ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਆਮ ਮੈਂਬਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਟਵਾਰੀ, ਨੰਬਰਦਾਰ, ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਬਾਣੇਦਾਰ ਤੇ ਸਫ਼ੈਦਪੋਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੱਗੇ ਦਾ ਕੱਚ ਦਰਮਿਆਨਾ, ਰੰਗ ਕਣਕ-ਵੰਨਾ, ਨਕਸ਼ ਤਿੱਖੇ, ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਜੁੱਸਾ, ਕਾਤਰੀ ਹੋਈ ਦਾੜ੍ਹੀ, ਦੂਹਰੇ ਛੱਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਤੇ ਅਣਖੀਲਾ ਸੁਭਾਅ ਸੀ। ਜੱਗਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਟਵਾਰੀ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਫ਼ਰਦਾਂ ਲੈਣ ਗਿਆ। ਨਾ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸਲਾਮ, ਨਾ ਕੋਈ ਫ਼ੀਸ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫ਼ਰਦਾਂ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਹੱਤਕ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਗੱਲ ਤੂੰ-ਤੂੰ ਮੈਂ-ਮੈਂ ਉਤੇ ਆ ਗਈ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ। ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਫ਼ਰਦਾਂ ਵੀ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਤੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਖਹਿਤਾ ਵੀ ਛੁਡਾਉਣਾ ਪਿਆ।

ਇਕ ਟੱਪੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: "ਕੱਚੇ ਪੁਲਾਂ ਉਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਛਵੀਆਂ ਦੇ ਘੁੰਡ ਮੁੜ ਗਏ।" ਕੱਚੇ ਪੁਲ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਬੁਰਜ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹਿਰਵਾਲੇ ਦੇ ਨਕੱਈ ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਬੜੇ ਭੁਤਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਤੁਅਲੱਕ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਦੇ ਪੁਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਜੱਗਾ ਘੋੜੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪੁਲ ਲੰਘਣ ਲੱਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਘੋੜੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉਤੇ ਡਾਂਗ ਮਾਰ ਕੇ ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਸਟੇ ਜੱਗੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਲਿਆ। ਜੱਗਾ ਇਕੱਲਾ ਅਤੇ ਨਕੱਈ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਭਰਾ ਸਨ। ਉਹਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛਵੀ ਨਾਲ ਵਾਹੁਣੇ ਪਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਇੰਨੇ ਡਰੇ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਲਾਕਾ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜੱਗੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤਲ, ਮੋਕਲ ਦੇ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਨੂੰ ਕੰਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਚੁੱਭਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਹ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੌਸ਼ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੱਗੇ ਉਤੇ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਪੁਆ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਜੱਗਾ ਕੈਦ ਕੱਟ ਕੇ ਆਇਆ ਹੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਕੱਚੀ ਕੋਠੀ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਅੜਬ ਕਿਸਮ ਦਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਲੱਗਿਆ ਸੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਮੇਰਾ ਬਾਪੂ ਡਾਕੂ ਨਹੀਂ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸੀ: ਗਾਬੋ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ ਉਰਫ਼ ਜੱਗੇ ਡਾਕੂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ

ਮੁਕਤਸਰ: ਜੱਗੇ ਡਾਕੂ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਧਾਰਾ ਦਾ ਅਨਿੱਖਤ ਅੰਗ ਬਣੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ ਦੀ ਧੀ ਰੋਸ਼ਮ ਕੌਰ ਗਾਬੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪੂ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਡਾਕੂ ਕਹਿਣਾ ਉਸ ਸੁਖ਼ਸ ਨਾਲ ਸਰਾਸਰ ਅਨਿਆਂ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਡਟ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਐਲਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਾਬੋ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਨੌਬੇ ਸਾਲ ਹੈ, ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਣਵਾਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।



ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ। ਹੁਣ ਤਕ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੁੰਘਾਰ ਡਾਕੂ ਵਜੋਂ ਹੀ ਚਿੱਤਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਸੂਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਰਣਸਿੰਘਵਾਲਾ (ਹੁਣ ਤਹਿਸੀਲ ਚੂਨੀਆਂ) ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਹ ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੁਣ ਲੋਕ-ਧਾਰਾ ਦਾ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਟੱਪੇ ਇੰਨੇ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹਨ ਕਿ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੇ ਨੇ ਸੁਣੇ ਹੋਣਗੇ।

ਬੀਬੀ ਰੋਸ਼ਮ ਕੌਰ ਗਾਬੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਖੇਡ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਜਿਉਂਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਮੈਥੇ ਪੁੱਛ-ਪੁੱਛ ਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਇਕ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਕਿੱਦਾਂ ਦਾ ਦਿਸਦਾ ਸੀ।"

ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਏਗਾ, ਕਾਪੀ ਰਾਈਟ ਵੀ ਉਸੇ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਚਾਹੇ, ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵਨ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਪਗੜੀ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਸ ਤੋਂ ਐਨ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੱਗ, ਪਰਨੇ ਜਾਂ ਦੋਹੜੀ ਨਾਲ ਸਿਰ ਕੱਜ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁੱਛਾਂ-ਦਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਰਹੂਮ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੇ ਹੀਰੋ ਗੁੱਗੂ ਗਿੱਲ ਤੇ ਯੋਗ ਰਾਜ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੋਲਿਆ ਨਹੀਂ।

ਹੁਣ ਜੱਗ ਦੇਖੇਗਾ ਲੋਕਨਾਇਕ ਜੱਗੇ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ ਦੀ ਧੀ ਰੋਸ਼ਮ ਕੌਰ ਗਾਬੋ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਦਾ ਤਰੱਤ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੀਬੀ ਗਾਬੋ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰ ਕੇ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਉਣਗੇ।

ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਫੁਲਕਾਰੀ' ਚਿੱਤਰ ਲਈ ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੀਬੀ ਗਾਬੋ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਜੱਗੇ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀ ਗਾਬੋ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਜੱਗਾ ਅਣਵੰਡੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਇਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਾਇਕ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਾਇਕ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਹਰ ਘਰ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹੈ।"

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਰਤੀਕਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਹਿਦੀਆਣਾ ਸਾਹਿਬ (ਜਗਰਾਉਂ) ਵਿਖੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਮੁਫ਼ਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ.ਕੇ. ਜੁਨੇਜਾ, ਜਿਹੜੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਨ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗਾਬੋ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਇਸ ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਬੀਬੀ ਰੋਸ਼ਮ ਕੌਰ ਗਾਬੋ ਦਾ ਪਤੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹਦਾ ਪੋਤਾ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ।



ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਅਸਗਰ ਅਲੀ। ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਤੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਲਈ ਇਹ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜੱਗੇ ਦੀ ਧੋਣ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੱਲਾ ਕੱਢਣ ਲਈ। ਬਾਣੇਦਾਰ ਦੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਣ ਉਤੇ ਜੱਗੇ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੋਹਤਬਰ ਸੱਜਣ ਜਿਹੜੇ ਜੱਗੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾਵਾਂ, ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਕਾਵਾਂ ਤੇ ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ ਜੱਜਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ ਜੱਜਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। (ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦੇ ਅੱਠ ਬੰਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਤੇ ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਅੱਠ ਬੰਦੇ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗੇ)। ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਪਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਬਾਣੇਦਾਰ ਦੇ ਸਖਤ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਜੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਕੀਤੀ, ਮੈਥੋਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੀ। ਖਾਹਮਖਾਹ ਪੰਗਾ ਪੈ ਜਾਏਗਾ। ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਚਲਿਆ ਹਾਂ।" ਬਾਣੇਦਾਰ ਦੇ ਕਸਾਈ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੱਗਾ ਭਗੋੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਖੋਹੀ। ਦੂਜੀ ਬੰਦੂਕ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਆਚਰਕੇ ਤੋਂ ਖੋਹੀ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਡਾਕਾ ਪਿੰਡ ਘੁਮਿਆਰੀ ਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਿਆ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਕਸੂਰ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਹੈ। ਜੱਗੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲਕੇ ਅਤੇ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਮੋਇਆਲੀ ਦਾ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਾਫਾਂ ਦਾ ਸੋਨਾ ਲੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਵਹੀਆਂ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੂਹ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੋਨਾ ਵੰਡਿਆ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਡੇਢ ਡੇਢ ਸੇਰ ਆਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੱਗੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਲੱਗ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਾਥੀ ਬਣੇ: ਬੰਡਾ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਤੇਲੀ, ਲਾਲੂ ਨਾਈ (ਲਾਲੂ ਇਕ ਅੱਖ ਤੋਂ ਕਾਣਾ ਸੀ), ਭੋਲੂ ਤੇ ਬਾਵਾ। ਲਾਲੂ ਨਾਈ ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬੜਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ, ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਡਾਕੇ ਮਾਰੇ ਪਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਅਤੇ ਸਾਇਦਪੁਰ ਦੇ ਹੀ ਸਨ। ਜੱਗੇ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਕਸੂਰ ਦਾ ਰੀਡਰ ਸੀ। ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੱਗਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅੱਗੋਂ ਜੱਗੇ ਨੇ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਇਕ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇ। ਮੇਰਾ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਵਾ ਦੇ। ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਦੜ ਵੱਟ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੱਗਾ ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਸੀ: "ਜੇ ਫਤਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆ ਕੇ ਫਤ ਲੈਣ, ਨਹੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰਨਾ।"

ਇਕ ਵਾਰ ਜੱਗਾ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਘੁੰਮਣਕੇ ਰਾਸ ਦੇਖਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਣ ਉਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲਾ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁੱਕਿਆ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਕਈ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵਹੀਆਂ-ਖਾਤੇ ਪੜਵਾ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਏ। ਲਾਖੂਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਔਰਤ ਧਰਮ-ਭੈਣ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਕਈ ਵਾਰ ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਦੀ ਸੀ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਠਰੂੰ-ਠਰੂੰ ਕਰਦਾ ਗਾਜਰਾਂ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁੱਛਣ ਉਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤ-ਧੀ ਨਹੀਂ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਲੱਪ ਭਰ ਕੇ ਅਸਰਫ਼ੀਆਂ ਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਜਿੰਦਰੇ-ਕੁੰਡੇ ਲਗਾ ਕੇ ਸੌਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਜੱਗਾ ਕਿਤੇ ਅਸਲਾ ਹੀ ਨਾ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਬਾਣੇਦਾਰ ਅਸਗਰ ਅਲੀ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦੋ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਲਾ ਲਏ ਸਨ।

ਜੱਗੇ ਦੇ ਸਾਥੀ ਬੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਪਣੀ ਚਾਚੀ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਨੌਕ-ਝੌਕ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੀ ਚਾਚੀ ਦੇ ਉਸੇ ਪਿੰਡ (ਬੰਮਣਕੇ ਵਾਲਾ) ਦੇ 'ਵੈਰਾਗੀ' ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੁਅਲਕਾਤ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਟੋਕਿਆ ਪਰ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੰਡੇ ਦੀ ਚਾਚੀ ਠੰਢ ਵਿਚ ਧੂਣੀ ਅੱਗੇ ਅੱਗ ਸੇਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਅਖੀਰੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਰਨਾ ਏ ਕਰ ਲਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਬਾਣੇ ਵੈਰਾਗੀ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਖਲੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕੁੰਡਾ ਲਾ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਵੀ ਵੈਰਾਗੀ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਜੱਗੇ ਅਤੇ ਬੰਡੇ ਨੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਪਾੜ ਕੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਉਹ ਧੂੰਏਂ ਵਿਚ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਕੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮਰ ਗਏ। ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਵੈਰਾਗੀ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਬੜਾ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਇਆ: "ਜੱਗੇ ਮਾਰੀਆਂ ਬੰਮਣਕੇ ਕੁੜੀਆਂ, ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਪਾਪ ਲੱਗਿਆ।"

ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਡਾਕੂਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਰਦਾਰ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਣ-ਲੈਣ, ਗਹਿਣਾ-ਗੱਟਾ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਾਬੇ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਜੱਗੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕੋਹ ਦੂਰ ਸਿੰਧੂਪੁਰ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਲੰਗੀ ਡਾਕੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਲੰਗੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਦੰਦ-ਟੁੱਕਵੀਂ ਰੋਟੀ ਸੀ। ਮਲੰਗੀ

ਨੌਕੇ-ਵਟਾਈ ਉਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਰੋਟੀ ਸਾਂਝੇ ਤੰਦੂਰ ਉਤੇ ਪੱਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮਲੰਗੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਭਾਈ ਤੰਦੂਰ ਉਤੇ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੇ ਕਾਮੇ ਵੀ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਮਲੰਗੀ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਮਲੰਗੀ ਦੀ ਭੈਣ ਨਾ ਮੰਨੀ, ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗੁੱਤ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਚਪੋੜਾ ਵੀ ਮਾਰੀਆਂ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਲੰਗੀ ਦਾ

ਜੱਗੇ ਸੂਰਮੇ ਬਾਰੇ ਟੱਪੇ

*ਜੱਗਾ ਜੰਮਿਆ ਫਜ਼ਰ ਦੀ ਬਾਂਗੇ
ਲੱਢੇ ਵੇਲੇ ਖੇਡਦਾ ਫਿਰੇ
ਜੱਗਾ ਜੰਮਿਆ ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਧਾਈਆਂ
ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰਦਾ
ਜੱਗੇ ਮਾਰਿਆ ਲਾਇਲਪੁਰ ਡਾਕਾ
ਤਾਰਾਂ ਖੜਕ ਗਈਆਂ
ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਜੱਗੇ ਨੇ ਮਰ ਜਾਣਾ
ਇਕ ਪੁੱਤ ਹੋਰ ਜੰਮਦੀ
ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਜੱਗੇ ਨੇ ਮਰ ਜਾਣਾ
ਭੁੱਲ ਕੇ ਨਾ ਲਾਉਂਦੀ ਅੱਖੀਆਂ
ਜੱਗੇ ਜੱਟ ਦਾ ਜਾਂਘੀਆ ਪੱਟ (ਰੋਸ਼ਮ) ਦਾ
ਕਿੱਲੀ ਉਤੇ ਟੰਗਿਆ ਰਿਹਾ
ਕੱਚੇ ਪੁਲਾਂ ਉਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ
ਛੂਹੀਆਂ ਦੇ ਘੁੰਡ ਮੁੜ ਗਏ
ਉੱਚੇ ਪੁਲਾਂ ਉਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ
ਛੂਹੀਆਂ ਦੇ ਕਿੱਲ ਟੁੱਟ ਗਏ
ਜੱਗੇ ਮਾਰੀਆਂ ਬੰਮਣਕੇ ਕੁੜੀਆਂ
ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਪਾਪ ਲੱਗਿਆ
ਜੱਗਾ ਮਾਰਿਆ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਵੇਂ
ਨੌਂ ਮਣ ਰੇਤ ਭਿੰਜ ਗਈ
ਜੱਗਾ ਸੂਰਮਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਬਣ ਜਾਣਾ
ਘਰ ਘਰ ਪੁੱਤ ਜੰਮਦੇ
ਜੱਗਾ ਜੱਟ ਨੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣ ਜਾਣਾ
ਘਰ ਘਰ ਪੁੱਤ ਜੰਮਦੇ
ਜੱਗੇ ਜੱਟ ਦੀ ਗਲਾਸੀ ਖੜਕੇ
ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣੇ ਤੇ
ਜੱਗੇ ਜੱਟ ਦੇ ਕਬੂਤਰ ਚੀਨੇ
ਨਦੀਉਂ ਪਾਰ ਚੁਗਦੇ*

ਛੋਟਾ ਭਾਈ, ਮਲੰਗੀ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆਇਆ। ਝਗੜਾ ਵਧ ਗਿਆ। ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਮਲੰਗੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਲੰਗੀ ਤੇ ਹਰਨਾਮੇ ਦੇ ਵੀ ਸੱਟਾਂ ਆਈਆਂ। ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਉਲਟਾ ਆਪਣੇ ਕਾਮੇ ਦੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਲੰਗੀ, ਹਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮੇ ਦੇ ਬਾਪ ਉਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਲੰਗੀ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਰਾਤ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਮਲੰਗੀ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਲਿਆ। ਅੰਨ੍ਹੀ ਮਾਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਘਟਨਾ

ਦਾ ਮਲੰਗੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਹਰਨਾਮੇ ਦਾ ਬਾਪ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨਾਲ ਥਾਂ ਹੀ ਵੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਲੰਗੀ ਤੇ ਹਰਨਾਮਾ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਕੰਧ ਪਾੜ ਕੇ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਧੂਪੁਰ ਦੇ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ (ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਲੰਗੀ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮਾ ਡਾਕੂ ਬਣ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ। ਫਿਰ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ-ਪੱਖੀ ਬੰਦਾ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਕਹਾਵਤ ਬਣ ਗਈ: "ਦਿਨੇ ਰਾਜ ਫ਼ਿਰੰਗੀ ਦਾ, ਰਾਤੀਂ ਰਾਜ ਮਲੰਗੀ ਦਾ।" ਇਸ ਜੋੜੀ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨਾਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਰਾਤ ਮਲੰਗੀ ਹੁਰੀਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵਾਕਫ਼ ਦੇ ਡੇਰੇ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮਲੰਗੀ ਨੂੰ ਮੇਥਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਦੱਸ ਕੇ ਭੰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਖੁਆ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਮਲੰਗੀ ਹੋਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਮਲੰਗੀ ਤੇ ਹਰਨਾਮਾ ਡੇਰੇ ਉਤੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜੱਗੇ ਨੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੰਧੂਪੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਉਹ ਮਲੰਗੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਖਬਰ-ਸਾਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਨਾਲੇ ਮਲੰਗੀ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰੜਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਲੰਗੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਉਜੜਿਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਅੰਨ੍ਹੀ ਮਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰਾ ਡੇਰੇ ਉਤੇ ਹੀ ਕੱਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਲਾਲੂ ਨਾਈ ਨੂੰ ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਦਾ ਇੰਜਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਲਾਲੂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਲੱਖੂਕੇ ਸਿੰਧੂਪੁਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ। ਜੱਗੇ ਨੇ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਹਾਝੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਬੰਡੇ ਅਤੇ ਜੱਗੇ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਗਲਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪਾ ਕੇ ਬੋਤਲ ਮੰਜੇ ਦੇ ਦੌਣ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੋਹਣ ਤੇਲੀ ਨੇ ਲਾਲੂ ਨਾਈ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੱਖੂਕੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਪੀਤੀ ਤੇ ਸੋਹਣ ਨੇ ਭਾਈਆਂ ਸਮੇਤ ਪਹਿਰੇ ਉਤੇ ਖੜਨਾ ਸੀ। ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗਲਾਸ ਖੜਕਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਠੰਠੇ-ਮਧੋਲ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਮਲੰਗੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਰੌਣਕ ਪਰਤੀ ਸੀ। ਅੰਨ੍ਹੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜੱਗੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਲੰਗੀ ਦੀ ਰੂਹ ਦਿਸਣ ਲੱਗੀ। ਅੱਜ ਮਲੰਗੀ ਦੀ ਰੂਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਨਾ ਤੜਫਦੀ ਰਹੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਉਲਾਂਭੇ ਲਾਹ ਦਿਆਂਗੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਇਕੱਠੇ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਖਾਧਾ। ਸੋਹਣ ਤੇਲੀ ਆਪਣੀ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਲੱਖੂਕੇ ਮਿਲਣ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਲਾਲੂ ਨਾਈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਾਈ ਬੰਦੂਕਾਂ ਫੜ ਕੇ ਪਹਿਰੇ ਉਤੇ ਖਲੋ ਗਏ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਲੋਹ ਵਿਚ ਜੱਗੇ ਤੇ ਬੰਡੇ ਦੀ ਅੱਖ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਹ

ਇਕੋ ਹੀ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਟੇਢੇ ਹੋ ਗਏ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਟਿਕੀ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਵੱਖੀ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਚੀਰ ਕੇ ਲਗੂਲਗਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੱਗੇ ਤੇ ਬੰਡੇ ਦੀਆਂ ਸਾਹ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਨੇੜਿਓਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੜਫ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਹੋਰ ਗੋਲੀਆਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਹਣ ਤੇਲੀ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਜੱਗੇ ਤੇ ਬੰਡੇ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਚੋ ਕੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਸੰਘਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਟਪਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। "ਜੱਗਾ ਮਾਰਿਆ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਵੇਂ, ਨੌਂ ਮਣ ਰੇਤ ਭਿੰਜ ਗਈ; ਪੂਰਨਾਂ! ਨਾਈਆਂ ਨੇ ਵੱਢ ਸੁੱਟਿਆ ਜੱਗਾ ਸੂਰਮਾ।" ਸੋਹਣ ਤੇਲੀ ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਪਾਗਲ ਹੋ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਲਾਲੂ ਨਾਈ ਨੂੰ ਹੱਥੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਲੂ ਦੇ ਭਾਈ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਏ ਵੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖਬਰ ਅੱਗ ਵਾਂਗੂੰ ਫੈਲ ਗਈ। ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੰਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਕੋਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹਿਲਾਇਆਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕੀ ਜੱਗਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ? "

ਅੱਜ ਲਾਲੂ ਨਾਈ ਨੇ 'ਯਾਰ ਮਾਰ' ਕਰ ਕੇ ਭਾਰੀ ਕਰਮ, ਇਕ ਮੁਰੰਬਾ ਜ਼ਮੀਨ, ਇਕ ਘੋੜੇ ਦੀ ਖੱਟੀ ਖੱਟ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੱਗੇ ਉਤੇ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲਾਲੂ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਜੱਗੇ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੋ, ਇਹ ਕੌਤਕ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਲਾਲੂ ਨਾਈ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਕਰਵਾਇਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਾਲੂ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੱਗਾ 29 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਬੇਵੱਸ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੱਗੇ ਦਾ ਇੰਜਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਸਗਰ ਅਲੀ ਬਾਣੇਦਾਰ, ਸੂਦਖੋਰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਅਤੇ ਅੱਗਰੇਜ਼ ਪੱਖੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਏਗਾ। ਜੱਗਾ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਭਗੋੜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਫ਼ਿਜ਼ਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਨਾ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਧੌਸ, ਨਾ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਕੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ-ਪੱਖੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਪਤੰਗੇ ਵਾਂਗੂੰ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਜਾਬਰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਵੇਲੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਜੂਝਦੇ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਕਦੇ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਬਣ ਕੇ, ਕਦੇ ਅਹਿਮਦ ਖਲ ਬਣ ਕੇ, ਕਦੇ ਜੀਊਟਾ ਮੌੜ, ਕਦੇ ਮਲੰਗੀ ਤੇ ਕਦੇ ਜੱਗਾ ਜੱਟ ਬਣ ਕੇ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਸੌਂਦੇ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਈਦ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ ਸਾਹਿਬ ਕਰਦੇ ਹਨ:

"ਜੇ ਸਿਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ,
'ਬਾਹੂ' ਓਸ ਮੌਤੋਂ ਕਿਆ ਡਰਨਾ ਹੂ"

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 13 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਤਵਲੀਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਤਹਿਮੀਨਾ ਦੁਰਾਨੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮਾਈ ਫਿਊਡਲ ਲਾਰਡ' ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉੱਘੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਗੁਲਾਮ ਮੁਸਤਫ਼ਾ ਖ਼ਾਨ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਿਆ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਵਾਲਾ ਅਕਸ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ 'ਤੇ ਵੀ ਚਿਪਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਕਦਰਾਂ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੰਦਰਲੀ ਗਲਾਜ਼ਤ ਨੇ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਜਾਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਾਲ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਆਤਿਸ਼ ਤਾਸੀਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸਟਰੇਂਜਰ ਟੂ ਹਿਸਟਰੀ: ਏ ਸਨਾਜ਼ ਜਰਨੀ ਟੂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਲੈਡਜ਼' ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸਲਮਾਨ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਏ, ਪਰ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਪਸੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੱਧਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਗਰੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਮੁਲੰਕਣ ਕਰਨ

ਹਯਾਤ-ਇ-ਤਾਸੀਰ

ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਗੂ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਖੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਸੀ। ਉਹ ਇਸਲਾਮੀ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦਾ ਕੱਟੜ ਮੁਦਈ ਸੀ, ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬੀ ਦਖ਼ਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਤਹਾਪਸੰਦੀ ਦਾ ਘੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਸ਼ਰੂ ਤੇ ਸੁਰਾ ਦੇ ਫ਼ਾਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਆਪਣੇ ਉਦਾਰਵਾਦ ਨੂੰ ਲੇਬਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਝਿਜਕਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਅੰਤਰ ਜ਼ਰੂਰ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇੰਤਹਾਪਸੰਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਹਿਕਾਰਤ ਅਸਲੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਹਿਕਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ-ਏ-ਆਲਾ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ) ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੁਫੇੜ ਪਾਈ ਰੱਖੀ।

ਇਸੇ ਦੁਫੇੜ ਅਤੇ ਬੇਤੁਅੱਸਬੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੇ ਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਕੁਫ਼ਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ

ਖਿਲਾਫ਼ ਅਤੇ ਆਸੀਆ ਬੀਬੀ ਨਾਮੀ ਔਰਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰਿਆ। ਆਸੀਆ ਬੀਬੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੇ ਗਰੀਬ ਇਸਾਈ ਔਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਸੂਰ ਬੱਸ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟ੍ਰਟੀ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਿਆ। ਗੁਆਂਢ ਨੇ ਕਿੜ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਸੀਆ ਨੇ ਪੈਰੀਬਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਬਾਰੇ ਬੁਰੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਬੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਸੀਆ ਅਜਿਹਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੀ? ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਅਤਿਵਾਦ-ਵਿਰੋਧੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਜਰਿਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਿਆ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤਬਕੇ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਉਠਾਈ ਅਤੇ ਕੁਫ਼ਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਤੁਅੱਸਬੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਤਰਮੀਮ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ

ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹੇ ਤਬਕੇ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾ ਕੇ ਆਸੀਆ ਬੀਬੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੁਫ਼ਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਤਨਜ਼ੀਮ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਤੁਅੱਸਬੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤੁਅੱਸਬੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਇਸੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਨੇ ਉਸ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਝਾੜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਕੁਫ਼ਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬੁਰਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇੰਤਹਾਪਸੰਦ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਆਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ 986 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਜ਼ਿੰਮੀਂਦਾਰ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਛੋਟਾ

ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਂ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਟੈਂਟਸੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਵੱਕਤ ਵਧ ਗਈ। ਚੰਗੇ ਘਰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਟੈਂਟਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਬਿਜ਼ਨਸ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ। ਜ਼ੁਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਦਾ ਕੱਟੜ ਹਮਾਇਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਦੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪੁੱਠਾ ਵੀ ਲਟਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਦੁਬਈ ਜਾ ਪਨਾਹ ਲਈ। ਵਤਨ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਹੋਟਲਾਂ, ਲਗਜ਼ਰੀ ਕਰੂਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ। ਮੀਡੀਆ ਸਾਮਰਾਜ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਦਿ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਰਗਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੋਜ਼ਨਾਮਾ ਅਤੇ 'ਆਜ ਕਲ੍ਹ' ਸਮੇਤ ਕਈ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਧਨ-ਦੌਲਤ, ਲਿਆਕਤ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੂਝ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਨੇ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹਸਤੀ ਬਣਾਇਆ, ਪਰ ਤੁਅੱਸਬੀ ਜਕੜਨ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਇਜ਼ਾਫ਼ੇ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀ ਸਿਆਸੀ ਫਰਾਖਦਿਲੀ ਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਸੋਚ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਲਈ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸਾਬਤ ਹੋਈ।

ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਡੀ ਬੰਤੀ ਵੀਨਸ ਤੋਂ

ਸ਼ਬਦ-ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਬੰਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਅਜੋਕੇ ਯੁਵਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁੱਭ ਖੁੱਭ ਕਰਦੀ ਪੇਂਡੂ, ਖੋਸਤ ਔਰਤ ਦਾ ਬਿੰਬ ਉਭਰੇਗਾ, ਜਾਣੋਂ ਇਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੁਢੜੀ ਸੰਤੀ ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਨ ਜਦ ਇਹ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ

ਆਂਡਾ ਆਂਡਾ ਆਂਡਾ ਬੰਤੋ ਦੇ ਯਾਰਾਂ ਨੇ ਬੋਤਾ ਬੀਕਾਨੇਰ ਤੋਂ ਆਂਦਾ ਉਤੇ ਬਹਿ ਗਈ ਨਾਰ ਬੰਤੋ ਬੋਤਾ ਰੇਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂਦਾ ਬੰਤੋ ਨੇ ਅੱਡੀ ਲਾ 'ਤੀ ਬੋਤਾ ਰੇਲ ਦਾ ਇੰਜਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ।



ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿਜੇਤਾ ਵਨੀਤਾ

ਭਲਾ ਕੌਣ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੰਤੀ ਬੰਤੀ ਰੱਖੇਗਾ! ਨਾਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਸੁਹਣੇ ਅਰਥ ਹੋਣ, ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਘਸੇ ਪਿਟੇ ਲੱਗਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਏਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਬੰਤੀ ਸੰਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜੋਕੇ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਢੇ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਸੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹਰ ਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਖਤ ਉਮਰ ਦਾ ਛੁੱਟਾ ਜੱਟ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੁਹਰੇ ਲੋਢੇ ਵੇਲੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਹੀਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਚਾਰ ਘਰ ਛੁੱਟੇ ਬੰਤੀ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵਿਧਵਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਗੁਪਤ ਸਾਂਝ ਸੀ, ਮਲਕ ਦੇ ਕੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਆਸਣ ਲਾ ਲੈਂਦੀ। ਛੁੱਟਾ ਇਕ ਦਮ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਐਨਕਾਂ ਨੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੱਸ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਬੰਤੀ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦਾ, "ਸੁਣ, ਬੰਤੀਏ, ਰਾਂਝਾ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ।" ਤੇ ਉਹ ਹੇਕ ਲਾ ਕੇ ਹੀਰ ਗਾਉਣ ਲਗਦਾ। ਬੰਤੀ ਜਾਂ ਬੰਤੋ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ, ਬੋਲੀਆਂ, ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮੀ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਵੀ ਹੈ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਂ ਇਸ ਵਰਗੀਆਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੋਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ:

ਬਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਬੰਤੋ ਦੀ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਨਾਲ ਯਾਰੀ, ਅਧੀਏ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪੁੱਛਦੀ, ਬੋਤਲ ਪੀ ਗਈ ਸਾਰੀ।

ਬਾਰੀਂ ਬਰਸੀਂ ਖਟਣ ਗਿਆ ਸੀ ਖਟ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਤਾਣਾ ਬੰਤੋ ਬਣ ਬੱਕਰੀ ਜੱਟ ਬਣੇ ਤੂਤ ਦਾ ਟਾਹਣਾ।

ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਈ ਬੰਤੋ, ਚਿੱਟੀ ਕੁਤਤੀ ਗਰਾਰਾ ਕਾਲਾ, ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਮੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ, ਮੁੰਡਾ ਸੋਨੇ ਦੇ ਤਬੀਤਾਂ ਵਾਲਾ।

ਇਸ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਓ ਜ਼ਰਾ ਬੰਤੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੱਟੀਏ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਅਰਥਕ ਮੂਲ ਹੈ 'ਵਨ' ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਕਾਮਨਾ, ਰੱਤੀ, ਇਛਾ, ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਕਿਰਿਆ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਆਦਰ ਮਾਣ ਕਰਨਾ, ਪੂਜਣਾ, ਲਭਣਾ, ਪਾਉਣਾ, ਪਸੰਦ ਕਰਨਾ, ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਚਾਹੁਣਾ, ਕਾਮਨਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿ। ਵਨ ਤੋਂ ਬਣੇ 'ਵਨਤਿ' ਦਾ ਭਾਵ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਚਾਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਮਰਦ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤਰੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁੰਦਰ ਲੱਗਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਬੰਤੀ ਸ਼ਬਦ ਇਸ 'ਵਨਤਿ' ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ 'ਵਨਿਤਾ' ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਇਸਤਰੀ, ਵਹੁਟੀ, ਭਾਰਯਾ, ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਮਦੀਨ ਆਦਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਨਿਤਾ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਨੀਤਾ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਲੇਖਿਕਾ ਵਨੀਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ 'ਕਾਲ ਪਹਿਰ ਘੜੀਆਂ' ਇਨਾਮ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਬਨਿਤਾ:

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਤਾ ਕੈ ਰਸ ਲਪਟਾਨਾ -ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ

ਅਰਥਾਤ ਦੁਨੀਆਦਾਰ ਮਾਤਾ, ਪਿਤਾ, ਭਰਾ, ਪੁਤਰ, ਪਤਨੀ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਨਿਤਾ ਛੋਡਿ ਬਦ ਨਦਰ ਪਰ ਨਾਰੀ

-ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ
ਅਰਥਾਤ (ਭੇਖੀ) ਧਰਮ ਵਿਵਾਹਿਤਾ ਨਾਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਵੱਲ ਭੈਤੀ ਨਿਗਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਏਥੇ ਬਨਿਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਪਤਨੀ, ਭਾਰਯਾ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ 'ਵਾਰਵਨਿਤਾ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: ਵਾਰ (ਬਹੁਤਿਆਂ) ਕਰ ਕੇ ਆਦਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਔਰਤ, ਵੇਸਵਾ, ਗਣਿਕਾ। ਉਚੇ ਸੁਚੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਅਰਥਾਈ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਰੂਪੀ ਬੰਤੀ ਅੱਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੰਪਟ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਤੀ ਜੇ ਨਿਪਟ ਵੇਸਵਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਬੰਤੋ ਦੇ ਯਾਰਾਂ ਨੇ' ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵੱਲ ਗੌਰ ਕਰੋ, ਕੀ ਏਥੇ ਬੰਤੀ ਸਚਮੁਚ ਵਾਰਵਨਿਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਪਈ?

ਪਰ ਬੰਤੀ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਦਾ ਇਕ ਦਿਲਕਸ਼ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬੰਤੀ ਦੇ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਹੁਸੀਨ ਮੋਤ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਰਹੱਸ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰੋਮਨ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਦੇਵੀ ਵੀਨਸ ਨਾਲ ਸਗੋਤਰੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਇਸ ਵੀਨਸ ਦੇ ਸੰਗਮਰਮਰ, ਦੰਦ ਖੰਡ, ਚੂਨੇ, ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਬਣੇ ਮਨਮੋਹਕ ਮੂਰਤੀਆਂ ਤੇ ਬੁਤ ਯੂਰਪ ਭਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਨਿਰੁਕਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਬੰਤੀ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦੇਵੀ ਦਾ ਸਕਾ ਹੈ। ਵੀਨਿਸ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਮਨਾਂ ਦੀ ਬਾਗਾਂ ਜਾਂ ਵਣਾਂ ਦੀ ਦੇਵੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯੂਨਾਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਪਿਆਰ ਜਾਂ ਕਾਮ ਦੇਵੀ ਐਫਰੋਡਾਇਟ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਜੁੜ ਗਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਕ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਵੀਨਿਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਵੇਰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚਮਕਦਾਰ ਗ੍ਰਹਿ ਸ਼ੁਕਰ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀਨਿਸ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵੀਨਿਸ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਹੈ -ਜਾਣੋਂ ਦੋਵੇਂ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਿਚ ਚਮਕਦੇ, ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਵੀਨਿਸ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੋਂ vener ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਲਾਤੀਨੀ ਵਿਚ ਅਰਥ ਹੈ ਰੱਤੀ, ਕਾਮ, ਹਿਰਸ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅਰਥ ਬਣਿਆ ਉਹ ਗੁਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ (ਮਰਦ) ਵਿਚ ਕਾਮ ਜਾਂ ਹਿਰਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਰਥਾਤ ਕਾਮੁਕ ਖਿਚ, ਕਾਮ ਉਤੇਜਨਾ। ਬੱਸ ਇਸੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਹ ਦੇਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੈਂਗਿਕ ਖਿਚ ਮੂਰਤੀਮਾਨ

ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਆ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਠਠਬਰ ਗਏ ਹੋਵੋਗੇ, ਰੱਤੀ, ਕਾਮ, ਹਿਰਸ, ਕਾਮਨਾ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ 'ਵਨ' ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ। ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ, ਤੇ ਏਹੀ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਹੋਰ ਪਾਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਵੀ 'ਵਨ' ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪੈਣਾ, ਚਾਹੁਣਾ, ਕਾਮਨਾ ਕਰਨਾ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਆਦਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਲਗ ਭਗ ਏਹੀ ਅਰਥ ਅਸੀਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਯਾਤ੍ਰਾ 'ਵਨ' ਦੇ ਦੇਖ ਚੁਕੇ ਹਾਂ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ win ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜਿੱਤਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਈ

ਲਈ ਚਾਹਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭਾਵ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ wish (ਇੱਛਾ, ਕਾਮਨਾ) ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹੋਰ ਰਾਹ ਬਾਣੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਮੋੜਾਂ-ਘੋੜਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਏਨਾ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਮੂਲ ਤੋਂ ਕਈ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਫੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਤੇ ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ venom ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਹਿਰ, ਵਿਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵੀ ਇਸ ਮੂਲ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਉਤਪਤ



ਔਰਤ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਵੀਨਸ ਦਾ ਬੁੱਤ

ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੁਰਾਣੀ ਜਰਮਨ, ਡੱਚ, ਨੋਰਸ, ਡੈਨਿਸ਼, ਗੋਥਿਕ ਆਦਿ ਵਿਚੀਂ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਲਗ ਭਗ ਏਹੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਜਿੱਤਣਾ, ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨਾ, ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰਨਾ। ਗੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਦਮ ਧਰਦੇ ਕਿਵੇਂ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਛੱਡੇ ਵੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਚਾਹਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਸਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਤੱਕ ਅਰਥ ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਕ ਗੀਤ ਹੈ 'ਏਹੋ ਕੁਤੀ ਲੈਣੀ ਹੈ' ਇਸ ਬੋਲ ਵਿਚ ਕੁਤੀ

ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਜਿਥੇ ਹੁਸਨ ਇਸ਼ਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਕਹਿਰ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਵੀਨਸ ਦੇਵੀ ਤੋਂ ਮੰਨਤਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਰਚਨਾ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਤਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਇਕ ਤਰਾਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਉਣ, ਲਲਚਾਉਣ, ਫੁਲਚਾਉਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਹੀ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਏਥੋਂ ਹੀ ਵਨ ਮੂਲ ਦੇ ਅਰਥ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਫੁਲਚਾਉਣ, ਜਾਦੂ ਤੇ ਆਖਿਰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਦੂ ਟੂਣਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਤਵੀਤ ਘੋਲ ਕੇ ਪਿਲਾਉਣਾ ਮੁੱਖ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ
ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਵੱਡਾ ਵੀਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉੱਗਲੀ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ, ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੀ ਹਰ ਖਾਹਿਸ਼ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ। ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਕਾਲਜ ਭੇਜਿਆ। ਆਪ ਚੰਗਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਖਿਡਾਰੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦੇ ਸੋਕੀਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਦੀ ਕਿ ਵੱਡਾ ਵੀਰ ਵੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਣੇ ਪਰ ਉਹ ਆਰ.ਕੇ. ਆਰੀਆ ਕਾਲਜ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮਵਰ ਫੁਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ, ਅਥਲੀਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਉੱਤਮ ਫੁਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਿਆ। ਚੰਗੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਕੇ ਟੀਚਰ ਲੱਗਿਆ। ਫਿਰ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਕੇ ਹੈਡ-ਮਾਸਟਰ ਬਣਿਆ।
ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨੇ ਪਿੰਡ ਗੁਣਾਚੌਰ, ਰਟੋਡਾ, ਭਾਰ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਅਤੇ ਨਕੋਦਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਲੰਗੜੇਆ, ਮੂਸਾਪੁਰ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਗੜ੍ਹੀ ਮਹਾਂਸਿੰਘ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਹ ਐਮ.ਏ. ਐਮ.ਐਫ. ਸਨ। ਐਮ.ਏ. ਇੰਗਲਿਸ਼, ਹਿਸਟਰੀ, ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਬਲਾਕ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ

ਵੀਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਰਵਾਜ਼ ਬਣੇ ਅਹਿਸਾਸ

ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੱਜ

ਉਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿੰਡ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।



ਹੈਡ-ਮਾਸਟਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਸਕੂਲੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਹਾ। ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਬੰਗਾ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ 18 ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਫਲਾਇੰਗ ਸਕ੍ਰਾਐਡ (ਉਡਣ ਦਸਤਾ) ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਚੀ-ਸੁੱਚੀ, ਉਡਾਰੂ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵੱਡਾ ਵੀਰ 18 ਜਨਵਰੀ 2000 ਨੂੰ ਭਰੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਚਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਯਾਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਹਰਦਮ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ:
ਮੇਰੀ ਜੂਨ ਸੰਵਾਰ ਗਿਉਂ ਤੂੰ ਆਪ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਿਉਂ ਤੂੰ

ਚਾਅ ਸੀ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਤੇਰੀ ਸੇਵ ਕਮਾਵਾਂ ਮੈਂ। ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀਰ ਮੇਰੇ, ਤੈਨੂੰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਮੈਂ...।
ਨਾਮ ਗਿਆਨ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਾਗਰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਤੇਰਾ ਆਦਰ ਨਾ ਡਿੱਠਾ ਕੋਈ ਤੁੱਧ ਜੇਹਾ ਡਿੱਠੀਆਂ ਲੱਖ ਕਥਾਵਾਂ ਮੈਂ। ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀਰ ਮੇਰੇ, ਤੈਨੂੰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਮੈਂ...।
ਚੰਗੇ ਪਾਸੇ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਹੁਣ ਭੁਲਾਵਾਂ ਮੈਂ। ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀਰ ਮੇਰੇ, ਤੈਨੂੰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਮੈਂ...।
ਚੌਂਹ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰ ਕੇ ਇਲਮ ਵਾਲੀ ਝੋਲੀ ਭਰ ਕੇ ਪੋਥੀਆਂ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਝੁਕ-ਝੁਕ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਾਂ ਮੈਂ। ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀਰ ਮੇਰੇ,

ਤੈਨੂੰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਮੈਂ...।
ਗਮ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਖੁਰਿਆ ਨਾਲ ਦੁੱਖਾਂ ਮੇਰਾ ਨਾਤਾ ਜੁੜਿਆ ਯਾਦ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਪਿੰਜ ਰਹੀ ਨੈਣੋਂ ਲੜੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਮੈਂ। ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀਰ ਮੇਰੇ, ਤੈਨੂੰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਮੈਂ...।
ਫਰਜ਼ ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਜਾਵਾਂ ਪਿਆਰ ਤੇਰੇ ਲਈ ਝੁਰੀ ਜਾਵਾਂ ਉਲਝ ਗਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁਣ ਸੁਲਝਾਵਾਂ ਮੈਂ। ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀਰ ਮੇਰੇ, ਤੈਨੂੰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਮੈਂ...।
ਹਨੀ-ਮਨੀ ਦੋਵੇਂ ਬੇਟੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਛਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਤੇਰੇ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂ ਮੈਂ। ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀਰ ਮੇਰੇ, ਤੈਨੂੰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਮੈਂ...।
ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਪੁੱਛਦਾ ਸੀ ਹਾਲ ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਕਿੰਜ 'ਇਕਬਾਲ' ਪਿਆਰ ਤੇਰੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੁਲਾਵਾਂ ਮੈਂ। ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੀਰ ਮੇਰੇ ਤੈਨੂੰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਮੈਂ...।

ਜੋ ਖੁਦ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਜਗਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਨ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਕਈ ਰਸਾਲਿਆਂ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਛਪੇ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸਾਬਕਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਉਹ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਦੋਸਤ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਉਸਤਾਦ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਨੇਹ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਰਾਖ਼ਦਿਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੇਰਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਫ਼ਰਾਖ਼ਦਿਲੀ ਤੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੋਸਤਾਂ, ਹਮ ਰੁਤਬਾ ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ, ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬਹਿਸ-ਮੁਬਾਹਿਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਤਹਿਜੀਬ ਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਕੱਢੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ ਮੈਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਉਤੇਜਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਆਂ 'ਚ ਲਿਪਟੀ ਨਕਸਲੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਚਿਪਕੇ ਸ਼ਰਤੀਆ ਇਲਾਜ ਦੇ ਲੇਬਲ ਦੇ ਭਰਮਜ਼ਾਲ ਅਤੇ ਮਨੋਗੁੰਬੀਆਂ ਦੀ ਖਿਚੋਣ 'ਚੋਂ ਉਪਜੀ ਸਿਰ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਕਈ ਲੋਕ ਕੌਮੀ ਦਰਦ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਮੈਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜਿਠਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਪੁਣਫ਼ਾਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਾਰਥਕ ਮਨੋਰਥ ਵੱਲ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਖਾਤਕੂ ਸੂਰ ਦੀ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰੋਤਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਤਾ ਇਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਯੋਧੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੱਛਣ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਧਰਮ ਯੁਧ ਵਿਚ ਜੁਝ ਮਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਕਲ ਅਜਿਹਾ ਜੋਸ਼ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹਠੀਲੀ, ਉਤੇਜਤ ਅਤੇ ਭਾਵਕ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕੱਛਣ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬੁਝੇ ਝੋਕ ਦੇਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉਲੀਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੀ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਫ਼ਾਰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਰਸਾਲਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਆਖ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਖਰੀ ਅੰਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਰਸਾਲਾ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਉਹ ਸੱਚ ਮੁੱਢ ਆਖਰੀ ਅੰਕ ਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸੇਵਾ ਨਵਿਰਤ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੱਢੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਚੱਲਣ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ।

ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਜਾਗ ਪਈ ਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ ਲੈ ਗਿਆ। ਅੱਠ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਈ ਦਫ਼ਾ ਆਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਇਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, "ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ (ਪੜ੍ਹੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ) ਰੱਖੇ ਗਏ।" ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਇਤਨੀ ਸੁਆਦਲੀ ਆਦਤ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਹਾਂ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਮਸ਼ਰਿਕ ਡਾ. ਸਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਦਾ 'ਸ਼ਿਕਵਾ ਜਵਾਬਿ ਸ਼ਿਕਵਾ' 'ਚੋਂ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ। ਜਦ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਸ਼ਿਕਵਾ ਛਪਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਜਿਥੇ ਗਰਮ ਰੱਤ ਮੌਲਾਇਆਂ ਨੇ ਇਕਬਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੱਲਾ ਗੁੱਲਾ ਮਚਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬਿ ਸ਼ਿਕਵਾ ਲਿਖੀ ਤਾਂ ਮੂੰਹ 'ਚ ਉਂਗਲਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬਿਹ ਗਏ ਸਨ। ਸਿਆਣੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਤੱਤ ਭੜੱਤੀਆਂ ਉਬਲ ਉਬਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਢੇ ਸਾੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਚਰਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਕਪੂਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ

20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚਰਚਿਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਫਪਣ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਵਲੋਂ 5-6 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਹੋਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਲੇਖ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣੇ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਹਿਮਾਚਲ ਆਦਿ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਵਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ? ਸਿੱਖੀ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖਿੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਇਕੋ ਸ਼ੈ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਸੱਚ ਦੇ ਆਲਮਬਰਦਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਵੀ ਸੱਚ ਦੇ ਆਲਮਬਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਚੁਕਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਬੇਕ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਨਿਯਤਕ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੀ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਅਨੋਭਭ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ "ਹਮ ਲੋ ਜਾਨੇ ਪੰਥ ਉਚੇਰੇ ਅਧੋਗਤੀ ਕੇ ਨਹਿ ਪਹੁੰਚਾਵੈ" ਦਾ ਮਰਮ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਝਗੜੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਈਮਾਨੋਂ ਇਜ਼ਤ ਵਿਚ ਖ਼ਿਆਨਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ ਪਿਛੋਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਵਤ ਜੰਗੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਲੇ ਉਸਾਰੇ। ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਟਲੇ, ਸਿਰਫ਼ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਛੱਡ ਕੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਮੁਗਲ ਸਾਡੇ ਰੁਹਾਨੀ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਹੁਣ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਲੋਕਰਾਜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੁਨਿਕ ਯੁਗ ਵਿਚ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਤਛੋਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਧਰਮਯੁਧ ਮੋਚਰੇ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ?

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਜਿਨੀ ਦੇਰ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਚਰਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਆਂਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਚਰੇ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਅਖਾੜਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਧੱਕਾ ਮੁੱਕੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਬੋਲੇ ਉਚੇ ਨੀਵੇਂ ਬੋਲ ਵੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲੰਧਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਮਜ਼ੋਰ ਧਿਰਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰਣ ਮਰ ਗਏ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਚੌਰਸਤੇ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪਿੱਟ ਸਿਆਪੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਆਬਰੂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਮਰ ਚੁਕਿਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਪੈਂਤੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਢੱਠੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਵਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਬਤ ਸਬੂਤੀ ਇਮਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਢੱਠਾ ਹੋਇਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਕਾਰਗਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ!

ਕਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾ ਕੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਭੱਤਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਨ ਬਾਹੂਦ ਤੰਤਰ ਦੀ

ਛਾਂ ਹੇਠ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੱਤੀਆਂ ਤੱਤੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਦੇ ਕੇ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁਝੇ ਵੱਲੂ ਤੌਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਿਟੀਜਨਸਿਪ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਬਤ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੈਂਟਾਗਨ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਸਤਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਧੀਨ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਹੀ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਸ਼ਸਤਰ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨਿਯਤਕ, ਬੇਬੋਫ਼ ਅਤੇ ਬੇਬਾਕ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨ ਪੈਂਟਾਗਨ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਇਸ ਭਾਉ ਦਾ "ਚੜ੍ਹ ਜਾ ਬੱਚਾ ਸੂਨੀ 'ਤੇ" ਵਾਲਾ ਨਿਯਮ ਪਰਖ ਕੇ ਦੇਖਣ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਕਾਰਗਰ ਹੈ?

ਅਸੀਂ, "ਸਗਲੀ ਧਰਤੀ ਸਾਧ ਕੀ" ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਵਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ "ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ" ਦੇ ਉਲਟ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਵਿਛੋੜੇ ਗਏ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਤਾਘ ਤੱਕ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਸੰਭਾਲ ਦੀ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਇਛਾ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਉਕਤ ਧਾਰਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਕੋ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮੇਟੀ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਬਾਬਤ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ।

"ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ" ਪੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਲਾਲੂ ਨਹੀਂ ਟੱਪਦਾ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ ਜਦ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਭਾਵ ਉਸੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਫੇ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਸਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਟੱਕਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਅਦਰਸ਼ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖ਼ੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਪਿਆਰ ਜਾਂ ਤਰਸ ਵਿਚ ਭੋਜੀ ਫ਼ੌਰਨ ਕਰੋਸੀ ਨੇ ਇਹ ਹਾਲਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਭੈਣ ਭਾਈ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਦੋਸਤ, ਵਾਕਿਫ਼ਕਾਰ ਜਾਂ ਹਮਦਰਦ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਧਰ ਕੰਮ ਬਾਬਤ ਸੋਚਣਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਉਜੜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਉਜੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼ ਦੂਸਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮੜ੍ਹਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਾਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਮੂਹਕ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਭੰਨਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨਾਲ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਲੱਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਸੋਟਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਅਸੀਂ ਕਹਾਵਤ ਵੀ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

ਆਸਾ ਨਿਰਾਸਾ ਵਾਲੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਿਰਤੀ ਇਥੇ ਜ਼ਰੂਰ ਅਟਕ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਿਖੇ ਉਕਤ ਖ਼ਿਆਲ ਨੂੰ ਅਜੀਬੇ ਗ਼ਰੀਬ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗਾ। ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪਾਵਨ ਪੰਗਤੀਆਂ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ। ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ: "ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਜਗਿ ਮੋਹਨੀ ਜਿਨਿ ਮੋਹਿਆ ਸੰਸਾਰੁ" ਅਤੇ "ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਮਾਰੇ ਨਿਰਾਸੁ ਹੋਇ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਵੀਚਾਰੁ।" ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੌਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ "ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ ਜਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾ।"

ਪੱਤਰਕਾਰ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਥਕ ਦਰਦ

ਨੂੰ ਧਰਮਯੁਧ ਮੋਚਰੇ ਦੇ ਅਰੰਭਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਪਵਿਤਰ ਇਮਾਰਤ, ਜਿਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ, ਢਹਿਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਤੱਕ ਪੁਜੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੋਤਿਉਂ ਦੇਖਿਆ, ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਨ ਉਤੇ ਸਹਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਅਸਹਿ ਅਤੇ ਅਕਹਿ ਪੀੜਾ ਦੇ ਰੁਦਨ 'ਚੋਂ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਰੁਦਨ ਵਿਚ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਅਧਿਐਨ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਮੰਬਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਰਮ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਦੀ ਪਰਖ ਪਤਚੋਲ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਗ਼ਲਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਉ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵਾਰ ਵਾਰ, ਅਣਡਿੱਠ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਹੈ। ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰੋਤਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਤਾ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਡਾਲਾਰ, ਪੌਡਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਲਈ ਫਿਰਨਾ ਕਿਸੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਪੰਥ ਦਰਦੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਉਸ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ 'ਚ ਉਤਰਿਆ ਅਨੁਮਾਨ ਲਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਤੀ ਲਈ ਕੁੰਡਾ ਹੀ ਦਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਰਨਾ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਲਈ ਛੱਪੜ 'ਹੀ ਸਮੁੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਇਸਾਈਅਤ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਇਹੀ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, "ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦਾ ਨਿਰਵਾਹ ਇਤਿਹਾਸ ਪਰ ਹੈ।" ਧਰਮ ਨਦਰ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਖਬਰ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸੰਨਾਖਤ ਹੋ ਸਕੇ। ਪਰ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਕਾਰਿਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਮਾਸੂਮ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਘੁਸੇੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖਬਰ ਸਨਸਨੀਖੇਜ ਹੈ, ਜੋ ਉਤੇਜਨਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕਦੀ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਵਿਕਦੇ। ਪਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵੀ ਵਿਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤਾਬ ਜਿਤਨੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹੀ ਪਕੌੜਿਆਂ ਜੋਗੀ ਜਾਂ ਲਫ਼ਾੜਿਆਂ ਜੋਗੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਜਿਤਨਾ ਹੀ ਫਰਕ ਹੈ।

ਸਿੱਖੀ ਤਾਰੀਖੀ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਰੀਖੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਬਿੰਦੂ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੇ ਬਿੰਦੂ ਵੱਲ ਪਿਠ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਦਰਮਾ ਤੇ ਜਾਣਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲੁਤਫ਼ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਫ਼ਨਾਹ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫ਼ਨਾਹ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲੁਤਫ਼ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੀ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੋ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਵੇਂ ਇਹ ਚੰਦ ਸੂਰਜ, ਲੁਤਫ਼ ਤੇ ਫ਼ਨਾਹ ਵੀ ਦੋ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਪਿਠ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਅਨੰਤਤਾ ਵੱਲ ਭਟਕ ਜਾਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਅਨੰਤ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਕਤ ਬਿੰਬ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣਾ ਉਸ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਹੈ, "ਹਉ ਆਇਆ ਦੁਰਹੁ ਚਲਿ ਕੈ ਮੈ ਤਕੀ ਤਉ ਸਰਣਾਇ ਜੀਆ।" ਸਿੱਖ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੰਤਤਾ ਵੱਲ ਤੋਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਰੋਸ਼ਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਆਦਾ ਨਿਖਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਉਸ ਅਨੰਤਤਾ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਕਿਸੇ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਬਿੰਦੂ ਵੱਲ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਚਾਨਣ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਹੈ। ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤਾਂ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਪਰਿਪੂਰਣ ਸੰਪੰਨ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਹ ਕੋਈ ਵਿਕਾਸਗਤ ਰੇਖਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅੱਗੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਮਰਣ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਸੁੱਝ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੱਖ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਜਪੋ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੂਤਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਤੱਤ ਸਾਰ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਅਧੂਰੀ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ, ਇਕ ਸੰਪੰਨ ਪੂਰਨਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸਮਰਪਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਰਪਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਟਕਸਾਲ ਜਾਂ ਕੁਠਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਲੰਘਾਉਣਾ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਸਿੱਖ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਖਾਤਰ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਜੀਵਨ ਲਕਸ਼ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਿੱਖ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। "ਐਸੇ ਰਾਜ ਨ ਕਿਤੇ ਕਾਜਿ।" ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ ਮਨ ਅੰਦਰ ਮਾਣ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਅਭਿਆਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਭਿਆਨ ਪਤਨ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ, "ਰਾਜ ਤ ਮਾਨੰ ਅਭਿਆਨ ਤ ਹੀਨੰ।"

ਇਕ ਰਾਜ ਇਹ ਹੈ "ਨਾਨਕਿ ਰਾਜੁ ਚਲਾਇਆ ਸਚੁ ਕੋਟੁ ਸਤਾਈ ਨੀਵ ਚੈ।" ਇਸੇ ਦਾ ਛੁੱਟ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ ਸਨ, "ਛੁੱਟੁ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਪਿਰਥਮੀ ਗੁਰ ਅਰਜੁਨ ਕਉ ਦੇ ਆਇਓ।" ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਉਸ ਛੁੱਟ ਤੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਨੂੰ ਪਿਰਥਮੀ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਜੁਗਤ ਹੈ। ਇਹ ਜੁਗਤ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜ ਦਾ ਲਖ਼ਜ਼ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਅਧੀਨ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਗਾਲੀ, ਪਾਕੀ, ਭਾਰਤੀ, ਲਿੰਗ ਭੇਦ, ਵਰਣ ਵੰਡ, ਜਾਤ ਪਾਤ, ਫ਼ੂਆ ਫ਼ਾਤ ਦੇ ਰੋਗ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਕ ਹੀ ਭੇਦ ਬਾਕੀ ਬਚਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਦੂਜਾ ਮਨੁੱਖ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲੋ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ "ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ ਤੂੰ ਕਿਸੈ ਨ ਦਿਸਹਿ ਬਾਹਰਾ ਜੀਉ" ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ "ਬੋਗਮ ਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ" ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੀ ਸਿਮਰਤੀ 'ਚੋਂ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰ ਕੇ, ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਗੂਣੇ ਸਸਤਰ ਨਾਲ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬੀ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਪੁਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਬਚਲ ਰਾਜ ਦੇ "ਛੁੱਟੁ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਪਿਰਥਮੀ" ਵੱਲ ਇਕ ਕਦਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪੰਥ ਦੀ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਪਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਆਖਣਾ ਕਿ "ਪੰਥ ਕੀ ਜੋ ਰਾਖੋਗੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਰਹੋਗੀ ਨਾਥ" ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਪੰਥ ਵਿਚਲੀ ਵਧ ਰਹੀ ਵਿੱਥ ਨੂੰ ਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣਾ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ, "ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਜੋ ਰਾਖੋਗੇ ਪੰਥ ਕੀ ਰਹੋਗੀ ਨਾਥ, ਗ੍ਰੰਥ ਨਾ ਰਹਾ ਤੋ ਤੇਰਾ ਪੰਥ ਕੌਣ ਮਾਨੇਗੇ।"

ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਮੂਰਖ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਭੁਲਤ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਲਾਮਿਸਾਲ ਅਭਿਆਸ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪੰਥ ਦੇ ਨੀਤੀ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਕਾਇਨਾਤ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਅਮਲ ਜਲਵਾਗਰ ਹੋਵੇਗਾ ਉਦੋਂ ਇਸ ਵੇਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਲੋਕਰਾਜੀ ਵੋਟ ਤੰਤਰ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਰਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਤਰ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਹੈ। ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਗੁੰਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਣਗੀਆਂ ਜੇ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਜਾਰੀ ਪਰਾਗ ਤੇ ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ: ਝਲ ਵਲੱਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਚੰਗਾ ਸ਼ਗਨ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਬਹਿਸ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ। ਵੱਡੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪੈਂਤੜੇ ਮੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਪੂਰਵ-ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਦਖਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਲੋਚਕ ਆਪਣੇ ਪੈਂਤੜੇ ਉੱਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਕੱਟਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣਯੋਗ ਅਤੇ ਮਨਾਉਣਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੰਢੀ ਜੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਭਿੜਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਦੁੱਕੀ-ਤਿੱਕੀ ਲੋਕ ਵੀ ਫਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨ

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਕਰਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਲਿਖੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਰੁਲ ਜਾਣ ਵਰਗੇ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕਾਂ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਲੇਖ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਾਰ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇਗੀ। ਫਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਈਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

**ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-99150-91063**

ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਦੀ ਵੇਖਣਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ 'ਤਨ' ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ ਸਗੋਂ ਤਨਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕੇ 'ਮਨ' ਹੀ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲਮਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਲਮਕ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹਾਨ ਬਹਿਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਹਰ ਧਿਰ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਉਚਾ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਪੁਖਤਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ... ਪਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਜਜ਼ਬਾ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਬਲੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਪਲਟ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਰ-ਜਿੱਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਹਾਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਜੇਤੂ ਧਿਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਸਮਾਨਤਰ ਆਪਣੀ ਤੂਤੀ ਵਜਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਠਵਿਆਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ (ਹੁਣ ਰੂਸ) ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਿੱਖੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੰਮੀ ਬਹਿਸ ਛਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮਹਾਨ ਬਹਿਸ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਮਹਾਨ ਬਹਿਸ' ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਹੇਠ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਵਲੋਂ ਛਾਪੀ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਾਂ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ਆਪਣੇ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਹਿੱਲੀ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਡੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ-ਕਾਮੂ ਤੇ ਸਾਰਤਰ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 'ਅਵਚੇਤਨ ਜਗਤ' ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗ ਤੇ ਫਰਾਇਡ ਦੇ ਸਿੰਗ ਫਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ। ਪਰ ਕੁੰਡੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 'ਵਤੋਵੇਂ ਖਾਣੀ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਸੂਫੀਵਾਦ ਦੇ ਰੋਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ 'ਸੇਧ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਲੰਮਾ ਯੁੱਧ ਲੜਿਆ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ ਅਖਬਾਰ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਨੂੰ 'ਸੇਧ' ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੀ ਲੋੜ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਇਕ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲਿਖਣਾ ਪਿਆ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ-ਅਜੀਤ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਨੇ ਵੀਰ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਮਿਲਾਪ, ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ ਅਤੇ ਵੀਰ ਅਰਜਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯਾਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਤੀਹ ਸਾਲ ਤੱਕ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ 15 ਤੋਂ 20% ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਬੰਗਾਲ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਯੂ.ਪੀ. ਜਾਂ ਐਮ.ਪੀ. ਤੋਂ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਵਾਸੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਬਹਿਸ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ. ਅਮਰਜੀਤ ਪਰਾਗ ਤੇ ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਖਲੋਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਵੀਰ ਇਕ ਢਿੱਲੀ ਮੱਠੀ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਖੱਟਾ-ਸਿੱਠਾ ਸਵਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਂਝ ਦੀ ਇਹੋ ਮਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੋਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜੋ ਸੱਜਣ ਖਲੋਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ, ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਯੂ.ਕੇ.) ਅਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਗੈਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਹੱਕ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਸੱਜਣ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੜਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਨਿਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਠੱਕਵਾਂ ਤੇ ਢੁੱਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ। ਬਸ, ਸ਼ਰਤ ਇਕੋ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਜੁੱਟ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਅਣਦਿੰਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਰੀਆਈ ਅਤੇ ਅਣਆਰੀਆਈ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਰੋਧਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਇਸ ਜਿੱਤ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਹਰ ਆਲੋਚਕ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਵੇ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਹਮਦਰਦ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਚੌਕਤਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਜੁਗਤਾਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਭਾਰੂ ਹਨ, ਪਰ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਹਾਰੀ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਧਾਂਤਕ ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਅਤੇ ਆਪ੍ਰਸੰਗਕ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨ ਭਰਾ-ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਉਭਰ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣਗੇ। ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਇਕ ਆਰਟੀਕਲ ਰਾਹੀਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਰੰਗ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਰਵਿੰਦ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ, ਗੁਰਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਦਰਦ ਦੀ ਹਰ ਪਰਤ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਤੌਹਫਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਗੰਭੀਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਮੁਤਾਲਿਆ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵਰਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ।

ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਰੁਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ-ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਿਘਾਰ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਡੰਡੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਪੁੱਜੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਚਿਣਗ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਕਈ ਦਾਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਕਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਸ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਉਦਾਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਕ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਡਾਹ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਰੁਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ-ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਿਘਾਰ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਡੰਡੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਪੁੱਜੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਚਿਣਗ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਕਈ ਦਾਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਕਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਸ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਉਦਾਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਕ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਡਾਹ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਪੁੱਜੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਚਿਣਗ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਕਈ ਦਾਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਕਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਸ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਉਦਾਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਕ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਡਾਹ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤ ਅਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਹਾਕਮ ਆਪਣੇ ਹੋਠਾਂ ਉਬਲ ਰਹੇ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਸਤਹਿ ਅਜੇ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਸੁਣਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜੋ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ ਤਰਿਆ ਜਾਂਦਿਆ ਰਾਹੀਆ ਵੇ, ਹੋਠਾਂ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਭਲ ਕੇ ਤੁਰ, ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਤਿਲਕ ਜਾਣ ਅਤੇ ਤੂੰ ਮਰ ਵੱਝੇ।" ਕੁਰੀਏ ਕੁਰੀਏ ਵੈਦਿਆ ਤਲਿ ਗਾਤਾ ਮਹਰੇਰੂ॥ ਵੇਖੋ ਛਿਟਕਿ ਬੀਵਦੇ, ਜਾਮਿ ਖਿਸੰਦੇ ਪੇਰੂ॥ (ਪੰਨਾ 1095)

ਸਾਰੇ ਦਰਦ ਉਤਰ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਇਤਿਹਾਸ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਕੱਟਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜਨੂੰਨੀ ਵਿਚ ਦਾਨਾ ਤੇ ਬੀਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਘੁਲੇ-ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਪਰ ਸੰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਕਲਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ 'ਆਪਣਿਆਂ' ਦੀਆਂ ਅਕਲਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪਰਦਾ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਚਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੀਦਾਵਰ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਦੀਦਾਵਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਤਫਾਕਵੱਸ 'ਸੰਤ', 'ਜਰਨੈਲ' ਅਤੇ 'ਸਿੰਘ' ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦਾ ਜਗਮਗ ਦੀਪ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਉਲਟੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਭੰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੰਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗੰਦਲਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਵੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਲੰਮੀ ਨਦਰਿ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੇ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੁਧੀਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਖੂ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਅਜੇ ਆਉਣੀਆਂ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਇਹ ਬਹਿਸ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਪਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵਾਪਰੀਆਂ

ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਲਕੀਰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਜਿਸਮੋ-ਰੂਹ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲੰਘਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਸਿਦਕ-ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਿੱਕ ਤਾਣ ਕੇ ਖੜਾ ਸੀ। ਜੌਰਜ ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾਅ (1856-1950) ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸੇ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, "ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਡਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹਾਂ। ਫਰਾਂਸ ਇਕੱਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਤੇ ਮੇਰੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਰੀ ਇਕੱਲਤਾ ਕੀ ਕੀਮਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।"

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦਰਦ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਨੀਝ ਤੇ ਰੀਝ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, ਬੁੱਝਿਆ ਤੇ ਧੁਰ ਹਿਰਦੇ ਤੱਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ 150 ਸਾਲ ਲੰਮਾ ਇਹ ਦਰਦ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰਤੀਬ, ਸਿਦਕ, ਸ਼ਿਦਤ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਇਆ ਹੈ ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਇਹ ਦਰਦ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਹਿਰ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਬਹਿਸ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਲਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਕਿ "1984 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਖੰਜਰ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਤੀਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ 1984 ਵਿਚ ਸਿਮਟ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਅਤੀਤ ਦੀ ਗੱਲ ਸੰਭਵ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਕਲਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ 1984 ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ 1984 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ 'ਪਰਖ ਲਿਆ ਨੀ ਤੇਰਾ ਗਰਾਂ, ਹੁਣ ਨੀ ਰਹਿਣਾ ਤੇਰੇ ਗਰਾਂ' ਦੀ ਸੱਦ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਵਿਚ ਉਤਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੱਦ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਰ ਪਰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਆਲੋਚਕ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਖਣਗੇ, ਯਕੀਨਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਦਲਣ ਤੇ ਬਦਲਾਉਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਾਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹੋ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਆਲੋਚਕ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਇਕੋ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੜੋਤ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਾਗ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨੈਤਿਕ/ਰੂਹਾਨੀ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਖੇਡ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਰਗੀ ਰੀਝ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਪੀਘ ਹੀ ਬੂਟਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਾਗ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਅਸਿੱਧੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਰਾਗ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਨਿੱਘੇ ਦੋਸਤ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਫਲਸਫ਼ਾਨਾ ਅਲਵਲੱਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ?

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮੋਢਾ ਵਰਤ ਕੇ ਬੜੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਤੱਤ ਸਰੂਪ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਇੰਨੇ ਅਣਜਾਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਾ ਆਏ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਮਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਟਕਰਾਓ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਟਕਰਾਓ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਇਸ ਟਕਰਾਓ ਦੇ ਮੂਲ ਤਰਕ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਪਾਏ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਟਕਰਾਓ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਰੂਪ ਜਾਂ ਮੂਲਵਾਦੀ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ

ਮਹਾਂਬਿਰਤਾਂਤ, ਨਵਾਂ ਦੌਰ, ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਸੁਪਨਾ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਕਰਤੋਂ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਪ੍ਰਿੰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਾਗ ਨੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਨੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਤਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ:

“ਉਪ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਤੇ ਕੁਆਂਟਮ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਜੋਕੀ ਖੋਜ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਲਪ, ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਪੇਖ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਸਮਾਜਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ, ਮਾਨਵਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਚਿੰਤਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਬੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਭੌਤਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਕਿਧਰੇ ਗਹਿਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਕਾਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਗਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰਵਿਸ਼ਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੇ ਆਤਮਸਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਰੂਪਕ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਵੀਂ ਸੂਝਬੂਝ ਤੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਆ ਰਹੀ ਭਲਕ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੈ। ਫਿਰਕਾ-ਆਧਾਰਿਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਖਾਤਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਪਿਛਲੇ ਭੇਡ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।”

ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਘੱਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁੱਝ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਵਾਕਈ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਆਂਟਮ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਜੋਕੀ ਖੋਜ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਭੌਤਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਡੂੰਘੇਰੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸੂਤਰ

ਵਿਚ ਬੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਦੀ ਵੀ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਪਏਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ ਦੀ ਗੱਲ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਛਪਵਾਉਣੀ ਕਿਸੇ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਫਲਸਫ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮਿਲਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਲਈ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਨੂੰ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਭਾਣੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਬੋਤਕੀ ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਆਈ, ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨ ਲੈਣ। ਕੁਆਂਟਮ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ

ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਘੱਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁੱਝ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਵਾਕਈ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਆਂਟਮ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਜੋਕੀ ਖੋਜ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਭੌਤਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਡੂੰਘੇਰੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਬੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਦੀ ਵੀ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਪਏਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ ਦੀ ਗੱਲ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਛਪਵਾਉਣੀ ਕਿਸੇ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੇ ਅਜਿਹੇ ਬੇਤੁਕੇਪਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਤਰਕ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਰਪ ਦੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਕਾਲ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਸਗੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੋੜਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸਿਰ ਠੋਸਣਾ, ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਲੀਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਥਿਤ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਦੌਰ ਮੰਨ ਕੇ ਬੜੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਆਧਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਫਲਸਫ਼ੇ ਨਾਲ ਵਾਬਸਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਵੇਰਵਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਚਿੰਤਕ, ਯਾਂ ਫਰੈਂਕਫੋਰਟ ਲਿਓਤਾਰਦ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਹੁਬਹੂ ਪਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਲਿਓਤਾਰਦ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕੁਆਂਟਮ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਜੋਕੀ ਖੋਜ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਰਹੱਸਮਈ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਫਲਸਫ਼ੇ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੰਗਠਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਉਸਾਰੂ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਨੂੰ ਲਿਓਤਾਰਦ ਜਾਂ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਫਲਸਫ਼ੇ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਉਹ ਸੁਣੀ ਸੁਣਾਈ ਗੱਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਓਤਾਰਦ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਉਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਧੱਕੇ ਨਾਲ (ਦੁਰ) ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਫਲਸਫ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਤਰਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਸਮੇਤ ਨਵੇਂ ਪੱਛਮੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੱਛਮ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਮਨਸੂਬੇ ਦੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੂਖਮ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ

ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੱਛਮ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਮੁੱਢੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੀਆਂ ਚਿੰਤਨਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇੱਥੇ, ਉਤਰਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮਕਸਦ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਚਿੰਤਨ ਧਾਰਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਖਾਸ ਚਿੰਤਨ ਧਾਰਾ ਦੀ

ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਸਮਝ ਹੋਵੇ। ਉਜ ਵੀ ਨਿਊਟਨ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਕੁਆਂਟਮ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੰਮੀ ਫ਼ਾਲ ਹੈ। ਨਿਊਟਨ ਦਾ ਕਾਂਤ ਉਤੇ, ਕਾਂਤ ਦਾ ਹੇਗਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦੌਰਾਂ ਵਿਚ, ਮਨੁੱਖਵਾਦ, ਹੋਂਦਵਾਦ, ਸੰਰਚਨਾਵਾਦ, ਤੋਂ ਫਿਰ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਆਦਿਕ ਚਿੰਤਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਹਨ 'ਚੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵੇ ਲੁਪਤ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਦਾ ਅਸਲ ਸੰਦਰਭ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਜੇ ਹੁਣ ਲਿਓਤਾਰਦ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਧਰ ਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਿਸਚਿਤ ਨਿਯਮ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਕਣਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਆਂਟਮ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਇਕ ਨਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਖੇਡ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਨੂੰ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਲਿਓਤਾਰਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸਥਾਪਤ ਖੇਡ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਹਿਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਲਿਓਤਾਰਦ ਦੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਥਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਲਿਓਤਾਰਦ ਇਹ ਰਾਹ ਖੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹਾਂਬਿਰਤਾਂਤ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਹਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਹ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜਿੱਤ ਤੇ ਅਟੱਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਲਿਓਤਾਰਦ ਭਾਸ਼ਾ ਖੇਡ ਵਿਚ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇਪਣ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਅਣਦੱਸੇ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ ਲਿਓਤਾਰਦ ਦੇ ਇਸ ਫਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਭਾਰਤੀ ਧਰਮ ਮਾਰਗ ਨਾਂ ਦੀ ਮਹਾਂਬਿਰਤਾਂਤਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਧਰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਫਲਸਫ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਇਸਦਾ ਇਕ ਸੰਗਠਿਤ ਮਹਾਂਬਿਰਤਾਂਤ ਬਣਨਾ ਤਾਂ ਅਸਲੋਂ

ਆਧੁਨਿਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਨੇ ਤਾਂ ਬਜਾਏ ਇਸ ਮਹਾਂਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਨ ਦੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਮੁੱਢੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚਲੀ ਇਹ ਵਿਰੋਧਤਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਕਸਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਬਾਰੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕੀ? ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਫਿਤਰਤ ਹੀ ਇਸ ਚਿੰਤਨ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਵਿਚਲੀ ਨਿਰੰਕਸ਼ਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਿਓਤਾਰਦ ਤਾਂ ਇਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜੋ ਕੁਆਂਟਮ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਜਾਗਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਿਆਂ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਇਲਹਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਹਾਂਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਨੂੰ ਹਉਆ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਮਨਕਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮਵਾਦ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਬੇਪਨਾਹ ਧਾਰਮਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਭਾਸ਼ਕ ਬਹੁਲਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੌਮੀ ਰਾਜ ਬਣਾ ਧਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੰਨਸੁਵੰਨਤਾ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਿੱਖ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਤੇ ਆਰਥਕ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਪੀੜੇ ਹੋਏ, ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਅਪਮਾਨ, ਤਸੱਦਦ, ਤੇ ਪੀੜ ਦੇ ਕਦੇ ਨਾ ਰੁਕਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਇੱਕ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਮਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਈ ਉਤੇ ਬਿਗਾਨਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਮੁਲਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਉਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਧਿਰ ਹੋਣ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾ ਤਹਿਤ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦਮਨਕਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਮਜ਼ਲੂਮ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਇਹ ਜਨਾਜ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੋਚ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਮੂਰਖ ਸਮਝ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਕਸਰਤ ਤੋਂ ਉਹ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਵਿਹਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਤਮਾਸ਼ਗਿਰੀ ਦਾ ਚੰਗਾ ਸਾਧਨ ਹੈ?

ਲੇਖ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਸੱਤਾ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਜੋੜੇਦਾਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਜੇ ਭੌਤਿਕ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਨੈਤਿਕ ਜਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਨੈਤਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਅਰਥਾਂ ਤੱਕ ਸਿਮਟ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਂ ਵਰਤਣਾ ਉਤਰਆਧੁਨਿਕ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਤੇ ਉਲਝੇ ਹੋਣਾ ਦੇਕਾਰਤੀ ਦਵੈਤ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਜਲਸਾ? ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ, ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹੋ ਕੜੀ ਘੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਹੀ ਗੱਲ ਸਿੱਖੀ ਦੀ, ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਲੇਖਕ ਇਸ ਮਨੋਤ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਕੋਈ ਨਿਰਗੁਣ ਭਗਤੀ ਧਾਰਾ ਵਾਲੀ ਲਹਿਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿੱਖੀ ਹੈ ਹੀ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਂ। ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਗੁਣ ਨੂੰ ਛੁਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਵੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਿਰਗੁਣ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਇਕਾਈਆਂ ਜਾਂ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਖੇਡ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖੀ ਸਾਜੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਮਹਿਜ਼ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲ ਰਹੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨਅੰਤਰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਤੇ ਨਿਰਾਲਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸੀ। ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੰਸਥਾਈਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਹਿਰ ਵਸਾਏ, ਨਵੇਂ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮਾਹੌਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ, ਨਵੀਂ ਲਿਪੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਦੁਨਿਆਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਅਮਲ ਦਾ ਇਕ ਨਿਰਗੁਣ ਪਹਿਲੂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਸਰਗੁਣ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮਨਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ, ਫੌਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ, ਕਿਲੇ ਬਣਾਏ, ਜੁੱਧ ਲੜੇ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਅਮਲਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਉਘਾੜ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਬਦਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ।

ਲੇਖਕ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਸੂਰਤਿ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਨਿਹਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀਆਂ ਤੇ ਹਨੇਰਗਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਰਕਤ ਸਾਧੂ ਵਾਂਗ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਨਾ ਕਰੇ ਬਲਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜਦਿਆਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੂਝੇ। ਉਸ ਖਾਲਸੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ-ਰਾਜਸੀ-ਸਮਾਜਿਕ ਪਸਾਰ ਸਿਰਜਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੀਮਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਥਾਪਤ ਮਹਾਂਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਕੁਚਲੇ ਤੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣ? ਜਿਸ ਭਾਰਤੀਅਤਾ ਦੀ ਉਹ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਘਾਤਕ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਹਿਹੋਂਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਘੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਅੰਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤਵਰਜ ਸੰਕਰ ਵੱਲੋਂ ਬੋਧੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਘਾਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਵੱਸਣ ਤੇ ਵਿਗਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਬੋਧੀ ਲੋਕ ਤਿੱਬਤ, ਚੀਨ, ਬਰਮਾ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਥਾਈਲੈਂਡ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਤੇ ਜਪਾਨ ਆਦਿਕ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਵਸੇ ਤੇ ਵਿਗਸੇ ਪਰ ਇਸ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਲੁਪਤ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਬੋਧੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਢਾਲ ਸਕਣ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਸਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਮੁਲਕ ਬਗ਼ੈਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਪਰਾਗ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਅਸਹਿਮਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਸਦਕਾ ਇੱਕ ਸੰਜੀਦਾ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਣਾ ਔਖਾ ਸੀ। ਗੋਸ਼ਟਿ ਦਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਰਹਿਣਾ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਭਾਰੀ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਖੁਦ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਹੈ...

ਬਣਾ ਲਵੇ। ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੀ ਕਾਣ ਮੇਟਣਾ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ। ਪਰ ਇਥੇ ਤਾਂ ਅਖਬਾਰੀ ਨਸੀਹਤਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਕਾਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਰਮ ਸਮਝੋ ਬਗ਼ੈਰ, ਐਵੇਂ ਤੈਸ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਸੇ ਗ਼ਰੀਬ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਆਣਾ ਬਾਪ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਲਈ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਹਰਕਤ ਤੋਂ ਵਰਜਦਾ ਹੈ। ਵਰਜਣ ਵਾਲੇ ਬਾਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ ਸਿੱਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਦਾ ਅਰਥ ਖੜਕਣਾ ਜਾਂ ਖੜਕਾਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਜਾਂ ਤੁਰਤ ਫ਼ਰਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਦੇਹ ਪੱਖੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੁਰਤੀ ਪੱਖੋਂ ਵੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਹੋਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੋਟ ਤੰਤਰ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਨਾ ਕੇ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕਣ ਦੇ ਹਲਾਤ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕਿਹੜੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਕੇ, ਆਉਂਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ, ਸਮੂਹ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁਝੇ ਝੋਕ ਦਿਤਾ। ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਢੋਣਾ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਜ਼ਬਾਜ਼ ਬੇੜੀਆਂ ਤਾਰਦੇ ਨਹੀਂ ਡੋਬਦੇ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਤਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਨੇ ਇਵੇਂ ਖ਼ਬਰਕਾਰ ਕੀਤਾ: ਜੋ ਜਗੇ ਉਸਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬੰਨ੍ਹਦਾ, ਰਾਤ ਦਾ ਹਾਕਮ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ ਹੈ।

ਕਿੱਥੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਬੇਦਾਵਾ?

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਆਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪੈਣ ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਚਲੇ ਆਏ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਦੇ ਮਿਹਣਾ ਦੇਣ ਉੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਉੱਤੇ ਲੜਾਈ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜਿਆ। ਪਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤਰਕ ਉਪਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ. ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਾਘੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਮਾਘੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾਤਨ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਜੰਗ ਭਾਵੇਂ ਵੈਸਾਖ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਮੇਲਾ ਮਾਘ ਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਲੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟੱਟੀ ਗੰਢੀ ਸਾਹਿਬ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦੋ ਦਿਨ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਇਕ ਮਾਘ ਨੂੰ ਮਾਘੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ 21 ਵੈਸਾਖ ਭਾਵ 3 ਜਾਂ 4 ਮਈ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾਤਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਕਈ ਸਵਾਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

1. ਕੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਐਨੇ ਹੀ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਸਨ ਜੋ ਭੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਹਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਗਏ।
2. ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਅਨੰਦਗੜ੍ਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੁਗਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਘੇਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਸਨ?
3. ਜਿਸ ਕਾਗਜ਼ ਉਪਰ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਐਨਾ ਚਿਰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਗ-ਰੱਖੇ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ। ਕੀ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਗਲਿਆ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਸਤਾਰ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੰਗ ਮਗਰੋਂ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ 'ਨੀਲਾ ਬਾਣਾ' ਪਹਿਨਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਸ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾਤਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਬੇਦਾਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ? ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

4. ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਦਾ ਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਆਖਰ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾਤਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਜੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਕੇ ਆ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਜਦ ਘਰ ਪਰਤੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਝਾੜਝੜ ਕੀਤੀ। ਅੰਤ ਉਹ ਸਿੰਘ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਉੱਤੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਵਿਰੁਧ ਲੜੇ ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਲੱਭਦਿਆਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਲੜੀਵਾਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਨੇ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ

ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੇਦਾਵਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੂਰਖ ਭਗਵੰਤ' (ਜੀਵਨੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ) ਵਿਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਾਤੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਇਤਿਹਾਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਈਅਰ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿੱਖਸ ਇਨ ਫਰਮੈਂਟ' (ਬੈਟਲਜ਼ ਆਫ ਦਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਜ) ਵਿਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੇਦਾਵੇ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲਯੋਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ 'ਸਿੱਖਸ ਇਨ ਹਿਸਟਰੀ' ਵਿਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੇਦਾਵੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕਿਆਂ ਭਰਪੂਰ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਹ ਰੀਤ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਈ? ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ' ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 222 ਉੱਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹੁਬਹੂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੂਰਾਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੋਭਾ' ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਵੀ 'ਸੈਨਾਪਤੀ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਗਿਆਰਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੀ, ਸੁਨੋ ਬਿਥਿ ਸਾਈ। ਬੁਰੀ ਹੋਤ, ਤੁਮਰੇ ਸਿਰ ਭਾਈ। ਯਉ ਸਭ ਸੋ ਤਉ ਹਦ ਲਿਖਵਾਏ। ਹੋਹੁ ਤਯਾਰ, ਤਬੈ ਫੁਰਮਾਏ। ਆਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਹਰ ਬੁਰੇ ਭਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਿਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ 'ਲੋਕ ਰਾਏ' ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਪ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਦੀ ਬੜੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਬਹੁਸੰਮਤੀ (ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ) ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਫ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, 'ਬੁਰਾ ਹੋਤ, ਤੁਮਰੇ ਸਿਰ ਭਾਈ' (ਜੇ ਕੁਛ ਬੁਰਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਹੋਵੇਗੀ)। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ ਹੀ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਚੌਪਈ ਦੇ ਚਾਰੇ ਚਰਨ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਾਂ ਇਉਂ ਹੀ ਜਚਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, "ਹੁਣ ਜੋ ਵੀ ਚੰਗੀ ਮਾਤੀ ਵਾਪਰੇ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਚਲੋ, ਤਿਆਰ ਹੋਵੋ।" (ਹੋਹੁ ਤਯਾਰ ਤਬੈ ਫੁਰਮਾਏ) ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲਈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡ ਤੁਰੇ। ਉਸ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉ ਪੰਗਤੀ (ਯਉ ਸਭ ਸੋ ਤਉ ਹਦ ਲਿਖਵਾਏ) ਵਿਚ 'ਹਦ ਲਿਖਵਾਏ' ਹੀ ਟਪਲਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 'ਬੇਦਾਵਾ' ਲਿਖਵਾ ਲਿਆ। ਪਰ 'ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਿਆ'

ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਸਿੱਖ (ਚਾਲੀ ਜਾਂ ਡੇਢ ਹਜ਼ਾਰ) ਬੇਦਾਵਾ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੈਨਾਪਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇ, ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਸੈਨਾਪਤੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਹਦ ਲਿਖਵਾਏ' ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਤੁਕਾਤ ਤੇ ਚੌਪਈ ਦਾ ਚੌਥਾ ਚਰਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੇਵਲ ਭਰਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ 'ਲਿਖਵਾ ਲੋ ਮੈਥੋਂ', ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ' ਜਾਂ 'ਲਿਖ ਦਿਓ, ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।' 'ਇਹ ਲਿਖਵਾ ਲੋ' ਤੇ 'ਲਿਖ ਦਿਓ' ਰਸਮੀ ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਮਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ, ਸੈਨਾਪਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਵਰਗਾ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਉਕਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਨਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 1797 ਈਸਵੀ ਵਿਚ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਲਿਖਿਆ। ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਸੈਨਾਪਤੀ ਦੇ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੋਭਾ' ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੰਗਤੀਆਂ ਜਿਉਂ ਦੀਆਂ ਤਿਉਂ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ'



ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ: ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਾ, ਸੁਨੋ ਚਿਤ ਲਾਈ। ਬੁਰੇ ਹੋਤ, ਤੁਮਰੇ ਸਿਰ ਭਾਈ। ਤੁਮ ਯਹਿ ਬਾਤ ਭੇਵ ਨਹਿ ਜਾਨੋ। ਬਾਰਕ ਹੋ, ਬਚ ਐਸ ਬਖਾਨੋ। 241 ਯੋ ਕਹ ਸਭ ਸੋ ਹੱਦ ਲਿਖਾਈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਬਿਦਾਵ ਕਰਾਈ। ਇਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਿਲਾਸ, ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ 93 ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਭੁਲੇਖਾ ਇਥੇ ਲੱਗਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੈਨਾਪਤੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਹਦ ਲਿਖਵਾਏ' ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਵਿਚ 'ਹੱਦ ਲਿਖਾਈ' ਬਣ ਗਏ। ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ 'ਸਿੱਖੀ ਗੁਰੂ ਬਿਦਾਵ ਕਰਾਈ' ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਵਾਲਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ੰਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, 'ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮੁਕਤਸਰ (ਮੁਕਤਸਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ) ਬੇਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰਿਆਂ ਹੀ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਪੈਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ 'ਬੇਦਾਵਾ' ਲਿਖਵਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ? ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ? ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਚਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ ਇਕ ਤੁਕ ਜੋਤੀ 'ਤੁਮ ਹਮ

ਗੁਰੂ ਨਾ ਹਮ ਤੁਮ ਸਿੱਖ'। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੇਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਸਣੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵਹੀਰ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵਿਛੜ ਗਈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮਸੰਦ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਸਨ ਜੋ ਰਾਜਾ ਕੋਸਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਹਾਥੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਰਾਤ ਚੋਰੀ ਨੱਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਦੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਖਸ਼ਾਇਆ। ਫਿਰ ਕੀ ਹੈ ਬੇਦਾਵੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ? ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ) ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਵਰੂਪ ਸਿੰਘ ਕੌਸ਼ਿਕ ਰਚਿਤ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਰਾਮਆਣੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਿੰਡ ਰੁਪਾਣੇ ਅਤੇ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਝੈਲ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਦੀਨਾ ਕਾਂਗੜ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪੱਟੀ ਦੇ ਭਾਈ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਦੇਸ ਰਾਜ ਵੜੇਚ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਝਬਾਲ ਦੀ ਮਾਈ ਭਾਗੋ

ਜਾਏਗਾ। ਰਾਮੇਆਣਾ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਫੌਜ ਜਦੋਂ ਰੁਪੇਆਣੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੀਲ ਅੱਗੇ ਗਈ ਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਉੱਤੇ ਪੂੜ ਉਡਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਵਹੀਰ ਇਕਦਮ ਚੌਕਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਨੇਤਾ ਚੁਕ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਬੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਪੂੜ ਦੇ ਬੱਦਲ ਕੁਝ ਪਤਲੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਧੁੰਦਲੇ ਚਿਹਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਮਾਝੇ ਦਾ ਜਥਾ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਆਣ ਖਲੋਤਾ। ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ। 'ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ' ਵਿਚ ਇਸ ਪੱਲ ਦਾ ਵਰਨਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਇਹ ਜਥਾ ਪੁੱਛਦਾ ਪੁੱਛਦਾ ਰਾਮੇਆਣਾ ਨਗਰੀ ਸੇ ਆਗੇ ਰੁਪੇਆਣਾ ਕੇ ਪਾਸ ਰੋਹੀ ਮੇਂ ਜਾਇ ਮਿਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਇਨੈ ਆਖਿਆ ਦੇਖ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਸੇ ਕਹਾ ਕਿ ਘੋੜੇ ਸੇ ਉਤਰ ਚਾਦਰਾ ਵਿਛਾਇ ਦੇਹ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇ ਬਾਤਚੀਤ ਕੀ ਜਾਏ'। ਇਥੋਂ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਝੈਲ ਜਥੇ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲੀਆ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫੇਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, "ਮਹਾਰਾਜ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਝਾ ਦੇਸ ਦੀ ਤਰਫ ਸੇ ਦਿਹਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਗੈਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾਏ ਦੇਤੇ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਗੇ ਸੇ ਬਾਕੀ ਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾ ਹਿੱਸਾ ਚੰਗੀ ਤਰਹ ਸੇ ਬਿਤੀਤ ਕਰ ਸਕੋ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪ ਕੇ ਸੇਵਕ ਬਨੇ ਰਹੀਏ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲਾਹੌਰੀਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੁਲਾਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਲਾਹ ਦੀ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਘਰ-ਘਾਟ, ਆਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਫੁਲਵਾੜੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਹੁਣ ਵੀ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਸੁਲਾਹ ਦਾ ਇਹ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮਝੈਲ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਿੰਨੇ ਕਰਤੋ ਸ਼ਬਦ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵਰਤੇ, ਉਨੇ ਕਠੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈਣ ਲਈ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਆਏ ਹੋ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਝਗੜੇ ਨਿਬੇੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੋਈ, ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਡਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਦਿੱਲੀ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਆਖਿਆ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਖਲ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਆ ਗਏ ਹੋ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਜਿਆ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।" ਸਿੱਖ ਹੋਤਿ ਲੈਬੋ ਉਪਦੇਸ਼। ਦੇਹੁ ਹਮੇ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। 3 ਹਮਰੇ ਝਗਰੇ ਚਹੁਹੁ ਨਿਬੇਰਾ। ਕਹਾਂ ਗਏ ਤੁਮ ਪੂਰਬ ਵੇਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਕੇ ਭਾ ਕਾਰਨ। ਨਹਿ ਗਮਨੇ ਨਹਿ ਕਰਯੋ ਉਚਾਰਨਿ। ਨਿਜ-ਨਿਜ ਸਦਨ ਬਿਰੇ ਡਰ ਧਾਰਯੋ। ਪੁਨ ਨੌਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ਭਏ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਸਿਰ ਦੇਨ ਗਏ ਹੈ। ਕਿਨਹੂੰ ਕਹਯੋ ਨ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ। ਪਰਯੋ ਨ ਕੋਉ ਝਗਰ ਮਝਾਰੀ। ਅਥਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨਿਕੋ ਆਏ। ਕਹਨਿ ਬਾਕ ਕੋ ਨਹਿਨ ਲਜਾਏ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਨ ਆਗੇ ਸੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲੀਏ ਨੇ ਕਹਾ, "ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ, ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਇਸੇ ਤਰਹ ਰਹਿਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਮਾਰੇ ਸੇ ਆਪ ਕੀ ਸਿੱਖੀ ਨਹੀਂ ਨਿਭ ਸਕਦੀ, ਹਮ ਵਾਪਸ ਜਾਤੇ ਹੈ।" ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਗੇ ਸੇ ਕਹਾ, "...ਜੇ ਤੁਮ ਆਏ ਹੋ ਤਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਜਾਈਏ ਕਿ ਆਜ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਜੋਗੀਆ ਵੀਰਾ! ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਜਾਣੀ!

ਆਪ ਦੇ ਨਾਥ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖ ਦੇਵੀ। ਇੱਥੇ ਹੁਣ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨਹੀਂ, 'ਸਿੱਖ' ਵਸਦੀਐ! ਬਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਨੂੰ ਕਹੀਂ, ਇੱਥੇ ਹੁਣ ਗੋਰੀ ਦੀਆਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਉਂਦੀਆਂ, ਡਿੱਸਕੋ-ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਕੰਨ ਪਾੜਦੇ! ਇੱਥੇ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਮਧਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ, "ਮੁੰਨੀ ਬਦਨਾਮ ਹੁਈ ਡਾਰਲਿੰਗ ਤੇਰੇ ਲੀਏ" ਸਰਵਣ ਕਰਦੀਐ! ਗੱਭਰੂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ 'ਵਾਰਾਂ' ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ, "ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹੀ" ਦੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਉਂਦੇ ਐ! ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਸੌਂਕਣ ਦੇ ਮੇਲੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਾਡਲ-ਮੰਡੀ 'ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਐ! ਹੁਸਨ, ਮੰਡੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਲਾਮ ਹੁੰਦੇ! ਜੋਬਨ ਪਸੂਆਂ ਵਾਂਗ ਵਿਕਦੇ!

ਇੱਕ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਨਾਥ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਣੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਏ ਨਹੀਂ, ਅਮਲੀ ਜੰਮਦੀਐ! ਬਾਈ ਸਿਆ, ਅਮਲੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਐ! ਪਰ ਜੰਮੇ ਅਕਿੱਝਣ, ਬੰਦੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗੁਣ ਤਾਂ ਕੀ? ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਨੇ! ਗੋਆ ਵੇਲੇ ਹਰ ਕੋਈ ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾ ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ! ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ: ਜਿਚਰ ਪੈਨਨਿ ਖਾਵਨੇ ਤਿਚਰ ਰਖਨਿ ਗੰਢੁ॥ ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ ਕਿਛੁ ਨ ਹੋਵਈ ਤਿਤੁ ਦਿਨਿ ਬੋਲਨਿ ਗੰਧੁ॥

ਜੇ ਪ੍ਰਫੇਸਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣੀ! ਕਦੇ "ਟੈ" ਨਾ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯੋਧੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਈਆਂ ਅਤੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਛਿੱਤਰ ਖਾਂਦੇ ਐ! ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮਿਰਜੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰਾਂ ਅਤੇ ਭੱਬੇ ਦੀ ਸਿਫਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਫੈਨਸੀਡਰਿਲ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਐ! ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜੋਬਨ-ਮੰਤੀ ਹੀਰ ਮੰਗੂ ਚਾਰਦੇ ਰਾਂਝੇ ਲਈ ਚੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੁੱਟ ਕੇ ਲਿਜਾਂਦੀ, ਅਫੀਮ ਦਾ 'ਕੰਡਾ' ਦੇ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਐ! ਚੋਬਰਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ, ਝਨਾਂ ਦੇ ਪੱਤਣਾਂ ਵਾਂਗ ਖੁਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਐ!

ਜੇ ਕਿਤੇ ਮੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਹੀਂ, ਬਾਬਾ! ਤੇਰੀ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਵਾਲੀ ਯਾਰੀ ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ! ਹੁਣ ਇੱਥੇ 'ਤੇਰਾਂ-ਤੇਰਾਂ' ਨਹੀਂ, ਅੱਧ ਈ ਤੋਲਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਵੀਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਵੀਰ ਦਾ 'ਚੈਕ' ਉਡੀਕਦੀ ਹੈ! ਰੱਖਤੀ ਇਥੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ 'ਆੜ' ਬਣਦੀ ਜਾਂਦੀ ਐ! ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੋਬੇ ਸੁਲੱਖਣੀ ਪਤੀ-ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਡੀਕਦੀ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ 'ਸੁਲੱਖਣੀਆਂ' ਤਾਂ, ਲੋਟ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪਤੀ-ਦੇਵ ਦਾ "ਟੱਟੂ-ਪਾਰ" ਵੀ ਕਰਦਾ ਧਰਦੀਐ! ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਆਖੀਂ, ਇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੱਸਦੀਐ!! ਇੱਥੇ ਗਰੀਬ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਹਣਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ: ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੈ॥ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨ ਆਇਆ॥ ਮਰੇ ਜੁਆਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੀਐ! ਇੱਥੇ ਜੱਟ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਹਲ ਨਹੀਂ ਵਾਂਹੁੰਦਾ ਬਾਬਾ, ਭਈਆ ਟਰੈਕਟਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਜੱਟ ਦਾ ਪੁੱਤ

ਗੱਲ ਸੁਣੀਂ ਵੇ ਜੋਗੀਆ!

ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਫਿਲਮ ਦੇਖਦਾ ਹੁੰਦੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਲਾਹਣ ਪੀਂਦਾ ਹੁੰਦੈ!

ਜੋਗੀ ਵੀਰਿਆ! ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਦਾਨੀ, ਸਰਬੰਸ ਵਾਰਨ ਵਾਲਾ ਯੋਧਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦੇਵੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਡਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ! "ਪੋਥੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕਾ ਬਾਨੁ" ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹੁਣ ਸੂਰਮੇ ਯੋਧੇ ਮੈਦਾਨ-ਜੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ 'ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ' ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਣ ਤੁਰ ਪਏ! ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਾਲੇ! ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗੂੰ 'ਅਗਲੇ' ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਤੋਰਦੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਐ! ਹਾਂ, ਦੁਜਿਆਂ ਦੀ ਪੂਛ ਨੂੰ ਬੜਾ ਵੱਟ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਐ! ਕਹੀਂ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ-ਪੰਥ ਨੇ ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀ ਵਿਚ ਦਾਦੂ ਦੀ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਕਰਨ ਬਦਲੇ 'ਤਨਖਾਹ' ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਤੂੰ ਤਨਖਾਹ ਕਬੂਲ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ 'ਪੰਥਕ ਬੰਦੇ' ਤਾਂ ਸ਼ਰ੍ਰੋਆਮ ਤਿਲਕ ਲੁਆਈ ਜਾਂਦੇ ਐ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਕਿਹੜੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟੀਏ? ਤਨਖਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਗੋਲਦੇ ਈ ਕੱਖ ਨਹੀਂ! ਗਿੱਟੇ ਉਤੇ ਡੰਡਾ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਲੱਤ ਫਿਰ ਉਥੇ ਈ ਧਰ ਲੈਂਦੇ ਐ ਜੀ! ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਇੱਥੇ ਸਾਧ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬੜੇ ਹਨ ਜੀ, ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ! ਪਰ ਤੇਰਾ ਪੰਥ ਟੁੱਟੇ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੀ! ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਸੱਚੇ!

ਜੋਗੀ ਵੀਰਿਆ! ਜੇ ਕਿਤੇ ਤੈਨੂੰ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਮਿਲ ਜਾਵੇ! ਹਾਏ ਉਏ ਰੱਬਾ!! ਤਾਂ ਕਹੀਂ!!! "ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭ॥ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਜਗਿ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ॥" ਹੁਣ ਕੋਈ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕਦੋਂ ਚਰਨ ਪਾਉ ਜੀ? ਅਸੀਂ, "ਮਨੁ ਚਾਉ ਭਇਆ ਪ੍ਰਭ ਆਗਮੁ ਸੁਣਿਆ॥ ਹਰਿ ਮੰਗਲ ਗਾਉ ਸਖੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਦਰਿ ਬਣਿਆ॥" ਕਦੋਂ ਦੁਹਰਾ ਸਕਾਂਗੇ ਜੀ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੀ "ਸਿੰਧੂ ਛੁਪਿ ਬੈਠੇ ਪਰਬਤੀ॥ ਕਾਉਣ ਜਗਿ ਕਉ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥" ਵਾਲਾ ਕਲਜੁੰਗ ਇੱਥੇ ਆਪਹੁਦਰਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦੈ! ਇਥੇ ਤਾਂ "ਸਹਸ ਖਟੇ ਲਖਿ ਕਉ ਉਨਿ ਧਾਵੈ॥ ਤ੍ਰਿਪਤ ਨ ਆਵੈ॥ ਮਾਇਆ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ॥" ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ਜੀ! ਹੁਣ ਤਾਂ "ਨਿਰਵੈਰੈ ਸੰਗ ਵੈਰੁ ਰਚਾਇਦਾ॥ ਅਪਣੈ ਘਰਿ ਲੂਕੈ ਲਾਇ॥" ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੱਥੇ, "ਖੂਨ ਕੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਵੀਅਹਿ ਨਾਨਕੁ॥ ਰਤੁ ਕਾ ਕੁੰਗੁ ਪਾਇ ਵੇ ਲਾਲੇ॥" ਹੀ ਸੁਣੀਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, "ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਸਾਈ॥ ਧਰਮ ਪੰਥਿ ਕਰ ਉਡਰਿਆ॥ ਕੂੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਬੁ ਚੰਦਰਮਾ॥ ਦੀਸੇ ਨਾਹੀ ਕਿਹੁ ਚੜਿਆ॥" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਪ ਦੀ ਜੰਝ ਕਾਬਲੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋਗੀ ਦਾਨ ਮੰਗਿਆ

ਜਾਂਦੈ! ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਛੁਪ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੂੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਜੀ!

"ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਖੀ ਜਾਇ॥ ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ॥" ਤਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਹਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਪੱਤ ਲੁਹਾ ਕੇ ਵੀ ਦਾਰੂ-ਮੁਰਗਾ ਸੇਵਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੀ! ਉਹ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇ ਵਾਂਗੂੰ ਕੋਰੜੇ ਖਾਣ ਨਹੀਂ ਗਿੱਝੇ ਜੀ! ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ "ਬੁੱਢੇ-ਢੰਗੇ" ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਆਦੀ ਐ! ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇੱਥੇ ਖ਼ਾਲਸਾ-ਰਾਜ ਦੇ ਉਸਰੰਈਆਂ ਅਕਾਲੀ ਫੁਲਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਏ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੀ! ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਹਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਭੇਜਿਓ! ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਘੱਟ ਅਤੇ 'ਖੋਰੂ ਪਾਉ' ਵੱਧ ਨੇ ਜੀ!

ਜੋਗੀ ਵੀਰਿਆ! ਜੇ ਕਿਤੇ ਡਾਕਟਰ ਅੰਬੇਦਕਰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਹੀਂ, ਬਾਬਾ! ਤੇਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਤਰਸ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬਣਿਆ



ਵਿਅੰਗ

ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੋਗੀ ਕੁੱਸਾ
jaggikussa65@gmail.com

ਬੈਠਾ ਵਿਲਕੀ ਜਾ ਰਿਹੈ! ਕਾਤਲ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਐ! ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੋਸ-ਪਰੋਸ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ! ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਹੁਣ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਸੋਕੇ ਨੂੰ ਨਿਰਖਦੈ! ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੈ! ਦਾਜ-ਦਹੇਜ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਮਗਰਮੱਛਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਮਾਈਕਰੋਫੋਨ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਟਿਕਾਅ ਕੇ 'ਮੁੰਨਦੇ' ਐ ਜੀ!

ਹਕੂਮਤਾਂ ਬਦਲਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੂਰਜ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਵਾਬ ਦੇਣੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਹੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜੀ ਪਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਾਸਟਰ ਨਿੱਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਧਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਐ! ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਜੀ! ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਹਲੇ, ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਾਸਟਰ ਵਿਹਲੇ? ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਦੱਸਦੀਐਂ ਜੀ, ਬਈ ਹੁਣ ਤਾਂ ਠਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨਿਕਲਦੀ ਐ! ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਮੈਨੂੰ 'ਮੈਦ ਐ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੀ?

ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਮੰਤਰੀ ਅੰਦਰ ਕੀਤੇ ਐ ਜੀ! ਪੈਸਾ ਵੀ ਬੜਾ ਮਿਲਿਐ! ਕਹਿੰਦੇ ਲਾਕਰਾਂ 'ਚ ਪਿਆ ਸੀ! ਪਰ ਇਤਨੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਕਰਾਂ 'ਚੋਂ ਮਿਲੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਜੀ? ਉਹਨੂੰ ਕਮਲੇ ਨੂੰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਛ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਜੀ? ਹੁਣ ਕਈ ਸਾਹਿਬਾਨ 'ਗਰਮ-ਗੋਸ਼ਤ' ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਐ ਜੀ! ਸ਼ਰਾਬ, ਕਬਾਬ ਅਤੇ ਸ਼ਬਾਬ ਨਾਲ ਰਾਤਾਂ ਬੜੀਆਂ ਨਿੱਘੀਆਂ ਕਰਦੇ ਐ ਜੀ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਪਰ ਮਾਸਟਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੱਟ ਦੇਣੇ ਮੂਧੇ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਐ ਜੀ! ਬਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ 'ਵਿਖਾਵਾ' ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਐ? ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਵੀ ਕਮਲੇ ਐ ਜੀ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਗੌਰਮਿੰਟ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ

ਦਾ ਦੱਸੋ ਭਲਾ ਕੀ ਹੱਕ ਐ? ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਨੰਗ' ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਈ ਹੈਨੀ ਜੀ? ਜਦੋਂ 'ਅਗਲੇ' ਤੋਪਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਜੀ, ਥੋਡੇ ਲੰਡਰ ਨਾਅਰੇ ਤੇ ਫ਼ੋਕੇ ਦਬਕਾਏ ਕਿੱਥੇ ਸੁਣਨਗੇ ਜੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਸਮਝਾਓ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੜਨ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੁਛ ਆਉਂਦਾ ਈ ਨਹੀਂ ਜੀ? ਸਿੱਧਰੇ ਐ ਜੀ!

ਜੋਗੀ ਵੀਰਿਆ! ਜੇ ਕਿਤੇ ਮੇਰਾ ਬਾਈ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਮਿਲ ਪਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਕਹੀਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਇੱਕ 'ਲੂਣਾ' ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਹੁਣ 'ਘਰਿ ਘਰਿ ਏਹੈ ਅਗਿ' ਫਿਰਦੀ ਐ ਮਿੱਤਰਾ! ਇੱਥੇ ਹੁਣ ਸੱਠ-ਸੱਠ ਸਾਲ ਦੇ 'ਬਾਹਰਲੇ' ਲਾੜੇ ਵੀਹ-ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀਆਂ 'ਲੂਣਾ' ਵਿਆਹ ਕੇ, ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਐ ਬਾਈ! ਇੱਥੇ ਇਕੱਲੀਆਂ ਲੂਣਾ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਾਈ ਜੀ, ਲਵੀ ਉਮਰ ਦੇ 'ਪੂਰਨ' ਵੀ 'ਬਾਹਰਲੀਆਂ' ਬੁੱਢੀਆਂ ਲਾੜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਐ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਵੱਢ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਕਸਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਜਾਂਦੀ ਜੀ! ਕੱਚੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਵਲਾਇਤ ਦੇ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਪਲ-ਪਲ ਮਰਦੇ ਹਨ ਬਾਈ ਮੇਰਿਆ! ਦਾਰੂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗਾਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਐ! ...ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਡਾਕਟਰ ਦੀ 'ਟੂਟੀ' ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਰਦਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰ 'ਕਦੇ' ਦਾ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦੈ!

ਜੋਗੀ ਵੀਰਿਆ! ਜੇ ਤੈਨੂੰ 'ਹੱਥ ਦੇਖਣ' ਵਾਲੇ 'ਬਾਬੇ' ਮਿਲ ਪੈਣ ਤਾਂ ਪੁੱਛੀਂ, ਬਾਬਿਓ! ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਮਨ ਚੈਨ ਕਦੋਂ ਕੁ ਵਾਪਿਸ ਮੁੜ੍ਹਗਾ ਜੀ? ਜਾਂ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿਹੜੀ ਕੂਟੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਐ? ਜਾ ਕੇ ਫੜ ਈ ਲਿਆਈਏ? ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਜਾਰਜ ਡਬਲਿਊ ਬੁਸ਼ ਅਤੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ? ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਰਾਂ ਸੜਬਰ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਆਹ ਯੱਭ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣੇ ਸੀ! ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਖਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਣ ਕੇ ਬਈ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਕਿੱਥੇ ਲਕੌਣੇ ਸੀ? ਹਥਿਆਰ ਨਿਰੀਖਕ 'ਬਲੈਕਸ' ਵਾਧੂ ਗੋਡਣੀਏ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਸੱਦਾਮ ਤਾਂ ਨਾ ਮਰਦਾ? ਤੁਸੀਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, "ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ" ਪਰ ਥੋਡੀ ਗਿੱਦਤਸਿੰਗੀ ਬੁਸ਼ ਅਤੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਵੇਲੇ ਖੁੱਢੀ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ? ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਬਾਰੇ ਟੋਵਾ ਹੀ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਣ ਕੇ! ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਜੋਰ ਲੁਆਈ ਜਾਨੇ ਐ? ਵਾਧੂ ਜੋਰ ਖਾ ਜਾਊਗਾ ਜੀ! ਨਾਲੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ 'ਤੇ ਤਾਂ ਇਨਾਮ ਵੀ ਬਹੁਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੀ! ਜੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਦਰ ਅੱਬਾਸ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਈਮਨ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੇ ਲੈ ਕੇ ਆਈਏ, ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਯੂਝ ਦਿਓਗੇ ਜੀ? ਰਾਜੀਨਾਵਾਂ ਹੀ ਕਰ ਲੈਣ! ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਤਾਂ ਵਿਚੋਲਗਿਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਓ ਜੀ!

ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਧਾਗਾ ਤਵੀਤ ਪਾਓ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਣੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਓ ਪੱਤਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਬਈ ਅਮਰੀਕਾ ਸਾਊਥ ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਬਾਰੇ ਦੋ-ਧਾਰਾ ਤੁੰਬਾ ਕਿਉਂ ਵਜਾਉਂਦੇ? ਹਥਿਆਰ ਤਾਂ ਕੋਰੀਆ ਕੋਲੇ ਵੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈਗੇ ਐ! ਕੋਰੀਆ ਨੂੰ ਇਰਾਕ ਵਾਂਗੂੰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਜੀ? ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕਾਰਤੋਂ ਮਿਲਾਉਂਦੇ? ਮੈਨੂੰ 'ਮੈਦ ਐ ਅਮਰੀਕਾ ਉਹਦੇ 'ਤੁਈਆਂ' ਜਿਹੀਆਂ ਵਾਲੇ 'ਭੜਕਾਕਿਆਂ' ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਜੀ! ਇਥੇਪੀਆ 'ਚ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਕਾਲਾ ਜਾਦੂ ਦਿਓ ਜੀ! ਉਥੇ ਅੱਥ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਣ! ਤੁਸੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਘੋਲ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਓ! ਹੜ੍ਹ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਮੰਤਰ ਮਾਰ ਕੇ ਸੋਕੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਧੱਕ ਦਿੰਦੇ?

ਜੋਗੀਆ! ਬਾਈ ਮੇਰਿਆ! ਜੇ ਕਿਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਸੱਯਦ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਕਿਤੇ ਟੱਕਰਨ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਮੇਰਾ "ਸਲਾਮ" ਦੇਈ ਤੇ ਆਖੀਂ, ਆਪਣੀ 'ਪੰਜਾਬੀ-ਬੋਬੇ' ਭੁੱਖੀ-ਤਿਹਾਈ, ਲੰਗਾਰ ਹੰਢਾਉਂਦੀ ਐ! ਬਿਮਾਰ ਤਾਂ

ਉਹ 1947 ਤੋਂ ਈ ਰਹਿੰਦੀ ਐ, ਇਕ ਪਾਸਾ ਜਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ-ਪੋਤੇ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਆਟੀ' ਵਿਚ ਪਰਚ ਗਏ ਐ! ਦੁਆਈ-ਬੂਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਈ ਖੰਘਦੀ ਐ ਨਾ? ਤਾਂ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਖੂਨ ਆਉਂਦੈ! ਸ਼ਾਇਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟੀ. ਬੀ. ਹੋ ਗਈ ਐ! ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਬਾਹਲਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਕੱਟਦੀ! ਪਰ ਪੁੱਤਾਂ-ਪੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਵੀ ਅਸੀਸਾਂ ਹੀ ਦੇਣੀ ਜਾਂਦੀ ਐ, "ਜਿਉਂਦੇ ਵਸਦੇ ਰਹਿਣ-ਦੁੱਧੀ ਪੁੱਤੀ ਫੁਲਣ!" ਕਹਿੰਦੀ ਐ, "ਪੁੱਤ ਧੀਆਂ ਸੌ ਵਾਰੀ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਜਾਣ, ਪਰ ਮਾਂ ਬੇਮੁੱਖ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।" ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦਿਸਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸੀ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਿਰਿਆ ਵੀ ਮਸਾਂ ਈ ਸੋਧਦੀ ਐ! ਪੋਤੇ ਉਹਦੀ ਖੁੰਡੀ 'ਤੇ ਹੱਸਦੇ ਐ, ਪੋਤੀਆਂ ਚੁੰਨੀ ਤੋਂ ਖਿੜਦੀਐ! ਉਹਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਨੱਕ-ਬੁੱਲ੍ਹ ਮਾਰਦੇ ਐ! ਝੁਰੜੀਆਂ ਤੋਂ ਚਿੜਦੇ ਐ! ਮੁਸ਼ਕ ਆਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਐ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਦੇ 'ਉਜੱਡ-ਬੁੱਢੀ' ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਐ! ਉਹ ਟੁੱਟੀ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਪਈ, ਘੰਗਾਰ ਸੁੱਟਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ! ਕਦੇ-ਕਦੇ ਵੈਰਾਗ 'ਚ ਆ ਕੇ ਰੋ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਐ! ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਹੰਝੂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁੰਝਦਾ, ਹਾਸੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ!

ਜੋਗੀ ਵੀਰਿਆ! ਇਹ ਵੀ ਦੱਸੀਂ ਬਈ ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੁਣ ਤਾਂ 'ਪੰਜਾਬੀ-ਬੋਬੇ' ਦਾ ਹਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀ-ਸੰਤਰੀ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ! ਵੇਟਾਂ ਵੇਲੇ ਬੋਬੇ ਦੇ ਗੀਝੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਜ਼ਰੂਰ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਰੋਬਿਨ' ਜਾਂ 'ਡੇਵਿਡ' ਹੀ ਰੱਖਣ ਲੱਗ ਪਏ! ਨੰਦ ਲਾਲ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਭਾਗ ਕੌਰ, ਸਦਾ ਕੌਰ ਵਿਸਰ ਗਈਆਂ ਅਤੇ 'ਬੋਗੀ' ਅਤੇ 'ਸੈਡੀ' ਉੱਗ ਪਈਆਂ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਲੀ ਤੱਕ "ਨਲੀ-ਪੁੰਝਣ" ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। "ਨੋਜੀ ਆ ਗਈ!" ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਐ!

ਜੋਗੀ ਵੀਰਿਆ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਾਪੂ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸੀ! ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਜੀਨ, ਸਕਰਟ ਅਤੇ ਬੋਬੀ-ਕੱਟ ਰੋਗ ਐ! ਇਲਾਜ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਪਰ 'ਬਾਹਰਲੇ' ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਹੱਸ ਛੱਡਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਗ ਨਹੀਂ, ਇਹਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਫ਼ਰਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ! ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵੱਡੇ 'ਹਸਪਤਾਲ' ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਹ ਪਿੱਟ ਉਠਿਆ! ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਲੀੜੇ ਨਹੀਂ ਲਾਹੁਣ ਦੇਣੇ, ਮੇਰੀ ਉੱਡਾਕਟਰੀ ਕਰ ਲਵੋ, ਮੈਂ ਨਿਰਵਸਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ! ਹੁਣ ਇਹਦਾ ਵੀ ਇਕ ਪਾਸਾ ਮਾਰਿਆ ਪਿਐ! ਉਠਣ ਜੋਕਰਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ!

ਜੋਗੀ ਵੀਰਿਆ! ਇਹ ਮੇਰੇ ਸੁਨੇਹੇ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇ ਦੇਵੀ। ਬੱਸ ਵੀਰਿਆ! ਜਿਉਂਦਾ ਵਸਦਾ ਰਹਿ! ਜੁੱਗ-ਜੁੱਗ ਜੀਵੇ! ਜਵਾਨੀਆਂ ਮਾਣੋ! ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਹ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਮੁੜ ਕੇ ਆ। ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਵੀਰਿਆ! ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਮੈਂ ਇਸ ਬੋਲੇ 'ਚ ਹੀ ਮਿਲੂੰ। ਰੱਬ ਖ਼ੋਰਾਂ ਬਖਸ਼ੇ! ਜਿਉਂਦਾ ਵਸਦਾ ਰਹਿ!!

ਦੁਆਵਾਂ

ਬੜੇ ਹੀ ਹਿਸਾਬੀ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਹੀ ਦੁਆਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ, ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੇ, ਮਿਣ ਮਿਣ ਕੇ ਪਰ... ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਲ ਨਹੀਂ, ਦਹਾਕੇ ਨਹੀਂ, ਯੁਗਾਂ ਤੱਕ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲੋੜ ਹੈ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਦੀ, ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਖਦੀ ਹੈ... ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀ ਮੇਰੇ ਲਾਲ... ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰਹਿ... ..ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਹੀ ਸੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ। ...ਬੱਸ...?

-ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ

ਕਿੱਥੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਬੇਦਾਵਾ?

ਸੇ ਮਾਝਾ ਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹਾ।" (ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਸਾਖੀ 90ਵੀਂ)

ਇਹ ਸੀ ਉਹ ਅਭਾਗੀ ਘੜੀ ਜਦੋਂ ਮਾਝੇ ਦੇ ਢਿੱਲੋਂ ਗੋਤ ਦੇ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬੇਦਾਵੇ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। 'ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ' ਅਨੁਸਾਰ 'ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲੀਏ ਲਿਖਾ, ਇਸੇ ਦੇਖ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਘਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਂ ਝਬਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕਲਮ ਪਕੜ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦੀਏ। ਜਥੇ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰ ਗਈ ਇਸ ਘਟਨਾ ਉੱਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੇਦਾਵੇ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।'

ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਝੈਲਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਗਈ ਝਾੜ ਅਤੇ ਇਸੇ ਅਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਬੇਦਾਵੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ

ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਵਰੂਪ ਸਿੰਘ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ (ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ), ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਮੈਕਾਲਿਫ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਕਲਗੀਧਰ ਚਮਤਕਾਰ), ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ, ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਈਅਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। (ਇਹ ਸਾਰਾ ਉਤਾਰਾ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਲੜੀਵਾਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ)

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਰੁਪਾਣੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਉਥੇ ਵੀ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।' ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਹੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਦਾਵਾ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਦਾਵੇ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਤਾਜ਼ਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।



ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ ਬਲਦੀ ਅੱਖ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁਲਾਰ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਜੁੜਦਾ-ਜੁੜਦਾ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਜੁੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਪੰਚ ਤੇ ਮੋਹਰੀ ਬੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਸੱਦੇ ਸਨ। ਮਗਰੋਂ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਦੇ ਝਗੜੇ-ਝੇੜੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਇਆ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਦੀ, ਹਲ ਗੱਡੇ ਦੀ, ਵਾਹੀ-ਗੋਡੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਬੁਲਾਰੂਣੇ ਹੀ ਹੋਏ। ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਵੀ, ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਖੜਪੰਚ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਸਦਿਆਂ ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਜੁੜਨ ਦੀ, ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਜਾਂ ਝਗੜੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੋਚ ਲਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਰੂਣੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਆਪਣੀ ਚੌਧਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਹਾਜਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਆ ਗਏ ਸਨ ਕੁਝ ਤਮਾਸਬੀਨ, ਖੁੰਢਾਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਵਿਹਲੜ ਲੋਕ, ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਿਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੁਢੇ ਅਤੇ ਅਮਲੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ “ਨਾ ਕਾਹੂੰ ਸਿਉਂ ਦੋਸਤੀ, ਨਾ ਕਾਹੂੰ ਸਿਉਂ ਵੈਰ” ਵਾਲਾ ਹਿਸਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਾਧਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬੱਸ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲਿਉਂ ਚਸਕਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਗਰੇ ਮਗਰ ਗਲੀ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਮਾੜਾ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਚੰਗਾ, ਗੱਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗਮੀ ਦੀ, ਉਹ ਅਖਾਂ ਵਿਚ ਅਚੰਭਾ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਤਸੁਕਤਾ ਭਰ ਕੇ ਦਬਵੇਂ ਪੈਰੀਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਝਿਜਕ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖਲੋਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਭੀੜ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਦੀ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਲੰਘ ਕੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਖਲੋਣਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਤਾਂ ਜੁੜ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਅਸਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੁਰੀ। ਸਭ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਾਵਾਂ ਰੋਲੀ ਜਿਹੀ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਟੋਟਾ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਜਾਂਦਾ- “ਉਏ ਕਾਹਨੂੰ ਭੈੜਿਆ... ਮਖਿਆ ਮੇਰੀ ਮੰਨ ਵੀ... ਇਹ ਭਾਈ ਇਹ ਤਾਂ ਜਗੜ-ਰਵੀਰਾ ਐ... ਬਪਾਕ ਦੀਆਂ ਰੀਸਾਂ ਨਹੀਂ... ਲੈ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਸੁਣ... ਮੰਨੀ ਗੱਲ, ਪਰ ਬਪਾਕ ਰਹੇ ਵੀ... ਜਮਾਨਾ ਕਿਹੜੇ ਭਾਈ...!”

ਪੰਚ-ਖੜਪੰਚ ਮੰਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਖੁਰਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪਏ ਇਕ ਖੁੰਢ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਦਿਆਲਾ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਪਾਲਾ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਬੋਲ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਚੁਪ ਸਨ। ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿਧਾ ਕੁਝ ਆਖਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੂੰ-ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੌਖੇ ਉਤਰ ਦੇ ਕੇ ਚੁਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਪਰ ਚੁਲ੍ਹੇ-ਚੌਂਕੇ ਦੀ ਕੱਚੀ ਕੰਧੋਲੀ ਕੋਲ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਜਨਾਨੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ-ਖੜੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਰ-ਨੇੜੇ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਹਰ ਚੰਗੀ-ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ, ਉਹਨੂੰ ਅਖੀਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਘੋਟਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਤਾਂ ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਪੰਚਾਇਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜਾਂ ਸੱਥ ਵਿਚ ਜੁੜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਸ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਕੱਠ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਤੋਂ ਹਟਵੀਂ ਆਪਣੀ ਪੰਚਾਇਤ ਜੋੜ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੇ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਦਿਆਲੇ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਗੁਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਪਾਲੇ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਮਹਿੰਦਰੇ ਵੀ ਸਨ।

“ਮੈਂਗਲ ਸਿਉਂ ਕਿਥੇ ਐ?” ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਪੁਛਿਆ। “ਸਦੇ ਭਾਈ ਉਹਨੂੰ ਹੁਣ, ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਆ ਗਏ।”

“ਐਥੇ ਘਰ ਹੀ ਸੀ, ਅੰਦਰ, ਸਬਾਤ ਵਿਚ,” ਦਿਆਲਾ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਸੱਚ ਖਾਂ ਉਹਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ। ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੁਣ ਅੰਦਰ ਉਹੋ?”

ਪਾਲਾ ਸਬਾਤ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਪੰਚ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਹਣੇ ਅਮਲੀ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਰਪੰਚ ਵਾਲੇ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਉਹਦੇ ਬਰਾਬਰ ਡਟਿਆ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਕਿਹਾ, “ਸੋਹਣਾ ਸਿਆਂ, ਕੰਨ ਪਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨ ਦਿੰਦੇ, ਭਜਾ ਦੇ ਖਾਂ ਏਸ ਸਾਰੀ ਮੁੰਡੀਰ ਨੂੰ ਇਥੋਂ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਥੇ ਕੀ ਕੰਮ!”

ਸੋਹਣੇ ਅਮਲੀ ਨੇ ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਰਖਿਆ ਪਰਨਾ ਚਿੜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਘੁਮਾਉਂਦਿਆਂ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਖੜਕਾ ਕੀਤਾ, “ਚਲੋ ਉਏ ਜੁਆਕੇ, ਭੱਜੋ ਇਥੋਂ!” ਤੇ ਫੇਰ ਉਸਨੇ ਵੱਡੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕਦੇ ਜਾਂਦੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਲੁਕਦਾ ਕਿੱਧਰ ਐ? ਭੱਜ ਬਾਹਰ... ਤੇਰੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਮੇਲੇ ਲੈ ਜਾਂ!”

“ਹੇਠਾਂ, ਭਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਸੁਭ ਬਚਨ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ!” ਕੰਧੋਲੀ ਕੋਲੋਂ ਨੁਮੀ ਬੁੜੀ ਤਿਖੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲੀ।

ਸੋਹਣਾ ਅਮਲੀ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਠੰਠਬਰ ਕੇ ਕੱਚਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਦਾਦੀ ਵੀ ਨੇੜੇ ਹੀ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਫੀਮ ਦਾ ਇਕ ਵਧੀਕ ਮਾਵਾ ਅੰਦਰ ਸੁਟ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਤਰਾਰੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਛਿੱਬਾ ਪੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਕਿਉਂ ਬਈ ਨੰਬਰਦਾਰਨੀਏਂ, ਉਂ ਤਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਕੁਛ ਕਰੇ, ਕਹਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐਂ, ਉਚਾ ਸੁਣਦੈ, ਉਚਾ ਸੁਣਦੈ। ਮੇਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਝਟ ਸੁਣ ਗਈ ਤੈਨੂੰ!”

ਸਾਰੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖਿੜ ਖਿੜ ਹਾਸਾ ਖਿੰਡ ਿ ਗ ਆ । ਜਨਾਨੀਆਂ ਵੀ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਦੂਹਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕੱਚੀ ਜਿਹੀ ਹੋ ਕੇ ਨੁਮੀ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮੋੜ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਕੌਣ ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਖਿੜ ਕੇ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਹੱਥ ਹਿਲਾ-ਹਿਲਾ ਕੇ ਕੁਝ ਆਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਜੀ ਤਾਂ ਸੋਹਣਾ ਅਮਲੀ ਮਾਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਏਨੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਆ ਕੇ ਮੈਂਗਲ ਵੀ ਇਕ ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਹੀ ਉੱਤੇ ਝਿਜਕਦਾ ਜਿਹਾ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਸਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ। ਜਿਸ ਕੰਮ ਖਾਤਰ ਉਹ ਸਭ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਸੋਹਣੇ ਅਮਲੀ ਨੇ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਟੋਕ ਕੇ ਘੜਿੱਤ ਕੀਤੀ, “ਮੈਂਗਲ ਸਿਆਂ, ਭਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਬਾਹੀ ਉੱਤੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠਾ ਐਂ? ਠੀਕ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਭੈੜਿਆ। ਭਾਈਆਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਭਾਈ ਐਂ। ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਢੇਰੀ ਦਾ ਮਾਲਕ!”

“ਬਰੇਬਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝੂਠ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਓਸੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਇਹ ਜਨਮਿਐ, ਜਿਹਦੇ ਪੇਟੋਂ ਦੂਜੇ ਦੋਵੇਂ ਜਨਮੇ ਸੀ,” ਕੰਧੋਲੀ ਕੋਲ ਜੁੜੀ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਵਿਚੋਂ ਮੂਹਰੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਮਹਿੰਦਰੇ ਬੋਲੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਛੋਟਾ ਮੁੰਡਾ ਗੁਰਜੰਟ ਨੁਹਾ-ਧੋ ਕੇ ਅਤੇ ਕਲਿਪ ਵਾਲਾ ਜੁੜਾ ਕਰਕੇ ਗੋਦੀ ਚਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਘੁੰਡ ਵਿਚ ਕੱਜੇ ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨੰਗੀ ਉਹਦੀ ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ ਬਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸੋਹਣੇ ਅਮਲੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮੋੜਵੇਂ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਕਾ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਣਕਿਆਸੇ ਵਾਰ ਨਾਲ ਨੁਮੀ ਬੁੜੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਦਕਾ ਬਈ ਉਹਦੀ ਹਾਜਰ ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪੈਠ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ

ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕਹਿ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਕੁਝ ਅਹੁੜਿਆ ਹੀ ਨਾ। ਆਖਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਉਹਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਬਹੁੜਿਆ। ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਬੁੜੀਆਂ ਚੁਪ ਕਰੋ ਭਾਈ, ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਿਉ।”

“ਤੂੰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਾਹਨੂੰ ਮਗਜਾਲੀ ਮਾਰਦੀ ਐਂ, ਵੱਡੀ ਪੰਚਾਇਤਣ, ਅੰਦਰ ਆ ਜਾ ਚੁਪ ਕਰਕੇ,” ਮੈਲੀ ਚਾਦਰ ਦਾ ਲਮਕਵਾਂ ਜਿਹਾ ਘੁੰਡ ਕੱਚੀ ਬੈਠੀ ਉਹਦੀ ਜਠਾਨੀ ਗੁਰਨਾਮੇ ਬੋਲੀ। “ਪੰਚਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੁੰਦੈ, ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਪੰਚ ਕਰਨਗੇ, ਦੁਧੋਂ ਪਾਣੀ ਨਿਤਾਰ ਕੇ ਹੀ ਕਰਨਗੇ।” “ਨੀ ਤੂੰ ਪੁਰਖਾਂ ਵਿਚ ਕਾਹਨੂੰ ਬੋਲਦੀ ਐਂ,” ਕਈ ਹੋਰ ਬੁੜੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਕੱਠੀਆਂ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੂੰ ਮੱਤ ਦਿਤੀ।

“ਨਾ ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਬੋਲਦੀ ਆਂ,” ਮਹਿੰਦਰੇ ਇਕਦਮ ਪਿਛੇ ਹਟ ਗਈ, “ਇਹ ਤਾਂ ਅਮਲੀ ਬੁੜਾ ਚਕਵੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ... ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਦੀ ਬਰੇਬਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਕੌਣ ਕਰਦੈ? ਬਰਾਬਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਐ ਸਗੋਂ ਏਸ ਘਰ ਵਿਚ ਇਹੋ!”

ਹਾਂ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਮੈਂਗਲ ਠੀਕ ਹੀ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਭਾਰਾ-ਗੌਰਾ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਦਾਦੇ ਲਹਿੰਦੀ ਵੀਹ ਕਿਲੋ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਤਿੰਨੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕ ਸੀ। ਵੱਡਾ ਦਿਆਲਾ ਤੇ ਛੋਟਾ ਪਾਲਾ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਪਰ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਮੈਂਗਲ ਛੁੜਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ



ਨੂੰ ਜੋਖਦੇ, ਕਈ ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਦਿਆਲਾ ਤੇ ਪਾਲਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਹੀਣੇ-ਹੀਣੇ ਲਗਦੇ ਪਰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਢੇਰੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮੈਂਗਲ ਇਕੱਲੀ ਜਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਾਰਾ-ਭਾਰਾ ਲਗਦਾ। ਆਖਰ ਜੱਟ ਦਾ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਨਾਂ ਜੱਟ ਦਾ ਕਾਹਦਾ ਭਾਰ! ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਨਾਂ ਜੱਟ ਦੀ ਕਾਹਦੀ ਹੋਂਦ!

ਦਿਆਲਾ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਨੱਸ-ਭੱਜ ਦੇ ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਹੀ ਵਧੀਆ ਚਲਦੀ ਸੀ। ਢਠਿਆਂ ਵਰਗੇ ਨਗੋਰੀ ਬਲਦ ਉਹਦੇ ਹਲ ਅਗੇ ਜੁੜਦੇ ਸਨ। ਤਿੰਨੇ ਮੁੰਡੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਪੁਆਉਣ ਲਗ ਪਏ ਸਨ। ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਖੇਤ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਕੀਹਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਵੀ ਉਹ ਨੇਕ-

ਨਾਮ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੱਲ ਮੈਂਗਲ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਅੜ ਗਈ ਸੀ।

ਮੈਂਗਲ ਦੇ ਸੁਕੇ ਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਮਾੜਾ ਦੇ ਦਾਗ ਕਿਸੇ ਧੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਮਨ ਖਲੋਣ ਨਾ ਦਿੰਦੇ। ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਉਹਦੀ ਪੱਗ ਦਾ ਛੋਕੜਲਾ ਲੜ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਹਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਟੰਗਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਸਾਰੀ ਪਗ ਦੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਵਿਛਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਕਰੂਪ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਜੱਭਲ ਜਿਹਾ ਵੀ ਲਗਦਾ। ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜੇ ਕੋਈ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਆਉਂਦਾ ਵੀ, ਉਹ ਤੁਰਨ ਲਗਿਆਂ ਕੰਨ ਵਿਚ ਫੂਕ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ, “ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੁਪਈਆ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣੇ ਫੜ ਲਉ, ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ...!”

ਕਈ ਸਾਲ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ਨੋ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਸਾਕ-ਸਕੀਰੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਾਕਫ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦਾ। ਕਿਸ਼ਨੋ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਗੇੜੇ ਮਾਰਦੀ। ਉਹ ਵਿਚੋਲਗਿਰੀ ਲਈ ਭਾਰੀਆਂ ਛਾਪਾਂ, ਵਧੀਆ ਸੂਟਾਂ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਧੁਸਿਆਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦਿੰਦੀ। ਉਹ ਅੱਧ ਕੁ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਤਰਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਖਦੀ, ਭੈਣੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਹਸਾਨ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਦੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਕਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਹੁ ਘਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਠਦੀ ਬੈਠਦੀ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂ। ਕੱਚੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਭਰੂੰ ਤੇਰਾ!” ਪਰ ਰੱਬ ਜਾਣੇ, ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ਨੋ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਸੀ ਜਾਂ ਮੈਂਗਲ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਚਲਿਆ। ਅਖੀਰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਵਿਆਹੁੰਦੇ-ਵਿਆਹੁੰਦੇ ਕਿਤੇ ਛੋਟਾ ਵੀ ਨਾ ਖੁੰਝ ਜਾਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਲੇ ਲਈ ਰੁਪਈਆ ਫੜ ਲਿਆ।

ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਵਿਆਹੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁਛਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੰਕੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡਾ ਅਣਵਿਆਹਿਆ ਛੁਡ ਕੇ ਛੋਟਾ ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ, ਕੋਈ ਉਣ, ਕੋਈ ਕੱਜ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੰਵਾਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸੋ ਮੈਂਗਲ ਰਹਿੰਦਾ-ਰਹਿੰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਕੰਵਾਰਾ ਨਹੀਂ, ਛੁੜਾ ਸੀ।

ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਨ ਮਗਰੋਂ ਇਕੱਲੀ ਕਿਸ਼ਨੋ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਜੱਟ ਵਾਲੀ ਟੈਂ ਨੂੰ ਛੁਡ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸੋਚਦੀ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਮੂਲ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਵੇ! ਪਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਤੁਰਦੀ ਵੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੌਣ ਭਾਨੀ ਮਾਰ ਆਉਂਦਾ। ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਬਣਦੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਕਿਸ਼ਨੋ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਹਥ ਮਾਰਦੀ, “ਮੇਰੇ ਭਾਗ ਮਾੜੇ, ਨਾਲੇ ਮਾੜੇ ਏਸ ਚੰਦਰੇ ਦੇ।” ਤੇ ਉਹ ਰਬ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਦਿੰਦੀ, “ਓਸੇ ਕੁਖੋਂ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹੀਣਾ ਕਾਹਤੋਂ ਰਖਿਆ ਵੈ ਡਾਢਿਆ!”

ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ਨੋ ਦੇ ਏਸ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਦੇ ਰੁਦਨ ਤੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ। ਭਰਜਾਈਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਉਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਹੀਣਾ ਹੋਇਆ ਸਮਝਦਾ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਹ ਅੱਕ ਕੇ ਤੇ ਛਿੱਥਾ ਜਿਹਾ ਪੈ ਕੇ ਬੋਲਦਾ, “ਐਵੇਂ ਨਾ ਤੂੰ ਬੇਬੇ ਆਬਣ-ਉਗਣ ਕੀਰਨੇ ਜਿਹੇ ਪਾਇਆ ਕਰ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੋੜ ਤੇਰੇ ਲਿਆਂਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਡੋਲਿਆਂ ਦੀ!” ਤੇ ਉਹ ਉਠ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਸ਼ਨੋ ਉਹਦੀ ਜਾਂਦੇ ਦੀ ਪਿਠ ਵਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਲੰਮਾ ਹਉਕਾ ਭਰਦੀ, “ਵੈ ਨਿਕਰਮਿਆਂ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੁਰਕੀਆਂ ਟੁਕ ਖਾਤਰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹਥਾਂ ਵਲ ਝਾਕੇਗਾ ਵੈ... ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੁਛਣਾ ਵੈ ਪੁੱਤਾ!”

ਇਕ ਦੋ ਸਾਕ ਮਹਿੰਦਰੇ ਵੀ ਲਿਆਈ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹਦਾ ਮਾਮਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੋਂ ਕਿਸੇ ਧੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਮੁੰਡਾ ਉਹਦੇ ਪਸੰਦ ਸੀ, ਬਸ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਵਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਪੁਤ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਧੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਾਲਾ ਭਣੇਈਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੰਡਾ ਉਹਨੂੰ ਜੱਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਸ ਉਸਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦਸ ਕੇ ਘਰਦਿਆਂ

ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਚੁਪ ਹੀ ਧਾਰ ਗਿਆ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੇ ਫੁਫੜ ਨਾਲ ਆਇਆ ਧੀ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਦਿਨ ਕਵਵਾ ਕੇ ਆਉਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਤਕ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਉਹਦੀ ਹਰੇਕ ਸਕੀਰੀ ਵਿਚੋਂ ਇਹੋ ਜਵਾਬ ਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕੁੜੀ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਾਨੀ ਮਾਰ ਦਿਤੀ। ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਵੀ ਸਮਝ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਏਨਾ ਵੈਰ ਕੌਣ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਭਾਨੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਹਰ ਥਾਂ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਵਿਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਜੋਰ ਲਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂਗਲ ਦਾ ਚੁਲ੍ਹਾ ਵੀ ਤਪਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਹਦੀਆਂ ਭਾਨੀਆਂ ਦੇ ਭਜਾਏ ਹੋਏ ਸਭ ਦੇ ਸਭ ਭਜ ਜਾਂਦੇ।

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕਿਸ਼ਨੋ ਬੈਠੀ ਰਹੀ, ਸਾਂਝਾ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਿਸ਼ਨੋ ਦੇ ਅਖਾਂ ਮੀਟਦਿਆਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਗਿਆ।

ਗੁਰਨਾਮੇ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਆਲੇ ਕੋਲ ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਕਥਾ ਲੈ ਬੈਠਦੀ। ਘਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਗੁਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਹਰੇਕ ਕੰਮ ਦਾ ਭਾਰਾ ਪੱਥ ਉਹਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ, ਹੌਲਾ ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੇ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਹੁਕਰ ਮਾਰ ਕੇ ਗੋਰੇ ਕੂੜੇ ਦੇ ਟੋਕਰੇ ਭਰਦੀ, ਗੁਰਨਾਮੇ ਚੁਕ ਕੇ ਰੂੜੀ ਉੱਤੇ ਸੁਟਣ ਜਾਂਦੀ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਆਟਾ ਗੁੰਨੂਦੀ ਅਤੇ ਹਾਰੀ ਵਿਚ ਗੋਰੇ ਪਾ ਕੇ ਦਾਲ ਦਾ ਤਪਲਾ ਧਰਦੀ, ਗੁਰਨਾਮੇ ਰੋਟੀਆਂ ਦੀ ਬਹੀ ਪਕਾਉਂਦੀ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਟੋਕਰੇ ਵਿਚ ਰੋਟੀਆਂ, ਦਾਲ ਤੇ ਲੰਸੀ ਰਖਦੀ ਅਤੇ ਗੰਢੇ ਦੇ ਪੱਤ ਵਰਗਾ ਦੁਪੱਟਾ, ਜੰਜੀਰੀ ਵਾਲੀ ਕੁੜਤੀ, ਪੱਟਾਂ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੀ ਸਲਵਾਰ ਤੇ ਕਵਵੀ ਜੁੜੀ ਪਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਖੇਤ ਨੂੰ ਤੁਰ ਜਾਂਦੀ, ਗੁਰਨਾਮੇ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਕਪੜੇ ਧੋਣ ਬੈਠਦੀ। ...ਗੁਰਨਾਮੇ ਦਿਆਲੇ ਨੂੰ ਆਖਦੀ, ਉਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵੀ ਆਪ ਕਰ ਲਵੇ, ਪਰ ਉਹਤੋਂ ਉਹਦੀਆਂ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਝਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਉਹ ਕੰਮ ਘੱਟ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਚੰਗਾ ਪਹਿਨਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਖਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੰਦਾ ਬੋਲਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਟੈਂ ਬਹੁਤ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਸੀ।

ਮਹਿੰਦਰੇ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦਿਆਲੇ ਦੀ ਔਲਾਦ ਵਡੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਲਕੇ ਜੇਨੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਸਾਂਝੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਕਿਉਂ ਹੋਵੇ? ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਵਿਆਹੇ ਜਾਣ ਤਕ ਘਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਿਭ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਣੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਉਹਦਾ ਬੁਧੂ ਹੋਣਾ ਰਤਕਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਆਖਦੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਅੱਗਾ ਦਿਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੁੰਦੈ ਜਿਹੜਾ ਭਲਕੇ ਦੀ ਸੋਚੇ। ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਵੀ ਹੱਡ ਤਾਂ ਦਿਆਲੇ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਤੁੜਵਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਟੱਬਰ ਪਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਵਡਿਆਂ ਦਾ। ਉਹ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਅੱਡ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਚੁਕਾਂ ਦਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਡ ਹੋ ਕੇ ਸਰਦਾਰੀ ਭੋਗ ਸਕਦੇ ਨੇ।

ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸੀਰ ਹੀ ਮੁਕ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਚਾਨਕ ਵਾਧੂ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦਾ ਗੋਲਾ-ਧੰਦਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੋ ਵੇਲੇ ਮੰਨੀਆਂ ਛਕੇ। ਕੀ ਸੀ ਉਹਦਾ ਏਸ ਘਰ ਵਿਚ ਹੁਣ, ਜਿਹਦੀ ਖਾਤਰ ਉਹ ਜਾਨ ਤੱਤ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰੇ। ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦਿਲ ਨਾ ਲਗਦਾ। ਉਹ ਖੇਤ ਜਾਣੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦਾ।

ਕਲੋਸ ਸਭ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂਗਲ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਭਤੀਜੇ ਭਤੀਜੀ ਨੂੰ ਚੁਕ ਕੇ ਜਾਂ ਉਗਲ ਲਾ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਵਧੀਆਂ ਆਰਾਂ ਚੁਭੋਂਦੇ, “ਐਵੇਂ ਹੀ ਢਾਕਾਂ ਤੁਤਾਉਣੋਂ ਕਿ ਭਰਜਾਈਆਂ ਰੋਟੀ-ਟੁਕ ਵੀ ਚੱਜ ਨਾਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ?”

ਮੈਂਗਲ ਦਾ ਬੁਕ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਸੰਘ ਵਿਚ ਅੜ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਔੜਦਾ।

ਗੁਰਨਾਮੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਂਗਲ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨੋਂ ਹੀ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਆਲੇ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਮੁੰਡਾ ਭੁਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਨਾਮੇ ਵਿਆਹੀ ਆਈ ਸੀ, ਮੈਂਗਲ ਅਜੇ ਨਿਆਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਬਸ ਇਕ ਝਿਜਕ ਜਿਹੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰਨਾਮੇ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਂਝੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੱਤ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਢਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਹਦਾ ਰੰਗ ਪੱਕਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਢਿਲਾ ਜਿਹਾ ਤੇ ਫੁਲਵਾਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪਿਠ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਬੇਬੇ ਵਰਗੀ ਹੀ ਲਗਦੀ।

ਛੋਟੀ ਮਹਿੰਦਰੇ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਲੂਮਤੀ ਵਾਂਗ

ਪੁਛ ਉਤੇ ਨਚਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਫਤਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦੀ। ਉਹਦਾ ਮੌਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵਰਗਾ ਰੰਗ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਾ ਹੋਇਆ ਸਰੀਰ ਮੈਂਗਲ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰਸੇਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਤੁਰਦੀ, ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਧਮਕ ਨਗਾਰੇ ਵਾਂਗ ਪੈਂਦੀ। ਘੁੰਡ ਵਿਚੋਂ ਨੰਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਉਹਦੀ ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਦੀਵੱਟ ਉਤੇ ਪਏ ਤੇਲ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ ਲਟ-ਲਟ ਬਲਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹਦੀ ਆਪਣੀ ਕਾਇਆ ਸੁੱਕੇ ਘਾਹ-ਫੂਸ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਵੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਬਬ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਜੇਠ-ਭਰਜਾਈ ਹੀ ਘਰੇ ਸਨ। ਮੈਂਗਲ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੁਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਚਿਣਗ ਮਖ ਪਈ ਸੀ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਵੀ ਅਣਕਢੇ ਜਿਹੇ ਘੁੰਡ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਚੋਰ ਅਖ ਨਾਲ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਤਾੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਿੱਕੇ-ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਫਿਰਦੀ ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੇ ਦੁਪੱਟੇ ਦਾ ਪੱਲਾ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂਗਲ ਦੀ ਚਿਣਗ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਕੇ ਭੜਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂਗਲ ਨੇ ਇਕ ਦੋ ਜਬਲੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਟਿਚਕਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਸਬਾੜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੁਕਣ ਗਈ ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਈ।

“ਔਹ ਸੀਤੋਂ ਆ ਗਈ,” ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਲ ਦੂਜਾ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਮੁਟਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਭਤੀਜੀ ਦਾ ਆ ਜਾਣਾ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂਗਲ ਦੇ ਹੱਥ ਝੁੱਟੇ ਪੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿੰਦਰੇ ਦਾ ਗੁਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਿਲਕ ਗਿਆ। ਉਹ ਹਰਨੀ ਵਾਂਗ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਸਬਾੜ ਬਾਹਰ ਜਾ ਖਲੋਤੀ। ਸੀਤੋਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂਗਲ ਠਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਕੱਚਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਸਬਾੜ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ, “ਭਾਈ ਜੀ, ਕਮਲਾ ਹੋ ਗਿਐ? ਹੁਣੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣਦਾ?”

ਗੱਲ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਵੀ ਠੀਕ ਲਗੀ। ਏਨੇ ਵਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਕਦੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੀ ਪਿਆਰ-ਭਰੀ ਝਿੜਕ ਨੇ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ। ਸਗੋਂ ਮੈਂਗਲ ਦੀ ਅੱਗ-ਪਿਛਾ ਸੋਚੇ ਬਿਨਾ ਕੀਤੀ ਮੂਰਖਤਾ ਘਰ ਵਿਚ ਝਮੇਲਾ ਖੜਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਸਿਆਣਪ ਵਰਤ ਕੇ ਗਲ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਗਈ ਸੀ। ਚਲੋ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਤਾ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਇਕਰਾਰ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਪੀਹਣ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਾਭੇ ਵਿਚ ਰਖੀ ਢਾਈ ਮਨ ਦੀ ਕਣਕ ਦੀ ਬੋਰੀ ਵਲ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਈ ਜੀ, ਆ ਪਾਸੇ ਕਰਵਾ ਜਾਈ।”

ਮੈਂਗਲ ਨੇ ਬੋਰੀ ਧੂਹ ਕੇ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ, ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਹਿਲੀ ਨਾ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਬੋਰੀ ਹੀ ਭਾਰੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਮੈਂਗਲ ਦਾ ਸਰੀਰ ਨਿਤਾਣਾ ਹੋਇਆ ਪਇਆ ਸੀ। ਕੋਲ ਖਲੋਤੀ ਮਹਿੰਦਰੇ ਬੋਲੀ, “ਠਹਿਰ ਭਾਈ ਜੀ, ਮੈਂ ਲਗਦੀ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਰੀ ਖੜੀ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਮੈਂਗਲ ਦਾ ਖੱਬਾ ਗੁਟ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਲੈ ਭਾਈ ਜੀ, ਬੋਰੀ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਚੁੱਕੀ ਜਾਊ।”

ਜਦੋਂ ਮੈਂਗਲ ਨੇ ਬੋਰੀ ਬਾਹਾਂ ਉਤੇ ਸੁਟੀ, ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਮੈਂਗਲ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਂਹ ਬੋਰੀ ਹੇਠ ਖਿਚਦਿਆਂ ਬੋਰੀ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਛੜ ਦਿਤੀ। ਆਪ ਉਹ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਹੱਸ ਪਈ, “ਤੇਰਾ ਭਰਾ ਆਉ ਤਾਂ ਪੁਛ, ਇਹ ਇਉਂ ਕਾਹੜੋਂ ਬੈਠਾ ਐ? ਆਪੇ ਦਸ ਦਈਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ।”

ਮੈਂਗਲ ਦਾ ਤਰਾਹ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਕੰਮ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਤੇਲ ਕਢਾਉਣ ਲਈ ਰਖੀ ਹੋਈ ਸਰੋਂ ਦਾ ਗੱਟਾ ਵੀ ਮੈਂਗਲ ਦੀ ਬਾਂਹ ਉਤੇ ਪਈ ਕਣਕ ਦੀ ਬੋਰੀ ਉਤੇ ਰਖ ਦਿਤਾ। ਮੈਂਗਲ ਨੇ ਬੜੀ ਵਾਹ ਲਈ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਦਬੀ ਹੋਈ ਬਾਂਹ ਨਾ ਹੀ ਕਢ ਸਕਿਆ। ਦਮੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਹ ਲੋਲੂਤੀਆਂ ਕਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਜੇ ਪਾਲਾ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਹੁਣੇ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਂਗਲ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕੇਗਾ। ਜੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਅ ਆ ਗਿਆ, ਉਹਨੇ ਕਿੱਤੋਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣਾ। ਉਹ ਕੱਠੇ ਹੋਲਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਉਂ ਪੜਲਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਬੋਰੀ ਹੇਠ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਉਹਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਤਾਂ ਸੌਂ ਹੀ ਗਈ ਸੀ, ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹਨੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਮੱਖੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਡਾਈ ਜਾ ਰਹੀ। ਮਹਿੰਦਰੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਚਬਰੀਕੀਆਂ ਕਰਦੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਲਗੀ ਉਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਮੋਰਨੀ ਵਾਂਗ ਚਕਰ ਕਢਦੀ ਰਹੀ। ਆਖਰ ਮੈਂਗਲ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਪੈਰ ਫੜੇ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਬੋਰੀ ਹੇਠੋਂ ਬਾਂਹ ਕਢ

ਕੇ ਉਹਦੀ ਖਲਾਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਨੇ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂਗਲ ਕਦੀ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੂੰ ਅਖ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਤਕਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਹਨੂੰ ਟਕੋਰ ਮਾਰਦਾ, “ਭਰਜਾਈਆਂ ਰੋਟੀ-ਟੁਕ ਵੀ ਚੰਜ ਨਾਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਨਹੀਂ,” ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਬੁਕ ਸੰਘ ਵਿਚ ਅੜ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾ-ਤੇਰਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਣ ਲਈ ਉਹ ਖੰਘੂਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸੰਘ ਸਾਫ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਕੱਚੀ ਜਿਹੀ ਹਾਸੀ ਹਸ ਕੇ ਆਖਦਾ, “ਰੋਟੀ-ਟੁਕ ਨੂੰ ਕੀ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਭਜੀਆਂ ਨੇ!”

ਤੇ ਉਹਦੇ ਹਾਣੀ ਸੁਆਦ ਲੈ ਕੇ ਆਖਦੇ, “ਵਾਹ ਉਇ ਸਰਦਾਰ ਮੈਂਗਲ ਸਿਆਂ, ਖੁਸ਼ ਕੀਤੀ!”

“ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਮੁੰਡਿਉ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਏਕਾ ਬਣਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ?” ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਖੁੰਡੀ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਲਕੀਰਾਂ ਵਾਹੁੰਦਿਆਂ ਪੁਛਿਆ। ਉਹਨੇ ਓਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਕ ਰਸਮੀ ਫਰਜ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਇਹ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵਾਜਬ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਏਕਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬਰਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਤਫਾਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਤਿੰਨੇ ਭਾਈ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਚੁਪ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮਾਮਲਾ ਜਿਥੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਏਕਾ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਉਂਜ ਹੀ ਬੇਤੁਕੀ ਅਤੇ ਬੇਮੌਕਾ ਸੀ। ਨਾਲੋਂ ਵਖ-ਵਖ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਣ ਕਹੇ। ਸੋ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਚੁਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਠੀਕ ਉਤਰ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਭ ਵੀ ਚੁਪ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਚੁਪ ਛਾ ਗਈ। ਇਕ ਪਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਕਦਮ ਪਿਛੇ ਹਟੀ ਮਹਿੰਦਰੇ ਇਸ ਚੁਪ ਨੂੰ ਚੀਰਦੀ ਹੋਈ ਦੋ ਕਦਮ ਅਗੇ ਆ ਬੋਲੀ, “ਬਪਾਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁਣ, ਬਾਬਾ ਜੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਰਾਂ ਦੁਧ ਫਿਟ ਜਾਵੇ, ਕਦੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦੁਧ ਬਣਿਐ? ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਿਆਣੇ ਓ!”

“ਕਿਉਂ ਭਕਾਈ ਮਾਰਦੀ ਐਂ ਤੀਵੀਆਂ ਆਲੀ,” ਪਾਲਾ ਕੱਚਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ। ਤਿੰਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਚੁਪ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮੇ ਦੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮਹਿੰਦਰੇ ਦਾ ਇਉਂ ਬੋਲਣਾ ਉਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰਤਕਿਆ। ਪੰਚਾਇਤ ਸਾਹਮਣੇ ਮਹਿੰਦਰੇ ਦਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬੋਲਣਾ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਤੇ ਪਾਲੇ ਦੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਅਬੋਲ ਸਹਿਮਤੀ ਹੀ ਅਸਲ ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ ਸੀ। ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਘੁਰਿਆ, “ਜਾਹ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਜਨਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾ ਕੇ ਚੈਨ ਨਾਲ।”

“ਚੱਲ ਠੀਕ ਐ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ। ਪਰ ਤੇਰੀ ਚੁੱਪ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਿਟਣੇ ਪਾਏ ਐ,” ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੀ ਅਖ ਦੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਬੋੜੀ ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਸੀਖੀ ਗਈ ਸੀ।

“ਆ ਜਾ ਨੀ ਆ ਜਾ ਕਮਲੀਏ,” ਕੰਧੋਲੀ

ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਝਿੜਕ ਦੇਣ ਵਾਂਗ ਬੋਲੀਆਂ। “ਨਾ ਮੇਰੀ ਅਕਲ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਅੱਡ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਿਹਣਾ ਐ? ਕੋਈ ਜੱਗੋਂ ਨਿਆਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਟੱਬਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਲਗੀ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਹੀ ਅੱਡ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਐ। ਜੇ ਸੁਖ ਨਾਲ ਭਰਾ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਅੱਡ ਤਾਂ ਹੋਣਗੇ ਹੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਕੱਲਾ ਹੋਊ, ਅੱਡ ਨਾ ਹੋਊ। ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ?” ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੇ ਬੋਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਗੜਕਾ ਕਾਇਮ ਸੀ।

“ਨੀ ਤੂੰ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਜਰਾਦ ਕਰ। ਅੱਡ ਹੋ ਕੇ ਲਾ ਲਈਂ ਚਾਅ,” ਗੁਰਨਾਮੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਅੰਗ ਕੀਤਾ। “ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਚਾਅ ਐ, ਭੈਣੇ, ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮਸੇਸ ਐ। ਜੱਗ ਜਹਾਨ ਅੱਡ ਹੁੰਦਾ ਐ, ਆਪਣੇ ਹੁੰਦੇ ਐ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ,” ਮਹਿੰਦਰੇ ਗਲ ਮੁਕਦੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਅੱਡ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅਗੇ ਵਧਦੀ ਸੀ, ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤਣਾਉ ਜਿਹਾ ਤਣਾਵ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਈ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਏਕਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਕੰਧਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤਾਂ ਉਂਜ ਹੀ ਘੁੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਬਣ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਉਹ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਤਿੰਨੇ ਭਰਾ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤਾਂ ਬਰਕਤ ਰਹੇ। ਜੱਟ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਰ ਉਤੇ ਪੰਡ ਚੁਕਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਕੀ ਕਰਨਗੇ? ਸੀਰੀਆਂ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪੈਣਗੇ।

ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ ਦੇਖ ਕੇ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਫੇਰ ਕਿਹਾ, “ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਮੁੰਡਿਉ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੀਲੇ ਵੀ ਏਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਰੀਏ ਵੰਡ-ਵੰਡਾਰਾ?”

ਹੁਣ ਤਾਂ ਚੁਪ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਅਖਰਦਾ ਸੀ। ਬਿਨ ਬੋਲਿਆਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਸਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਤਿੰਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਮਲਵੀਂ ਜਿਹੀ ਜੀਭ ਨਾਲ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿਤੀ। “ਕਿਉਂ ਮੈਂਗਲ ਸਿਆਂ ਤੇਰੀ ਕੀ ਰਾਇ ਐ?” ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਪੁਛਿਆ।

ਤੇ ਇਹੋ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੀ ਚੂਲ ਸੀ- ਮੈਂਗਲ ਦੀ ਰਾਇ। ਜੇ ਅੱਜ ਉਹ ਵੀ ਵਿਆਹਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਉਹਦੀ ਰਾਇ ਵਖਰੀ ਪੁਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਾ ਪੈਂਦੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਰ ਸੀ।

ਜੇ ਮੈਂਗਲ ਦੋਵਾਂ ਵਿਆਹਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਹਦੇ ਹਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਭਰਾ ਦੀ ਹੋ ਰਹਿਣੀ ਸੀ। ਮੈਂਗਲ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਖਾਣੀ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਘਰ ਨੂੰ ਔਧ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਮਰੇ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਣਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਓਰੇ ਖਾਤਰ ਜੱਟ ਸੌਂ-ਸੌਂ ਪਾਪੜ ਵੇਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂਗਲ ਵਰਗਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣੇ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭਤੀਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਹੀ ਉਤੇ

ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਲਿਖਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲੁਆ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਭਰਾ ਨਾਲ ਮੈਂਗਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਹਿਸਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਘਰ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਖੁਲਾ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਭੀੜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜੱਟ ਦੇ ਹੱਲ-ਪੰਜਾਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੇ ਅਤੇ ਜੱਟੀ ਦਾ ਦਰੀਆਂ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਅੱਡਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਡਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਤੇ ਜੇ ਮੈਂਗਲ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਚੁੰਡ-ਚੁੰਡ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮਾਂਜ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਵੈਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਕੀ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਕੁੱਲਾ-ਕੋਠਾ ਵੀ ਖਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੈਂਗਲ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਬਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮੈਂਗਲ ਤੋਂ ਵੀ ਮੈਂਗਲ ਅਮਲੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਉਹਨੇ ਘਰ-ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਘ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰ ਦੇਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਕੇਵਲ ਨਮੋਸ਼ੀ ਪਿਛੇ ਛੁਡ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਜੇ ਮੈਂਗਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਨਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੁਲ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ-ਸੁਬ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਹੱਥੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ, ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸਰੀਕਣੀ ਹਿੱਕ ਉਤੇ ਪਿੱਪਲ ਲਗ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਹਨੇ ਮੁਲ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਲਿਆਉਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਲਕੇ ਉਹਦੇ ਜੁਆਕ ਜੰਮ ਪੈਣੇ ਸਨ- ਉਹਦੀ ਵੇਰੀ ਦੇ ਵਾਰਸ।

“ਮੇਰੀ ਕਾਹਦੀ ਰਾਇ ਐ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਚਾਇਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰੂ, ਠੀਕ ਐ,” ਮੈਂਗਲ ਨੇ ਪੱਗ ਦੇ ਢਿਲਕਦੇ ਜਾਂਦੇ ਲੜ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। “ਫੇਰ ਵੀ, ਤੂੰ ਆਬਦੀ ਰਾਇ ਤਾਂ ਦੱਸ। ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਜੇ ਕੁਛ ਹੈ, ਆਖ ਦੇ। ਪੰਚਾਇਤ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੁੰਦੀ ਐ ਕਮਲਿਆ, ਪੰਚਾਇਤ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਜਾਂ ਸੰਗ ਕਾਹਦੀ?” ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਬੋਲੇ।

ਸੋਹਣਾ ਅਮਲੀ ਫੇਰ ਰਉਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਐਨ ਸ਼ਿਖਰ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਉਹ ਚੁਪ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਪਰਨਾ ਖੱਬੇ ਮੋਢਿਉਂ ਸੱਜੇ ਉਤੇ ਬਦਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਕਿਉਂ ਬਈ ਪੰਚਾਇਤੋ, ਭੱਲੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਐ? ਗੱਲ ਕਰੋ ਰਾਹ-ਸਿਰ ਦੀ। ਵੇਰੀਆਂ ਪਾਉ ਤਿੰਨ। ਮਗਰੋਂ ਆਪੇ ਮੈਂਗਲ ਸਿਉਂ ਜਿਵੇਂ ਮਰਜੀ ਕਰੇ।”

ਇਕੱਠ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ, “ਗੱਲ ਤਾ ਬਈ ਸੋਹਣਾ ਸਿਉਂ ਦੀ ਲੱਖ ਰੁਪਈਏ ਦੀ ਐ। ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਕੇ ਰਖ ਦਿਤਾ ਕੇਰਾਂ ਤਾਂ। ਰਾਵਾਂ ਪੁਛਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੀ ਕੰਮ! ਤਿੰਨ ਭਰਾ ਐ, ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਕਰੋ। ਇਹੋ ਪੰਚਾਇਤੀ ਤਰੀਕਾ ਐ। ਆਪੇ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂਗਲ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੋ, ਕਰੋ।”

“ਉਇ ਆਹੋ ਭਾਈ, ਆਪਾਂ ਇਹਨੋ ਖੜੋ-ਪੈਰ ਫੈਸਲਾ ਕਿਉਂ ਮੰਗੀਏ? ਦਿਲ ਕਰੂ ਤਾਂ ਆਪ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੰਨੀਆਂ ਆਪੇ ਸੇਕ ਲਿਆ ਕਰੂ। ਜੇ ਕਿਧਰੋਂ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਆਦਰ ਨਾਲ ਚੰਜ ਦੀਆਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ, ਆਪੇ ਉਧਰ ਹੋ ਜਾਊ। ਜਿਵੇਂ ਵਖਤ ਹੋਊ ਵਿਚਾਰ ਲਊ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਪਾਂ

ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਕਰੋ!” ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ।

“ਉਇ ਭਾਈ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਲਿਪ-ਲਿਪ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕਦੇ ਸੱਚ ਕਹਿਣੋਂ ਡਰੇ ਆਂ,” ਸੋਹਣਾ ਅਮਲੀ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। “ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਇਕੋ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ। ਕੋਈ ਭਰਾ ਤਕੜਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਮਾੜਾ, ਕੋਈ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਛੁੜਾ, ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਸਭ ਏਕ ਨੇ,” ਉਹ ਪੂਰਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਬਣਿਆ ਖੜਾ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਤਣਾਉ-ਭਰੀ ਚੁਪ ਛਾ ਗਈ। ਗੁਰਜੰਟ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਚੁੱਕੀ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਘੁੰਡ ਨੂੰ ਘੁਟ ਕੇ ਫੜਦਿਆਂ ਮਹਿੰਦਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਗੇ ਵਧੀ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਾਹ ਤਕ ਰੋਕ ਲਏ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਤਾਸ਼ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਪੱਤਾ ਸੁਟਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਲੱਟ-ਲੱਟ ਬਲਦੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਉੱਠ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਮੇਰੀ ਵੀ ਇਕ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਊ ਪੰਚਾਇਤੋ!” ਉਹਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਤਿਖੀ ਨੋਕ ਨਾਲ ਚੁਪ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਕੀਚਰਾਂ ਹੋ ਕੇ ਖਿੰਡ ਗਿਆ। “ਪੰਚਾਇਤ ਮਾਧੋ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਮਾਧੋ! ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਦੀ ਪਰ੍ਹੋਂ ਐ...ਪਰ ਸੱਚ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਕਾਹਦੀ...ਸ਼ਰੂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ।”

ਸਭ ਦੀਆਂ ਅਖਾਂ ਮਹਿੰਦਰੇ ਵਲ ਮੁੜ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਾ। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਸਭ ਦੀਆਂ ਜੀਭਾਂ ਜਿਵੇਂ ਠਾਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਪਾਲੇ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਚੀਚੀ ਵੱਟੀ। ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਜਾ ਫੜੇ ਜਾਂ ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿਛੇ ਹਟਾ ਦੇਵੇ। ਪਰ ਉਸ ਉਤੇ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਟੂਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਵੱਢ-ਖਾਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਪਰ ਬੋਲ ਉਹ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਸਕਿਆ। “ਮੈਂਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਊ ਮੈਂਗਲ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ!” ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਦੋ ਟੁਕ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿਤਾ।

“ਮੈਂਗਲ ਦੀ ਔਲਾਦ?” ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਟੱਡੇ ਦੇ ਟੱਡੇ ਰਹਿ ਗਏ।

“ਔਹ ਦਿਸਦੈ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਝੰਡਾ,” ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਕੰਧ ਉਤੋਂ ਦੀ ਦਿਸਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਉਚੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਹੱਥ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਧੀਮੀ ਚਾਲ ਚਲਦੀ ਪੌਣ ਵਿਚ ਝੁਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। “ਉਹਨੂੰ ਹਾਜਰ-ਨਾਜਰ ਜਾਣ ਕੇ ਮੈਂਗਲ ਉਠੇ। ਜੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜੁਆਕ ਇਹਦੈ, ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਚੁਕ ਲਵੇ ਗੋਦੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ...”

ਤੇ ਮਹਿੰਦਰੇ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਡੌਰ-ਡੌਰ ਹੋਏ ਗੁਰਜੰਟ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਉਂ ਲਾਹ ਕੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਜਾ ਬਿਠਾਇਆ।

ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਜੋਰ ਦੀ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਹੋਈ। ਸਭ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਪ-ਮੁਹਾਰਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਜੀਬ ਭਿਣ-ਭਿਣ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਖਿਆਲ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਛੱਤੇ ਵਿਚ ਡਲਾ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ।

ਮੈਂਗਲ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਚੁਕ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਦੇਖਿਆ- ਕੁਝ ਪੰਚਾਇਤੀ ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਲੀਕਾਂ ਵਾਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਕੁਝ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਦੇ ਮੈਂਗਲ ਵਲ ਤੇ ਕਦੇ ਮਹਿੰਦਰੇ ਵਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੋਹਣੇ ਅਮਲੀ ਵਰਗੇ ਮੁਸਕੜੀਏ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖਲੋਤੇ ਮੈਂਗਲ ਦੇ ਹਾਣੀ ਮੁਛਾਂ ਨੂੰ ਵੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, “ਵਾਹ ਨੀ ਮਰਦ ਦੀਏ ਬੱਚੀਏ...ਸ਼ੇਰਨੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀਤੈ ਬਈ ਭਾਈ ਨੇ ਸ਼ੇਰਨੀ ਦਾ...ਵਾਹ ਉਇ ਮਿੱਤਰਾ ਮੈਂਗਲ ਸਿਆਂ...ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਗੰਧੂ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ, ਸੱਚ-ਪੁੱਤਰ ਨਿਕਲਿਆ ਬਈ ਸੂਰਮਾ...ਬੜੀ ਨਰ ਤੀਵੀਂ ਐ ਬਈ ਮਹਿੰਦਰੇ...ਬੜਾ ਯੋਧਾ ਐ ਬਈ ਮੈਂਗਲ ਸਿਉਂ!”

ਮਹਿੰਦਰੇ ਦੀ ਤਿਖੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਚੁਪ ਫੇਰ ਛਾ ਗਈ। ਮੈਂਗਲ ਨੂੰ ਉਲਝਿਆ ਜਿਹਾ ਦੇਖ ਉਹ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਬੋਲੀ, “ਮੈਂਗਲ! ਜਾਣ ਉਚੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਹਾਜਰ-ਨਾਜਰ! ਸੱਚ ਬੋਲ ਭਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ। ਸੱਚ ਤੋਂ ਕਾਹਦਾ ਡਰਨਾ!”

ਮੈਂਗਲ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਲਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਘੁੰਡ ਵਿਚੋਂ ਨੰਗੀ ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਦੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲਾਟ ਉਹਦੀ ਸੁੱਕੇ ਘਾਹ-ਫੂਸ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਕਾਇਆ ਨਾਲ ਛੋਹ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਤੇ ਪੱਗ ਦਾ ਢਿਲਕਿਆ ਲੜ ਬੋਚਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਭੀੜ ਵਿਚ ਭੱਜਦੇ ਕੋ ਰੋ ਰਹੇ ਗੁਰਜੰਟ ਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਜਾਰੀ

ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸ਼ਾਰਟਕੱਟ ਇਥੋਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੁਢਤ ਦੇ ਵਕੀਲ ਮਿਲਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੌਧਿਕ ਤਾਕਤ ਖਰਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਵੈਸੇ ਇਹ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਾਰਕਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਜ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਹਮਦਰਦੀ ਕਿਉਂ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵੀਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਜ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਭੱਜ ਭੱਜ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸ ਕੋਲੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਲਾ-ਇਲਾਜ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣ ਲਈ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣੀ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਨਾਮੁਰਾਦ ਰੋਗ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਇਲਾਜ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ 1917 ਦੇ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਚੰਬੜ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਸੁਭਾਗਾ ਸਮਾਂ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਵਸਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ

ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਹਾੜੇ ਕੱਢੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਨਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰ ਵੀ ਲਿਆ ਸੀ। ਵੈਸੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਜੋਸ਼ੇ-ਖਰੋਸ਼ ਦਾ ਜੇ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਸਾਡੇ ਇਸ ਰੋਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਸ ਆਲੋਚਕ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚਕਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫ਼ਰਕ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਜੋ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਂ ਖੁਦ ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਹੀ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਭਾਰਤ ‘ਚ ਵਸਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ 80% ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸਨ? ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ 90% ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸਨ? ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ 90% ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ? ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ?

ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ., ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ. ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕੁਨ ਭਾਰੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਹਿੰਦੂ ਵੀਰ ਆਪਣੀ ਵੱਸੋਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਭਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ? ਇਹ ਅਤੀ ਸੰਜੀਦਾ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਧੀਆ ਜਵਾਬ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਜਵਾਬ ਇਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਕੂ ਤੱਤ ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੜਦੇ ਤੇ ਮਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ? ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਇਸ ਹੱਕ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਰਮ ਬਰੱਸਟ ਨੂੰ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਰੁਝਾਨ ਫ਼ਿਰਕੂ ਕਿਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ? ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੰਮੇ ਲੰ

ਦੇਖੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਇਹੋ ਸ਼ੌਂਕੀਆ...

ਡੇਵਿਡ ਐਲਿਨ ਲੌਂਗਫੈਲੋ

ਲੋਕ-ਮਨ ਆਪਣਾ ਤਰਕ ਆਪ ਹੀ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਇੰਨੇ ਮਿੱਠੇ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਗਲਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲਵੇ ਅਤੇ ਇੰਨੇ ਕੌੜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਬੁੱਕ ਦੇਵੇ। ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਦੇਖੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਇਹੋ ਸ਼ੌਂਕੀਆ, ਜ਼ਹਿਰੀ ਨਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪਟਾਰੀ ਲੈਂਦਾ ਪਾ।” ਰਵਾਇਤੀ ਤਿੱਬ-ਤਿਉਹਾਰਾਂ ’ਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਗਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਰਮਤੇ ਹਾਸ-ਰਸ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਮਿੱਠੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਮੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ ਵੀ ਸੁਭਾਵਕ ਗੁਣ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾ ਕੇ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ‘ਛੱਡ ਯਾਰ’ ਲਖਨਊ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਟਾਰ ਵਾਂਗ ਚੁੱਭਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ‘ਅਜੀ ਜਨਾਬ’ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਾਲ ਅੰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਛੱਡ ਯਾਰ’ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਨੁਕੂਲਤਾ।

ਦੂਸਰੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਕਿ ‘ਤੇਰੀ’ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ‘ਤੇਰੀ’ ਕਹਾਂਗੇ, ਵਰਨਾ ਸਾਡੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਉਪਰੀ ਜਾਂ ਅੱਡਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੱਗੇਗੀ। ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਹਾਸੇਹੀਣੀਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਮਿਠਾਸ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਹਿਣਗੇ, “ਹੁਣ ਸੂਰਜ ਪੱਛਮ ਵੱਲੋਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।” ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਤੇ ਸਿੰਧੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਹੈ ਪਰ ਰਵਾਨੀ ਦੇ ਸੰਬੋਧਨ ਸੁਰਾਘਾਤ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਲੱਠ-ਮਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਅਣਬੱਕ ਸੁਭਾਅ, ਮਿਹਨਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਹੈ। ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਦੰਦ-ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਟ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਈ ਆਇਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਚੋਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਕਿੰਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸੁਖ ਨਾਲ!” ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਯਾਰ ਮੁੰਡੇ ਤਾਂ ਦੋ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਕੁੜੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਲਉ ਮੈਂ ਮੁੰਡਾ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ- ਓਏ ਮਿੰਦਰ, ਆ ਉਏ ਜ਼ਰਾ।”

“ਆਇਆ ਬਾਪੂ ਜੀ।”
 “ਦੇਖ ਲੈ ਰਾਜ, ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਕੁੜੀ।”
 ...ਲੈ ਹੁਣ ਮੁੰਡਾ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।
 “ਓਏ ਗੱਲਣ”
 “ਹੋ...ਹੋਅ... “
 “ਇਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮੁੰਡਾ!”

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਭਤਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੋਝੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਹੀ ਮੋਮ ਵਾਂਗ ਪਿਘਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਵਿਆਹੁਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹਨ। ਸੱਬਾਂ-ਚੌਪਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਸਾਡੇ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣ ਬਾਰੇ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, “ਨੀ ਕੁੜੇ, ਅਜਿਹੀ ਸੱਤਿਆਵਾਨ ਆਈ ਹੈ, ਜਾਣੋ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜ਼ਬਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ।” ਉਰਦੂ ਤਹਿਜੀਬ ਦਾ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ‘ਤਹੱਮਲ ਮਿਜ਼ਾਜੀ’। ਸ਼ਬਦ-ਘਾਤ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ‘ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕਲਾ’ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਢਾਡੀ ਦਾ ਕਥਨ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਸਾਵਾਂ ਤੋਲਦਾ ਹੈ:

ਭਗਤ ਸੂਰਮਾ ਤੇ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ,
 ਐਸਾ ਲਾਲ ਮਾਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਕੋਈ-ਕੋਈ।
 ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਪੰਡ ਉਠਾਵਦਾ ਹੈ,
 ਪੰਡ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਧਰੇ ਕੋਈ-ਕੋਈ।
 ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਿਆ ਹਰ ਕੋਈ ਕਦਰ ਕਰਦਾ,
 ਕੌੜਾ ਬੋਲਿਆ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਰੇ ਕੋਈ-ਕੋਈ।
 ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਨੂੰ ਮਿਠਾਸ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ
 ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ-ਸ਼ਕਰਗੰਜ, ਅਰਬਾਤ ਸ਼ੱਕਰ ਦਾ ਢੇਰ।
 ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਮਹਾਨ ਹੋਣਗੇ ਉਹ ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਤਿਉੜੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸਗੋਂ
 ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਪਣੱਤ ਕਿਰਦੀ ਸੀ। ਆਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਹੱਮਲ-ਮਿਜ਼ਾਜੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮਨ ਇਸ ਖਿਊਰੀ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ‘ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ’ ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ‘ਸਾਈ ਜੀ’, ਪਰ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਕਿਹਾ, “ਓਏ ਅੰਨ੍ਹੇ ਫਕੀਰ, ਐਧਰ ਕੋਈ ਗਿਆ ਹੈ?” ਦਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, “ਨਹੀਂ ਚੌਕੀਦਾਰ ਜੀ।” ਚੌਕੀਦਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਗਿਆ, “ਤੇਨੂੰ ਚੌਕੀਦਾਰ ਕਿਸ

ਦੱਸਿਆ?” ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਸੀ, “ਤੇਰੀ ਔਕਾਤ ਨੇ।” ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸੀ ‘ਯੂਸਫ਼’। ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਾਇਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮੈਜ਼ਬਾਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੋਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਰੁਪਿਆ ਦਿੱਤਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮੇਰੇ-ਭਿੰਜਿਆ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਾ ਕਿਹਾ।

ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰ ਮਾਈ-ਬਾਪ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ‘ਅਰੇ ਭਾਈ’ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਟਕਰਾਓ ਹੈ। ਅਰੇ ਭਾਈ ਵਾਲੇ ਸੁਖਨ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੇ ਰਸੇ ਵਰਗੇ ਮਿੱਠੇ ਅਲੰਕਾਰ ਚੁਣਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਚਾਸ਼ਨੀ ਦਾ ਲੇਪ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਈ-ਬਾਪ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਪ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦਾ ਯੁੱਗ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਤਾਨਸ਼ਾਹੀ ਹਿਟਲਰ ਬਣਨ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਉਲਝਣ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲੰਮੀ ਡਗਰ ਦੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਹਾਂ, ਨਾ ਕਿ ਪੰਗਡੰਡੀਆਂ ਦੇ। ਭਾਵੁਕ ਬੁਖਲਾਹਟ ਵਾਲੀ ਕਾਹਲੀ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਉਦੋਂ ਹਾਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਚਾਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦਿਮਾਗੀ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਧ-ਪੱਧ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਤਾ ਉਗਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਕੋਝੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਜਿਹੀ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਤਲ ਤੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਕ ‘ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਹਮਸਾਇਆ ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ‘ਅੰਨ੍ਹਾ ਏਂ, ਦੇਖ ਕੇ ਚੱਲ’ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਹਮਸਾਇਆ ਜ਼ਹਿਰ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਤੀ ਹੋਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਆਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਉਹ ਪਿਆਰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਨਿਵਾਰਨ ਕਰਨਾ ਤੁਹਾਡਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਨਿਊਟਨ ਦੀ ਹੀ

ਮਿਸਾਲ ਲੈ ਲਵੋ। ਉਹ ਸਕੂਲ ਡਰਾਪ-ਆਊਟ (ਸਕੂਲੋਂ ਭੱਜਾ) ਅਤੇ ਗੁਜ਼ਰਾ ਬੱਚਾ ਸੀ ਪਰ ਸਮਾਂ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਬਣ ਕੇ ਚਮਕਿਆ। ਗੁੱਸੇਖੋਰ ਅਤੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਬੁਰੇ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਲ-ਅਪਰਾਧਾਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਮੱਧ-ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚਿਆਂ ‘ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਧਦੇ ਹਨ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਟੋਕ-ਟੋਕਾਈ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ, ਸਿਵਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਤੱਤ ਭਰਨ ਦੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ, ਉਤਸ਼ਾਹ, ਰੋਸ਼ਨ-ਖ਼ਿਆਲੀ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਉਦਮ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ, ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਆਦਿ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਹਸ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਨਮੋਲ ਵਰਦਾਨ ਹੈ। ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਚੌਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ। ਆਖ਼ਰ ਉਹ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਬਣੇ।

ਸਾਡਾ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚਾ ਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਫਟੇ-ਘਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਂ-ਬਾਪ

ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰ ਮਾਈ-ਬਾਪ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ‘ਅਰੇ ਭਾਈ’ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਟਕਰਾਓ ਹੈ। ਅਰੇ ਭਾਈ ਵਾਲੇ ਸੁਖਨ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੇ ਰਸੇ ਵਰਗੇ ਮਿੱਠੇ ਅਲੰਕਾਰ ਚੁਣਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਚਾਸ਼ਨੀ ਦਾ ਲੇਪ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਈ-ਬਾਪ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਪ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦਾ ਯੁੱਗ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਤਾਨਸ਼ਾਹੀ ਹਿਟਲਰ ਬਣਨ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਉਲਝਣ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਹੈ।

ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਕਦੇ ਮਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਬਣ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਮੁਲਕਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਓ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਾਰ ‘ਤੇ ਤੌਲੀਆ, ਕੱਛਾ ਅਤੇ ਰੁਮਾਲ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾਇਆ ਦੇਖੋ। ਇਹੋ ਉਸ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦਾ ਢੰਗ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਕਿੰਨੀ ਹੈ, ਵੱਧ ਹੈ ਜਾਂ ਘੱਟ। ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਉਂ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਲਖਨਊ ਦੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦੌਲਤ ਵਾਲੇ ਨਵਾਬ, ਪਾਨ ਦੀ ਚਗਲੀ ਪੀਕ ਸਤਕਾਂ ‘ਤੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਲਈ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਲਈ ਅਸਹਿ ਘਿਰਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਵਿਚ ਦੂਸਰਾ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸਾਡਾ ਕੌਮੀ ਆਚਰਨ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿਚ ਸਤਕ ‘ਤੇ ਬੁੱਕਣਾ ਜੁਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ। ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਪਹੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨ ਉੱਤੇ ਸਤਕ ‘ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਿਣਾਤਮਕ ਤੱਤ ਦਿਮਾਗੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਨੂੰ ਜਕੜਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡਾ ਜਾਗਰੂਕ ਧਰੁਵ-ਖਿੰਦੂ ਸਤਕ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਜੋ ਚਲਚਿਤਰ ਵਾਂਗ ਖੌਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਣਹੋਣੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਓ।

ਸਾਡੇ ਉਪ ਮਹਾਦੀਪ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਯੂਰਪ ਨਾਲੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਈਲੰਗ ਤੇ ਘੱਟ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਹੋਈਏ ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਬੌਧਿਕ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਧਨੀ ਹਨ? ਅਸੀਂ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਦੇ ਪੱਥਰ-ਮਾਨਵ ਹਾਂ। ਸਦਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਪਰ ਲਾਲਸਾ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਜਕੜੇ ਹੋਏ। ਕੱਟੇ ਦੀ ਪੂਛ ਵਰਗੀ ਟਾਈ ਲਗਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੀ ਧੌਣ ਵਾਂਗ ਆਕੜ ਕੇ ਹਾਕਮ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੇ ਸਭ ਹੀ ਇੱਛੁਕ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ: “ਬਾਬਾ, ਤੂੰ ਫਿਰ ਆ ਗਿਆਂ?”

“ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ, ਗਰਜ਼, ਗਰੀਬੀ, ਬੇਵਸੀ, ਲਾਚਾਰੀ ਫਿਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆਈ ਮਾਈ-ਬਾਪ।”

ਜਾਤੀਵਾਦ ਨਹੀਂ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵਧਾਈਏ

ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ

ਪੰਜਾਬ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਝੇੜਿਆਂ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਦੌਰ ‘ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ। ਬੋਝੇ-ਬੋਝੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਕਰਫਿਊ ਲੱਗਣ, ਭੰਨ ਤੋੜ ਹੋਣ, ਸਰਕਾਰੀ-ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ/ਸੁਣ ਦਿਮਾਗ ‘ਚ ਸਵਾਲ ਉਠਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੋ ਧਰਮ ‘ਜੋਤਨ’ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ‘ਤੇਤਨ’ ਵਾਲਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕਿਉਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ?

ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਢਾਲ ਬਣਾ ਆਪਣੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਸਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਮੰਡੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਲਮਕਾਰ ਤੇ ਕੰਠਕਾਰ ਵੀ ਇਸੇ ਵਹਿਣ ‘ਚ ਵਹਿੰਦੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੋਝੇ ਕੁ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਗੀਤ ਕੰਨੀ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਜਾਤੀਵਾਦ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਝੇੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਸਿਰਫ਼ ‘ਜੱਟਵਾਦ’ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਚੇ-ਨੀਵੇਂ ਦਾ ਵਖਰੇਵਾਂ ਵਧਾ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਲੰਘੇ ਸਾਲ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣਿ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਹਨੇਰੀ ਵਗੀ, ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੋ ਗੀਤ ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ, ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਲਈ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਉਹ ਵਰਗ ਵੰਡ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਉਂ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਜੇ ਧੁੱਪ-ਛਾਂ, ਮੀਂਹ-ਹਨੇਰੀ ਛੋਟਿਆਂ-

ਵੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਸਭ ਲਈ ਸਮਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਝਲਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸਮਾਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ

ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕਲਾਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਲਦੀ ‘ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਵੰਡ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਭਿੜਨ

ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੀਤਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ‘ਤੇ ਜਲਦੀ ਅਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ-ਵਾਪਰਦੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ‘ਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਵੀਆਨਾ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਝੇੜਿਆਂ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣੇ ਅਰੰਭੇ, ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ‘ਤੇ

ਗਿਆ ਕਿ ਫ਼ਲਾਣੇ ਧਰਮੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਣਗੇ।

ਕੱਲ ਤੱਕ ਜਿਹੜੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਦੇ ਮਹਿਰਮ ਬਣਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਆਧਾਰਤ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਚੰਦ ਕੁ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹ ਅਮਨਪਸੰਦਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬ ਬਣ ਗਏ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਹੋ ਗਈ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਖਾਤਰ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਆਪਣੇ ਦਾਅ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਾਤੀਵਾਦ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ‘ਚ ਫਸ ਸਿਰਫ਼ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬਲਦੀ ‘ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰੂ, ਪੀਰ, ਪੈਗੰਬਰ, ਭਗਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਭ ਜਾਤਾਂ-ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ‘ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਜਾਨ ਦੇ ਵੈਰੀ ਕਿਉਂ ਬਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਲਿਸ਼ਕਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਕੱਢ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਵੱਖ-ਟੁੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਹੜੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੁਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ?

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਰਵੀਦਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ‘ਚ ਪਾਤਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਕਿਉਂ ਗਾ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜਵਾਬ



ਸੀ, ‘ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ‘ਜੱਟਵਾਦ’ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਪਰੇਸ਼ਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਵਰਗ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਣਗੇ।’

ਜਵਾਬ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਸਿਰਫ਼ ‘ਜੱਟਵਾਦ’ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਮਅਕਲੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਬਾਕੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਸਾਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ‘ਤੇ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਕਲਾਕਾਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਫਸਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਕਲਾ ਇਬਾਦਤ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਵੀ ਉਸਾਰੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬੂਟੇ ਵਧ ਫੁੱਲ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸੌਂਝੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਲੋਕਾਂ ‘ਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬੋਝੂ-ਬਹੁਤ ਫ਼ਾਇਦਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸ਼ੋਭਾ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ‘ਚ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸੁਖਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਸਕਣਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਕਲਾਵਾਨਾਂ ਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰੇਵਾਂ ਫੇਰ ਹੀ ਜਾਹਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਉਚ ਪਾਏ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ‘ਚ ਫਸ ਜਨੂੰਨੀ ਭੀੜਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ?

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ: ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਨਾਇਕ ਬਣਨ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ

ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵੀ ਗਾਇਕ ਤੋਂ ਨਾਇਕ ਬਣਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮੀਕਾ ਸਿੰਘ ਦੀ (ਮਿੱਟੀ), ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ (ਸੁਖਮਨੀ, ਚੱਕ ਜੁਆਨਾ), ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਤੇ ਜਸਬੀਰ ਜੱਸੀ ਦੀ (ਹੀਰ-ਰਾਂਝਾ), ਲਖਵਿੰਦਰ ਵਡਾਲੀ ਦੀ (ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ), ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ (ਮੇਲ ਕਰਾਏ ਰੱਬਾ) ਸੁਰਜੀਤ ਖਾਨ ਦੀ (ਸਿਮਰਨ), ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਦੀ (ਇਕ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ) ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਇਕਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿੱਨੇ ਕੁ ਗਾਇਕ 'ਨਾਇਕ' ਬਣਨ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਪੇਂਟਰੀ ਹਾਲਤ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਨਾਇਕ' ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 16 ਫਿਲਮਾਂ 'ਚੋਂ 8 ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ ਆਉਂਦੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਵਾਦਾਂ ਦੀ 'ਡਬਿੰਗ' ਕਰਵਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਤਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਲੰਬਕਾਰੀ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ ਜਿਹੜੇ

ਮੁੱਦਿਆਂ (ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ, ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ, ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ) 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਵੀ ਕੁਝ ਫਿਲਮਾਂ ਆਈਆਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਪਰੋਸਦੇ ਰਹੇ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੰਬਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਅਜੇ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2010 ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਜੇਕਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮੇਲ ਕਰਾਏ ਰੱਬਾ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਅਭਿਨੇਤਾ ਜਿੱਮੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਸਹਿ ਅਭਿਨੇਤਾ ਗਾਇਕ ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਅਭਿਨੈ ਵਾਲੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਲੇਖਕ

ਫਰਵਰੀ), ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਦੀ 'ਜੁਆਨੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' (12 ਮਾਰਚ), ਅਨਮੋਲ



ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ



ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ

ਅਰੋੜਾ ਦੀ 'ਲੜ ਗਿਆ ਪੇਚਾ' (26 ਮਾਰਚ), ਪੰਕਜ ਬਤਰਾ ਦੀ 'ਵਿਰਸਾ' (7 ਮਈ), ਗੋਰਵ ਤੋਹਾਨ ਦੀ 'ਪੰਜਾਬਣ' (11 ਜੂਨ), ਹਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਦੀ 'ਚੰਨਾ ਸੁੱਚੀ ਮੁੱਚੀ' (27 ਅਗਸਤ), ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੀਨਾ ਦੀ 'ਚੱਕ ਜੁਆਨਾ' (27 ਅਗਸਤ), ਇਸ਼ਾ ਅਮਰੋਜ ਦੀ 'ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ' (3 ਸਤੰਬਰ), ਗੁਰਿੰਦਰ ਡਿੱਪੀ ਦੀ 'ਕਬੱਡੀ ਇਕ ਮੁਹੱਬਤ' (1 ਅਕਤੂਬਰ), ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦੀ 'ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ' (26 ਨਵੰਬਰ), ਦਰਸ਼ਨ ਬੱਗਾ ਦੀ 'ਸਿਮਰਨ' (3 ਦਸੰਬਰ) ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ

ਤੇ ਚੰਨਾ ਸੁੱਚੀ ਮੁੱਚੀ) ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸੁਰਜੀਤ ਖਾਨ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਫਿਲਮ 'ਸਿਮਰਨ' ਦਾ।

ਪਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਾਬਲ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮੀ ਕਾਬਲ ਪਟਕਥਾ ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਨਾ-ਪੱਖੀ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਦੀ ਗਾਇਕਾ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੀ ਅਭਿਨੈ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਚੰਨਾ ਸੁੱਚੀ ਮੁੱਚੀ' ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ 'ਨਾਂ' ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੀ 'ਨਾਇਕਾ' ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਮਾਡਲ ਗੋਲਡੀ ਸੋਮਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਜੋੜੀ ਹੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ 'ਚੰਨਾ ਸੁੱਚੀ ਮੁੱਚੀ' ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਮੇਲ

ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਮਾਰ ਪਈ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਚੱਕ ਜੁਆਨਾ' ਵੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ, ਮਾਈ ਹੋਮ' ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਦੂਜੀਆਂ ਅਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚਲਾ ਦੁਹਰਾ, ਵਿਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਅਸੰਭਿਅਕ ਸੰਵਾਦ, ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਭਿੰਨਤਾ ਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਲ 2010 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿਲਚਸਪ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਇਕੋ ਦਿਨ ਦੋ-ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ 'ਚੰਨਾ ਸੁੱਚੀ ਮੁੱਚੀ' ਤੇ 'ਚੱਕ ਜੁਆਨਾ' ਤੇ ਫਿਰ 3 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ 'ਸਿਮਰਨ' ਤੇ 'ਮਰ ਜਾਵਾਂ ਗੁੜ ਖਾ ਕੇ'।

ਇਕ ਦਿਨ 'ਚ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸ਼ੱਭ ਸ਼ਗਨ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ



ਲਖਵਿੰਦਰ ਵਡਾਲੀ



ਸੁਰਜੀਤ ਖਾਨ



ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ

ਕਿ ਕਲਾ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਕੁਝ ਕੁ ਸੁਹਿਰਦ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਜ ਉਹ ਲੋਕ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਹੇ ਪਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲਾਹਾ ਖੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ, ਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਸਭ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਇਕੋ ਨਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦੀ ਹੋੜ 'ਚ ਹਨ।

ਸਾਲ 2010 ਵਿੱਚ 16 ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ। ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਜੋ ਹਸਰ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਬੈਰਕਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਾਲ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੌਲਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੁਹਰਾਅ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਸਮਾਜਿਕ

ਧੀਰਜ ਰਤਨ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਨਿਰੋਲ ਰੂਪ 'ਚ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਸਾਲ 2010 ਦੀਆਂ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਇਕ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' (17 ਸਤੰਬਰ) ਤੇ ਮਨਦੀਪ ਬੈਨੀਪਾਲ ਦੀ ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਦੇ ਅਭਿਨੈ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਏਕਮ' (23 ਮਾਰਚ) ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ ਦੋਹੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਨ। 'ਇਕ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਜ਼ਰੀਏ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਥੇ 'ਏਕਮ' ਜ਼ਰੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਤਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਵਪਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਖਰਚਾ ਵੀ ਮਸਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਤਿੰਦਰ ਮੋਹਰ ਦੀ 'ਮਿੱਟੀ' (8 ਜਨਵਰੀ), ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ 'ਸੁਖਮਨੀ' (12

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਲੰਬਕਾਰੀ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਕਲਾ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਕੁਝ ਕੁ ਸੁਹਿਰਦ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਜ ਉਹ ਲੋਕ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਹੇ ਪਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲਾਹਾ ਖੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਦਿਤਿਆ ਸੂਦ ਦੀ 'ਮਰ ਜਾਵਾਂ ਗੁੜ ਖਾ ਕੇ' (3 ਦਸੰਬਰ) ਨੂੰ ਮੱਠਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੀ ਮਿਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ 'ਚ ਟਿਕ ਸਕੀ ਤੇ ਕੋਈ ਔਖੇ ਸੌਖੇ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ ਕੱਟਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀਆਂ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਆਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ (ਸੁਖਮਨੀ ਤੇ ਚੱਕ ਜੁਆਨਾ) ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਗਾਇਕੀ 'ਚ ਦੌਲਤ ਤੇ ਸ਼ੌਹਰਤ ਕਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨੇ ਵੀ ਸਾਲ 2010 'ਚ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਰੁਖ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ (ਪੰਜਾਬਣ



ਮਿਸ ਪੂਜਾ



ਮੀਕਾ ਸਿੰਘ



ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ

ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਆਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਤਿੰਦਰ ਮੋਹਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮਿੱਟੀ' ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਫਿਲਮ ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਬਣੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵੀ ਫੋਲਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਵੀ ਤਕਨੀਕ

ਸਿਨੇਮਾ ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਕੋ ਦਿਨ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਗਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਇਕ ਬਣਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਗਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਰੁਖ਼ ਕਰਨ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਰਹੇਗਾ।

ਦੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਹੌਸਲਾ ਬੁਲੰਦ

ਦੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਨਾਂ ਕਮਾਇਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਉਹ ਓਨੀ ਸਫਲ ਸਿੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਆਸ ਸੀ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਰੋਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਫਲ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ 'ਚ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਹੁਣ ਦੀਆ ਨੇ ਫਿਲਮ



ਨਿਰਮਾਤਰੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਦੀਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਨੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਜਾਣ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟਿੰਗ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ ਵੀ ਮਾਇਆਨਗਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਪਾਰਟਨਰ ਜਾਏਦ ਖਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਸੋਚਦੀ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਉਂ ਸੋਚਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਿਮਾਗ ਖਪਾਉਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ। ਇੱਥੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਾਇਆਨਗਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਗਾਤਾਰ ਫਲਾਪ ਫਿਲਮਾਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਟੁੱਟ ਜਿਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਪਰਤਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਭਰ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਿੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਫਰੀਦਾ ਪਿੰਟੋ ਨੇ ਐਸ਼ ਨੂੰ ਪਛਾੜਿਆ



ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਰਹੀ ਫਰੀਦਾ ਪਿੰਟੋ ਨੇ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਬੱਚਨ ਤੋਂ ਇਕ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਹਟਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਇਕੋ-ਇਕ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬ੍ਰਾਂਡ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਫਰੀਦਾ ਪਿੰਟੋ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

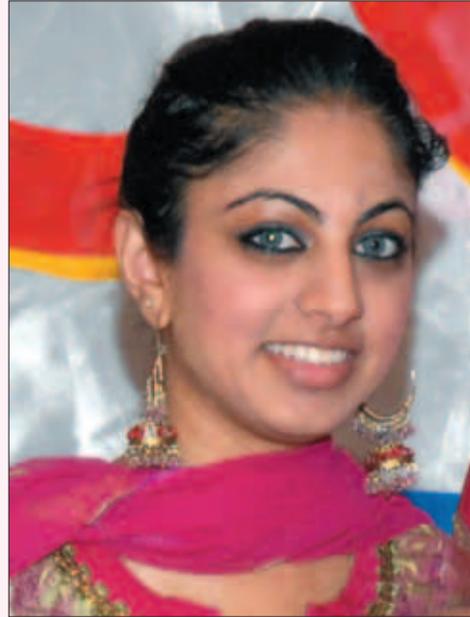
ਇਸ ਸੁੰਦਰਤਾ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬ੍ਰਾਂਡ ਐਸ਼ਵਰਿਆ 'ਚ ਜੇਨ ਫੋਂਡਾ, ਡਿਯਾਨ ਕਰੁਗਰ, ਬਿਓਨਸ ਨੋਵੇਲਸ, ਕਲਾਊਡੀਆ ਸਿਫਰ, ਮਿਲਾ ਜੋਵੇਵਿਚ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਮੁਹਿੰਮ 'ਚ ਜਿਥੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਿਰਫ

ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਨੂੰ ਹੀ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ 2005 ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਬ੍ਰਾਂਡ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਰਾਏ ਬੱਚਨ ਤੋਂ ਇਕ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫਰੀਦਾ ਪਿੰਟੋ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ 'ਚ ਵੀ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉੱਜ ਵੀ ਹਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਇਕ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਲਗਾਤਾਰ ਫਲਾਪ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਫਰੀਦਾ ਪਿੰਟੋ ਦੀਆਂ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਬਟੋਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਕੋਲ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵੱਡੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਨੂੰ 11ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਉਤੇ
ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਵਧਾਈ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਬੇਲਾਗਾ
ਤੇ ਬੇਬਾਕ ਅਖਬਾਰ ਦਿਨ ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇ।



ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕੰਗ

ਬੇਟੀਆਂ - ਪ੍ਰੀਤੀ ਅਤੇ ਸਵੀਟੀ

Kang Associates
Fresh Subs Inc.

Richmond VA
Ph:804-338-7049